

Gratisaviserne som politisk ressource

Aske Kammer

vejleder: Stig Hjarvard

Afdeling for Film- og Medievidenskab
Institut for Medier, Erkendelse og Formidling
Københavns Universitet

maj 2009

Indholdsfortegnelse

Abstract	1
Indledning	2
Gratisaviserne	5
Definition	5
Gratisaviserne i et institutionelt perspektiv	5
Demokratisering af avislæsningen	12
Hypotese	18
Hvad dækker begrebet 'politisk ressource'?	20
Termen 'politik'	20
Termen 'ressource'	22
Politisk ressource	25
Medborgerskab	27
Empiriske studier af nyhedsmedier som politisk ressource	30
Repræsentation og offentlig meningsdannelse	34
Hvornår er et nyhedsmedie en politisk ressource?	38
Metodologi	41
Samplingstrategi, tidsperiode og medier	41
Tværsnit og dybdeboring	
– kvantitative og kvalitative metoder	44
Reliabilitet og forbehold	46
Gratisavisernes politiske stof	48
Monitorering	48
Adgang	52
Forståelse	56
Case study: "Tørklæde-spørgsmålet"	59
Case study: Det franske præsidentvalg	64
Opinionsstoffet	69
Opsummering, konklusion og videre perspektiver	75
Opsummering og konklusion	75
Videre perspektiver	79
Litteratur	84
Øvrige kilder	89
Bilag	
1. Kodeskema	
2. Kodemanual	

Abstract

Since 2001, free daily newspapers have played an important role in the Danish press system as well as in the news consumption of many Danes. Among citizens with the least capital (in Pierre Bourdieu's definition of the concept) they have become some of the most read newspapers. Parts of the population that previously didn't read a newspaper now do. Based on this, my hypothesis for this thesis is that *the free daily newspapers constitute a political resource for those parts of the public that possess the least capital.*

A centerpiece of this thesis is a theoretical encirclement of the concept of a 'political resource'. Drawing mainly upon Anthony Giddens' theory of structuration and Bourdieu's concept of capital, I define a political resource as something that enables the individual to perform political citizenship. Operationalising this definition, I suggest three parameters can be used for measuring the content of news media as a political resource, namely to what extent a news media 1) enables its audience to *monitor* the political system, 2) allows citizens to *access* the political public sphere through representation and/ or participation, and 3) facilitates the readers' *understanding* of the political system and the activities within it. The fulfillment of these parameters are measured through quantitative as well as qualitative content analysis of the political content in free daily newspapers metroXpress, Nyhedsavisen and Urban and—for the sake of comparison—broadsheet Jyllands-Posten and paid tabloid newspaper Ekstra Bladet.

The analyses confirm my hypothesis, as I conclude that the free daily newspapers fulfill the parameter of monitoring and do contain sufficient (although certainly not abundant) background information for facilitating understanding, while they only allow the citizens access to the political public sphere to a very limited extent. All things considered, the free daily newspapers are to be regarded as a political resource to a certain degree; especially the political content of Nyhedsavisen is enabling political citizenship. Still, the political content of the free daily newspapers do not match the standards of Jyllands-Posten, whereas it is actually better than the political content of Ekstra Bladet.

The thesis ends on the question of the suitability of using the concept of resources in connection with this kind of research. Because of its normative connotations, this concept may influence the very way research questions are put forward and understood, instead of being just a tool for analysis. For this reason, it could be argued that future research should either be explicit and reflexive about the theoretical meanings of the concept of resources, or instead use Bourdieu's very similar but less value-laden concept of capital.

Indledning

”Men der var også nogle kameler, der skulle sluges. Kunne man overhovedet regne de nye for rigtige aviser? Var de ikke så meget ringere end de etablerede aviser, at de var i en helt anden kategori. De var en slags fastfood uden ordentligt næringsindhold. De hørte ikke til i fællesskabet, mente mange dagbladsredaktører og debattører. Karakteristisk kunne de da heller ikke komme med i Danske Dagblades Forening, som kun optog betalte dagblade som medlemmer.” (Minke: 174)

Sådan beskriver Kim Minke de kritiske reaktioner, da metroXpress og Urban som de første moderne gratisaviser begyndte at udkomme i Danmark i september 2001. Fem år senere – i sensommeren og efteråret 2006 – indtrådte også gratisaviserne 24timer, dato og Nyhedsavisen på det danske avismarked, og også denne gang var reaktionerne altovervejende negative; gratisaviserne blev med Kim Schrøders ord opfattet som ”gøgeunger i nyhedsreden” (Schrøder: 55). Baggrunden for denne lidet positive modtagelse af de nye aviser, som ellers vendte mange års faldende oplags- og læsertal for avismediet i Danmark, skal givetvis findes i gratisavisernes forretningsmodel, som er baseret på rent kommercielle interesser frem for publicistiske ambitioner. Lars Munch, der er administrerende direktør i JP/Politikens Hus, som tidligere udgav 24timer, har formuleret det således, at ”[vi, de traditionelle morgenaviser] udgiver ikke aviser for at tjene penge. Vi tjener penge for at udgive aviser” (citeret i Schollert). På denne baggrund synes der at herske en udbredt konsensus om, at gratisaviserne med deres ”discount- og genbrugsbutik for en sand haglbyge af udvalgte Ritzau-telegrammer, omversionerede artikler og enkelte friske kommentarer” (Knudsen 2001), som Lisbeth Knudsen formulerede det i en anmeldelse af Urban 25. september 2001 i Berlingske Tidende, udgør en trussel mod kvaliteten og vitaliteten i det politiske demokrati, som i det medialiserede samfund i vid udstrækning er afhængig af nyhedsmedierne. Et illustrativt eksempel på denne konsensus findes i Informations kronik 5. juli 2002, hvor stud.mag. Thomas Elmegaard under overskriften ”Aviserne – det billige skidt” (senere publiceret som ”Gratisaviserne – det billige skidt” på netstedet Kommunikationsforum.dk) kritiserer gratisavisernes redaktionelle prioriteringer med den formulering, at ”[g]ratavisernes formål er, at læserne skal gribe dagen – ikke at han skal begribe den” (Elmegaard 2002a; 2002b).

Hvad end man synes om det eller ej, så er gratisaviserne imidlertid en del af den danske nyhedsinstitution, og de er en medietype, som

mange danskere dagligt benytter sig af i deres orientering imod den offentlige verden. Gennem de seneste år har de været blandt de mest læste aviser i Danmark, og 42 procent af befolkningen har ”i den seneste uge” læst i gratisaviser, hvilket kun er marginalt lavere end de 49 procent, der har læst de traditionelle morgenaviser (jf. Hoffmann). Frem for at diskutere for eller imod gratisaviserne som nyhedsformidler finder jeg det derfor mere frugtbart at nuancere og kvalificere debatten ved at forholde sig til, hvilken rolle gratisaviserne spiller, hvilke positive såvel som negative konsekvenser indførelsen af netop denne avistype kan have, og hvordan de i deres egenskab af nyhedsmedier indtager en rolle i samfundet. Spørgsmålet er i forlængelse heraf, om ikke gratisaviserne udover at udgøre en mulig trussel mod etablerede strukturer også repræsenterer et demokratisk potentiale. Stig Hjarvard beskriver eksempelvis, hvordan den markedsorienterede presse i et historisk perspektiv ikke udelukkende har medført kvalitetsforringelser af det journalistiske produkt men også har betydet, at en bredere kreds af borgere er blevet inkluderet i den politiske offentlighed (Hjarvard 1995b: 42). Udgangspunktet for dette speciale er netop en forståelse af, at selv om gratisaviserne indholdsmæssigt måske ikke er et lige så journalistisk forædlet produkt som mange af de traditionelle aviser, så når de nogle læsere, som ellers har været uden for avismediets rækkevidde. I en analyse af følgerne af, at gratisavisen Metro begyndte at udkomme i blandt andet Göteborgs socialt belastede kvarterer, konkluderer Ingela Wadbring eksempelvis, at “[p]eople who have not had a morning newspaper now have one” (Wadbring 2007b: 140). Dermed åbner gratisaviserne for en politisk offentlighed, som nyhedsmediernes reelt er det primære middel for, af mere inklusiv karakter – hvis deres politiske stof vel og mærke er til det...

Dette speciale har som formål at undersøge gratisavisernes politiske stof ud fra en hypotese om, at gratisaviserne er en politisk ressource for de dele af befolkningen, der besidder den laveste kapital (i den betydning af begrebet, som Pierre Bourdieu anvender). Denne hypotese underbygges over de følgende sider ved en gennemgang af gratisavisernes karakteristika, placering i nyhedsinstitutionen og læsersammensætning samt en teoretisk afklaring af begrebet ’politisk ressource’ med udgangspunkt i først og fremmest Anthony Giddens’ strukturationsteori og netop Bourdieus kapitalbegreb. Overordnet argumenterer jeg for, at begrebet ’politisk ressource’ defineres som noget, der er medvirkende til at muliggøre politisk medborgerskab. Herefter afprøves hypotesen ved en kombineret kvantitativ og kvalitativ indholdsanalyse af gratisavisernes politiske stof i en udvalgt uge i 2007. Fremgangsmåden er således det, som Søren Kjølrup kalder ”den hypotetisk-deduktive metode” (Kjølrup: 89-90), altså at validiteten og forklaringsværdien af en hypote-

se, som jeg har udledt på baggrund af teori og den i forvejen eksisterende empiriske litteratur, testes empirisk igennem specialet.

Det kan forekomme paradoksalt, at der på trods af den ovenfor refererede kritik af gratisavisernes mange dårligheder er blevet forsket så uendeligt lidt i deres faktiske indhold både internationalt og i Danmark. I en dansk sammenhæng er den hidtil eneste videnskabelige indholdsanalyse af gratisaviserne således Unni From og Nete Nørgaard Kristensens gennemgang af disse avisers kulturstof (From & Kristensen 2007; under udgivelse), mens det politiske stof ikke tidligere har været genstand for en større systematisk indholdsanalyse. Udover at analyserne og ræsonnementerne i de følgende kapitler forhåbentlig kan være medvirkende til at kvalificere debatten om gratisaviserne, er der dermed også tale om, at jeg med dette speciale tager et første lille skridt til at udfylde en af de hvide pletter på den danske medieforsknings landkort.

Gratisaviserne

Definition

Jeg vil i dette speciale definere gratisaviser som *gratis landsdækkende dagblade*. *Gratis* henviser helt banalt til, at læserne ikke skal betale for at erhverve sig avisen. *Landsdækkende* henviser til, at gratisavisen skal udkomme om ikke over hele Danmark så i hvert fald i de større byer fordelt over hele landet, eventuelt i lokale udgaver; lokale eller regionale gratis aviser som Amagerbladet eller Køge Onsdag omfattes således *ikke* af betegnelsen gratisavis her. Derudover skal indenrigsstoffet afspejle, at der er tale om en national avis, om end der altid vil være en tendens til, at de områder, hvor eksempelvis den politiske magt er stærkt repræsenteret, vil indtage en meget fremtrædende placering i nyhedsmedierne (Cook: 92-93). Dette definatoriske valg er truffet for derved at udgrænse de gratisaviser, der adresserer en national offentlighed. *Dagblad* henviser til, at gratisavisen som minimum skal udkomme alle ugens hverdage (jf. Bakker 2008: 429); en gratis landsdækkende avis som søndagsavisen omfattes således *ikke* af betegnelsen gratisavis her. Dette definatoriske valg er truffet på baggrund af en antagelse om, at et nyhedsmedie ikke i tilstrækkelig grad kan fungere som opdatering på vigtige begivenheder med en udgivelsesfrekvensen, der er lavere end alle hverdage.

Min definition kvalificerer fem aviser som gratisaviser i 2007, som er det år, hvoraf en udvalgt uge danner udgangspunkt for specialets empiriske dimension (jf. nedenfor): 24timer, dato, metroXpress, Nyhedsavisen og Urban.

Gratisaviserne i et institutionelt perspektiv

Idéen med gratis aviser er ikke ny men går tværtimod over 100 år tilbage, idet den gratis australske (lokal-)avis Manly Daily udkom allerede i 1906. Der har siden været lignende lokale tiltag, hvoraf enkelte stadig er virksomme, i USA i 1947, Brasilien i 1974, Holland i 1983, Storbritannien i 1984 og Rusland og Spanien i 1992 (Bakker 2007b: 63; 2009), men den moderne gratisavis, som den kendes i dag, opstod først i 1995, da Metro begyndte at udkomme i Stockholm. Metro var den første moderne gratisavis i den forstand, at den formulerede den forretningsmodel, som langt hovedparten af gratisaviserne i dag er opbygget omkring.

Gratisavisernes forretningsmodel bygger på den præmis, at avisen udelukkende er annoncefinansieret, hvorfor det trykte eksemplar er

gratis for læserne at erhverve sig, hvilket (forudsat avisens forretning løber rundt) medfører så høje læsertal, at annoncører er interesserede i fortsat at betale. Gratisavisernes eneste indtægt stammer altså fra salg af læsernes opmærksomhed til annoncører, hvorved forretningsmodellen grundlæggende er den samme som i eksempelvis kommercielt tv og radio i USA (jf. McManus: 78). Denne del af forretningsmodellen er fælles for samtlige moderne gratisaviser, om end nogle enkelte også modtager kapital fra investorer; driften af Nyhedsavisen var eksempelvis først finansieret af den islandske medieselskab Dagsbrún og senere af investorer som Morten Lund, ligesom Urban og 24timer i lang tid holdtes økonomisk oven vande af pengetankene i henholdsvis Det Berlingske Officin og JP/Politikens Hus. MetroXpress' opstart var ligeledes finansieret af både den internationale Metro-koncern, som den er en del af, og den danske fagbevægelse, hvis medieselskab A-pressen købte 30 procent af den nye gratisavis op til opstarten i 2001 (Lund 2003: 130-131). Den anden del af gratisavisernes forretningsmodel er den meget omkostningseffektive distributionsstrategi, som uddeling fra standere og enkelte uddelere ved trafikknudepunkter som banegårde og busterminaler udgør. Her kan gratisaviserne for meget små udgifter nå et stort antal læsere, som alligevel har tid tilovers til at læse gratisaviserne under transporten til arbejde eller uddannelsessted. Samtidig når gratisaviserne potentielt et højere antal læsere pr. trykt eksemplar end andre aviser; hvor en traditionel abonnementsavis afleveret gennem brevsprækken almindeligvis højest læses af medlemmerne af én husstand, kan en gratisavis efterladt på et Stogsæde læses af en lang række passagerer. Både 24timer og Nyhedsavisen forsøgte sig – inspireret af sidstnævntes islandske moderavis Fréttablaðiðs succes – indledningsvis med husstandsomdeling, men i erkendelse af denne distributionsforms højere omkostninger og lavere læserkontakt kombineret med en lang række organisatoriske problemer opgav 24timer relativt hurtigt dette og overgik i stedet til udelukkende trafikuddeling, mens Nyhedsavisen først i 2008 gik væk fra husstandsomdeling.

John H. McManus forholder sig på baggrund af en analyse af de økonomiske mekanismer kritisk til den form for nyhedsproduktion, som gratisaviserne praktiserer, fordi det i en rent kommerciel optik ikke kan betale sig for det enkelte nyhedsmedie at investere i journalistisk kvalitet, som er højere end det minimum, der er nødvendigt for at fastholde en bred og annoncørmæssig attraktiv kreds af modtagere. Hvor ærværdigt et førsteklasses journalistisk produkt end er, og hvor stor loyalitet det end kan opdyrke blandt enkelte modtagersegmenter, så er det i den kommercielle logik mere fornuftigt at anlægge et lavere niveau og derved nå et bredere publikum, så der er flere, der ser annoncerne, som derfor bliver dyrere for annoncørerne (McManus: 61-62). McManus opsummerer selv denne

logik, når han skriver, at det kommercielle nyhedsmedies indhold nødvendigvis må blive *"the least expensive mix of content that protects the interests of sponsors and investors while garnering the largest audience advertisers will pay to reach"* (ibid.: 85, oprindelig fremhævelse). At de fleste gratisavisers journalistiske ambitionsniveau vitterligt ligger lavere end de traditionelle betalingsavisers, kan der ikke herske megen tvivl om: I 2007 udgjorde udgifterne til det redaktionelle arbejde eksempelvis kun 13,7 procent af Metro Internationals samlede produktionsomkostninger (Metro International S.A.: 36). Derudover har Camilla Dindler ved observationsstudier på forskellige avisredaktioner dokumenteret, hvordan metroXpress afviser solo-historier med politiske aktører og i stedet overlader disse til morgenavisen Politiken, der, som redaktøren siger, *"does this story much better than we do"* (Dindler: 4, oprindelig fremhævelse). Selvfølgelig på metroXpress – og på de fleste øvrige gratisaviser med Nyhedsavisen som en bemærkelsesværdig undtagelse – er således, at de fortrinsvis agerer i rollen som oversigtsmedier, hvis mål det er at tjene læserne ved at bibringe dem et overblik over de seneste begivenheder i den offentlige omverden. Denne funktion varetager de ifølge Piet Bakker på en sådan vis, at

"[t]he result [of the editorial process of the free dailies] is a coverage that is quite adequate on current affairs. [...] If you read the whole of *Metro* (or any other free daily) you probably know as much or even more about the world as from the first section of any national daily [...] or from watching the TV news" (Bakker 2007a: 28, oprindelig fremhævelse).

Ligeledes skriver Schrøder, at gratisaviserne "– i hvert fald anskuet som overbliksskabende og opdaterende informationsleverandører – er en hel del bedre end deres rygte blandt intellektuelle smagsdommere" (Schrøder: 60).

At gratisaviserne er fokuserede på rendyrket nyhedsformidling er ligeledes artikuleret af gratisavisernes redaktionelle hovedkræfter: MetroXpress' første redaktionschef, David Trads, skrev således i en tryksag, der blev udgivet fredagen før selve avisen begyndte at udkomme, at "[m]etroXpress skriver kort og præcist om døgnet's vigtigste begivenheder – ikke langt og aldrig belærende. Som læser får du selv lov til at tage stilling på baggrund af de rå nyheder" (Trads). I Urbans første udgave skrev redaktionschef Kåre Quist, at avisen forærede læseren "et kort overblik over det seneste døgn" (Quist). Og i et blog-indlæg med overskriften "Nyhedsavisen bliver en revolution!", som blev offentliggjort 21. august 2006 (omtrent halvanden måned før Nyhedsavisens første udgivelse), fastslog Trads, der i mellemtiden var blevet chefredaktør på Nyhedsavisen,

at avisen ”vil drive kritisk journalistik mod enhver – og at ingen er fredede hos os [...]. Tværtimod agter vi at afsløre de ting, som magthavere helst vil have forbliver i mørket” (citeret fra From & Kristensen 2007: 6¹), altså en klassisk journalistisk og publicistisk ambition.

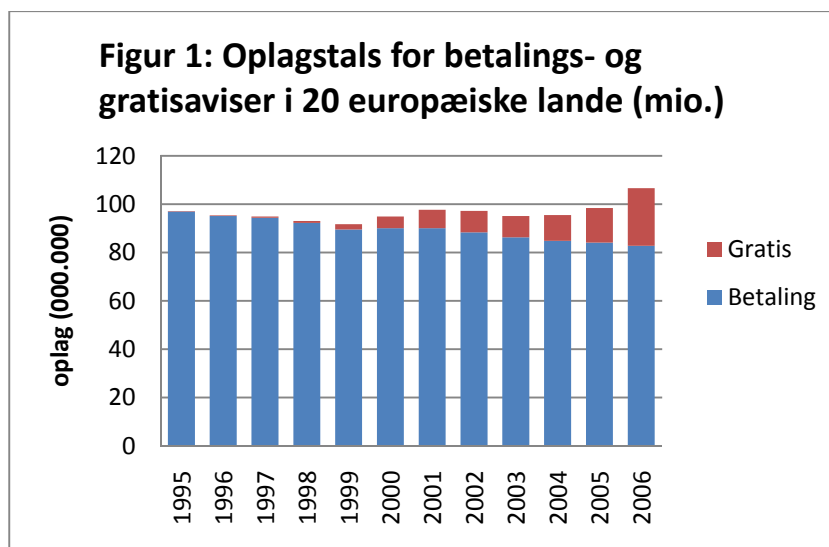
Samlet set synes gratisaviserne således at varetage en anden funktion end de traditionelle morgenaviser, hvorfor Hjarvard også argumenterer for, at pressesystemet – i hvert fald i Danmark – har undergået en funktionel differentiering (Hjarvard 2008: 90ff). Hvor pressesystemet efter partipressens ophør i mellemkrigstiden var et integreret pressesystem, som i aviser, der på én gang var kommercielle og publicistisk orienterede, opererede under hensyntagen til både den kulturelle og den politiske almenhed, er der i den aktuelle situation tale om et opdelt pressesystem. På den ene side er der en række udelukkende kommercielle aviser i form af gratisaviserne, som varetager en overbliksskabende funktion i forhold til læserne, og som derfor primært er fokuserede på faktuel nyheds- og kulturstof. På den anden side er der en række aviser, som på en gang er kommercielt orienterede, idet de eksisterer på et marked, og publicistisk ambitiøse. Disse er typisk de traditionelle morgenaviser, som inden for den seneste årrække i nogen grad er blevet repolitiserede, idet de gennem valg af historier og vinkling og redigering af nyheder direkte eller indirekte advokerer for bestemte politiske synspunkter (ibid.: 80ff). Nyhedsavisen er imidlertid interessant i denne sammenhæng, fordi den til en vis grad bryder med denne dikotomiske opfattelse af pressesystemet; den var på én gang kommerciel i grundform og forretningsmodel, men samtidig var den voldsomt ambitiøs i publicistisk henseende, idet den dels udelukkende ville bringe artikler forfattet af avisens egne journalister og dermed fraskrev sig muligheden for at bringe telegramstof, dels havde som ambition hurtigt at vinde den prestigefyldte Cavlingpris (Skyum-Nielsen et al.: 55). I januar og februar 2008 halveredes den redaktionelle stab på Nyhedsavisen imidlertid som følge af dårlig økonomi, hvorved det publicistiske element reelt syntes nedjusteret.

Gratisavisen har som medietype opnået stor gennemslagskraft i såvel et internationalt som et dansk perspektiv. Hvor betalingsaviserne internationalt har haft faldende oplagstal over en årrække, er gratisavisernes oplag modsat steget, således at gratisaviserne alene i Europa i 2006 havde et samlet oplag på 23,9 millioner eksemplarer mod 0,23 millioner 10 år tidligere. Til sammenligning er betalings-

---

¹ Efter Nyhedsavisens lukning er David Trads' blog-indlæg ikke længere tilgængeligt og må derfor citeres fra anden kilde. From og Kristensen hentyede blog-indlægget fra http://avisen.dk/blogs/datr/Nyhedsavisen-bliren-revolution_2100_-200806.aspx 6. juni 2007.

avisernes samlede oplag i samme periode faldet fra 95,1 til 82,8 millioner. Denne udvikling er illustreret i figur 1. Som det fremgår, er betalingsavisernes samlede oplagstal årligt faldet med op til knap 3 procent, mens oplaget for de europæiske gratisaviser kun enkelte år har haft vækstrater på under 20 procent (og kun ét år en egentlig negativ vækst (-0,9 procent i 2003)). Fordi gratisaviserne økonomisk er fuldstændigt afhængige af annoncemarkedet, er det imidlertid en meget konjunkturfølsom medietype, og det må derfor formodes, at oplagstallene i hvert fald i 2008 og 2009 er faldende som følge af den indenværende recession.

Note: Figuren er baseret på oplagstal for betalings- og gratisaviser i de 20 europæiske lande Belgien, Danmark, Finland, Frankrig, Grækenland, Holland, Island, Italien, Luxembourg, Norge, Polen, Portugal, Schweiz, Spanien, Storbritannien, Sverige, Tjekkiet, Tyskland, Ungarn og Østrig.

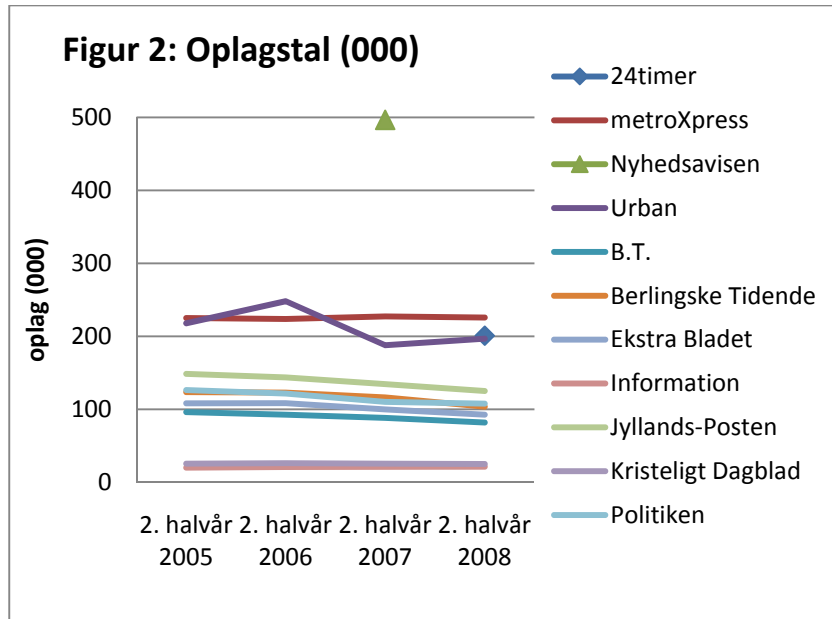
Kilde: Bakker 2008: 435ff.

Gratisaviserne er på denne baggrund blevet anklaget for at være skyld i betalingsavisernes faldende oplag, men som Wadbring pointerer, så er denne forklaring næppe fyldestgørende; det er sandsynligt, at gratisaviserne har været en medvirkende faktor i betalingsavisernes faldende oplag, men for det første spiller udbredelsen af internettet i midten af 1990'erne givetvis også en betydelig rolle i denne sammenhæng, og for det andet var oplaget for betalingsaviserne i hvert fald i Sverige, som er den nationale ramme for Wadbrings undersøgelse, nedadgående allerede før, gratisaviserne kom til (Wadbring 2007a: 89). Bakker ser ligeledes kun meget begrænsede indikationer på en sådan kausal sammenhæng, om end en substitution af betalingsaviser med gratisaviser kan siges at have fundet sted på Island og i marginal grad i blandt andet Danmark (Bakker

2008: 434). Bakker påviser desuden, at oplagstallene for de norske betalingsaviser er faldet 12,1 procent i perioden 1995-2006, selvom der ikke udgives gratisaviser i Norge (ibid.: 435), hvilket indikerer, at gratisaviserne ikke alene bærer skylden for de faldende oplagstal. Betalings- og gratisaviserne er således kun i ringe grad hinandens konkurrenter, hvilket også Kim Schrøder og Louise Phillips har påvist: De, som tidligere læste de traditionelle betalingsaviser, gør det stadigvæk men supplerer nu denne praksis med gratisaviserne som et lettere tilgængeligt og overbliksskabende tillæg, mens de, som ikke tidligere læste avis, nu for nogens vedkommende er begyndt at gøre det (Schrøder & Phillips: 185ff). Nærmere end direkte at true de traditionelle aviser kan gratisaviserne således omvendt tænkes at have en positiv effekt for betalingsaviserne, idet de ved at introducere befolkningsgrupper, som ellers ikke tidligere har læst avis, til daglig avislæsning på længere sigt kan generere flere læsere til de betalte aviser (Bakker 2008: 437; Lund 2003: 131). Det kan dog ikke udelukkes, at gratisaviserne også vænner læserne til, at nyheder i avisform ikke koster noget, hvorved denne nye avistype på længere sigt kan skade avismarkedet; på trods af de stigende oplagstal er gratisavisernes opdukken således ikke nødvendigvis udelukkende positivt for avismediet som sådan.

Den internationale udvikling i oplags- og læsertallene genfindes på det danske avismarked; i figur 2 og 3 illustreres disse udviklinger ved en sammenligning af henholdsvis oplags- og læsertal for gratisaviserne 24timer, metroXpress, Nyhedsavisen og Urban (dato er ikke medtaget, da den kun eksisterede i en ganske kort periode), morgenaviserne Berlingske Tidende, Jyllands-Posten og Politiken, tabloidaviserne B.T. og Ekstra Bladet og nicheaviserne Information og Kristeligt Dagblad. Hvad angår oplagstallene i Danmark, så er det nok mest iøjefaldende træk ved udviklingen over de seneste fire år (2005-2008), at gratisaviserne for det første gennem hele perioden har haft et betydeligt større oplag end de landsdækkende morgenaviser; med 245.028 trykte eksemplarer i gennemsnit er gratisavisernes oplag således omtrent dobbelt så stort som de tre store morgenavisers (gennemsnit 123.722 trykte eksemplarer). Tabloidaviserne har et gennemsnitligt oplag på 96.058 trykte eksemplarer, mens nicheavisernes oplag er 23.238. Det skal dog bemærkes, at denne opgørelse udelukkende bygger på oplag på hverdage; var weekend-udgaverne regnet med, ville statistikkerne have set ganske anderledes ud, idet kun Nyhedsavisen blandt gratisaviserne i en periode er udkommet i weekenderne (dog kun lørdage). Det andet bemærkelsesværdige forhold omkring oplagstallene er, at de for alle aviser, som læserne skal betale for at erhverve sig (med undtagelse af Information), er faldende, mens de for gratisaviserne ligger nogenlunde stabilt. MetroXpress' oplag steg i den pågældende periode 0,4 procent, mens Urbans oplag dog faldt 9,7 procent – men i en tid,

hvor annoncemarkedet generelt var presset (jf. Minke: 235), og set i forhold til oplagsfald hos de øvrige dagblade på op til 16,1, 14,8 og 14,8 procent (henholdsvis Berlingske Tidende, B.T. og Politiken) forekommer dette ikke voldsomt. Det skal dog bemærkes, at denne statistik i fremtiden vil komme til at tage sig noget anderledes ud end nu, idet Nyhedsavisen er ophørt med at udkomme, og 24timer siden har beskåret sit oplag med knap 50 procent.

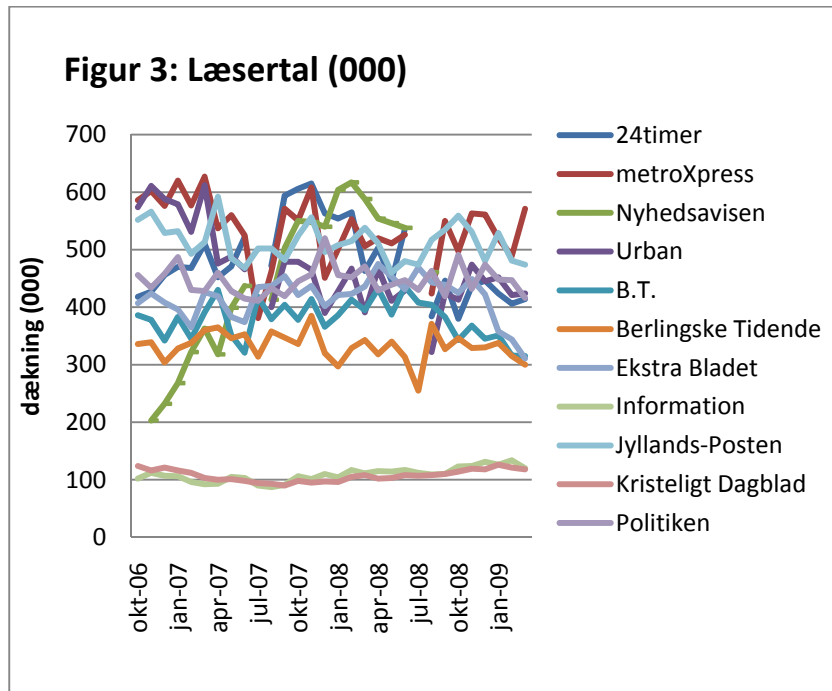

Note: Kun oplag på hverdage er medtaget. På grund af manglende kontrol af 24timers oplag og Nyhedsavisens kortvarige eksistens er der kun registreret ét oplagstal for hver af disse, hvorfor de i denne figur repræsenteres som punkter.

Kilde: Dansk Oplagskontrol.

Hvad angår læsertallene, som på grund af TNS Gallups opgørelser er baseret på perioden oktober 2006-marts 2009, så befinder gratisaviserne sig også her generelt på et højere niveau end de øvrige aviser. Bortset fra juli 2007, hvor hovedparten af læserne holdt sommerferie og derfor ikke benyttede offentlig transport i samme omfang som normalt, har metroXpress gennem hele perioden været en af de mest læste aviser, ligesom Nyhedsavisen efter en læserantalsmæssigt behersket succesfuld start endte med at blive Danmarks mest læste avis, indtil den på grund af økonomiske problemer lukkede 31. august 2008. Hvor gratisaviserne især i sidste kvartal af 2007 opnåede de suverænt højeste læsertal, er de siden dalet, således at de på nuværende tidspunkt ligger enten mindst på niveau med eller en anelse over de øvrige aviser. Det er her værd at bemærke, at gratisaviserne altså på trods af deres betydeligt højere oplagstal kun i begrænset omfang (om noget overhovedet) har flere

læsere end de øvrige aviser. På trods af at gratisavisernes forretningsmodel blandt andet er baseret på flere læsere pr. trykt eksemplar, tyder statistikkerne således overraskende på, at de faktisk har færre læsere pr. trykt eksemplar end de øvrige aviser.

Note: Kun læsertal på hverdage er medtaget.
 Kilde: TNS Gallup 2009a og 2009b.

Demokratisering af avislæsningen

Som jeg vender tilbage til nedenfor, er det problematisk for det demokratiske politiske system, hvis nogle borgere ikke indgår i den politiske offentlighed gennem brug af nyhedsmedier. Ifølge Hjarvard kan der således være tale om en "symbolsk udstødning på det politiske område" (Hjarvard 1995b: 36) af de segmenter af befolkningen, som ikke gennem nyhedsmedierne skaber en forbindelse til det politiske system, og Nick Couldry, Sonia Livingstone og Tim Markham har empirisk påvist, hvordan avislæsning og demokratisk engagement er to nært sammenhængende fænomener (Couldry et al.: 160). Faldet i de traditionelle avisers oplags- og læsertal kombineret med det forhold, at befolkningstallet generelt er stigende, antyder, at der reelt kan være tale om en tilbagegang i brugen af nyhedsmedier.

Denne udvikling synes imidlertid at være om ikke ligefrem stoppet så i hvert fald modvirket af gratisaviserne. En af gratisavisernes

konsekvenser er nemlig, at de har demokratiseret avislæsningen i den forstand, at de har introduceret folk, som ellers ikke tidligere læste avis, for avismediet. I en svensk sammenhæng har Wadbring således påvist, hvordan Metro har forøget den avislæsende andel af befolkningen i Göteborg kommunes dårligst stillede bydele markant; i 1997 – altså året før Metro ekspanderede til Göteborg – læste kun 54 procent regelmæssigt morgenavis mod 80 procent i 2005, hvilket er en stigning på 26 procentpoint. Den avislæsende andel af befolkningen i disse bydele er dermed næsten lige så høj som i de velstillede bydele, hvor 88 procent læser en morgenavis. Hvor forskellen mellem de stærkeste og svageste bydele i 1997 var 34 procentpoint, var den i 2005 kun otte procentpoint (Wadbring 2007a: 94; 2007b: 140). Bakker påviser ligeledes, at den tysksprogede schweiziske gratisavis 20 Minuten primært bliver læst af de lavtuddannede grupper, ligesom gratisaviserne Metro og Spits i Holland altovervejende læses af de dele af befolkningen, som har de laveste indkomster (Bakker 2007b: 67-68).

Min analyse af læsersammensætningen for de danske gratisaviser peger i retning af, at omtrent de samme forhold gør sig gældende i Danmark. Denne analyse, som udelukkende er af kvantitativ, kortlæggende karakter, er gennemført ved hjælp af Index Danmark 2007, som er TNS Gallups statistiske opgørelse over danskernes brug af fortrinsvis trykte medier i 2007. Analysen omfatter de samme aviser som oversigten over oplags- og læsertal ovenfor. På grund af deres distributionsform er gratisaviserne i vid udstrækning et storbyfænomen og indgår kun i meget begrænset omfang i landdistrikternes medieudbud. Denne kortlægning af, hvem der egentlig læser gratisaviserne, er derfor begrænset til hovedstadskommunerne og de provinskommuner, hvor hovedbyen har over 40.000 indbyggere²; derved undgås den skævvridning af de statistiske resultater, som inddragelse af de områder, hvor gratisaviserne kun i meget begrænset omfang eller slet ikke er tilgængelige, ville medføre. Det

---

² Følgende 58 kommuner er inddraget i analysen som følge af denne afgrænsning: Albertslund, Allerød, Ballerup, Birkerød, Bramsnæs, Brøndby, Dragør, Esbjerg, Farum, Fredensborg/Humlebæk, Frederiksberg, Frederikssund, Frederiksværk, Gentofte, Gladsaxe, Glostrup, Greve, Græsted/Gilleleje, Helsingør, Hørsholm, Ishøj, Jægerspris, Karløbo, Kolding, København, Køge, Ledøje-Smørum, Lejre, Lyngby-Tårnbæk, Odense, Ramsø, Randers, Roskilde, Rødovre, Skibby, Skovbo, Skævinge, Slangerup, Solrød, Stenløse, Søllerød, Tårnby, Vallensbæk, Vallø, Vejle, Værløse, Ølstykke, Århus og Aalborg.

Det skal bemærkes, at TNS Gallup i datamatricen i Index Danmark 2007 har bibeholdt den kommunale inddeling fra før, Kommunalreformen trådte i kraft 1. januar 2007, og Danmarks 275 kommuner blev lagt sammen til de nuværende 98. Dette har imidlertid næppe nogen negativ indflydelse på validiteten af analyseresultaterne, eftersom borgerne fortsat bor, hvor de hele tiden har gjort.

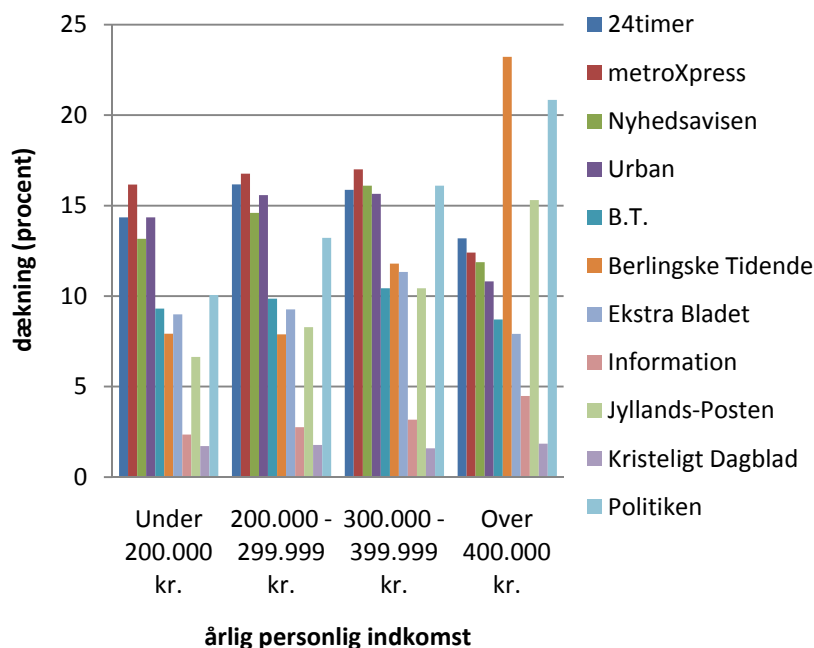
betyder til gengæld også, at der tegnes et lidt fortegnet billede af de øvrige avisers læsersammensætning i forhold til landsgennemsnittet; på trods af at de nationale læsertal reelt viser det modsatte, fremstår Berlingske Tidende og Politiken eksempelvis som havende en højere dækning end Jyllands-Posten, hvilket skyldes, at sidstnævnte fortrinsvis læses i provinsen i Jylland, som altså ikke er inkluderet i min analyse her.

Hvor Wadbring benytter personlig indkomst, andelen af indvandrere, borgere på overførselsindkomster, højtuddannede og arbejdsløse, sundhedsstatus samt andelen af borgere, der bor i socialt boligbyggeri, som indikatorer på bestemte bydeles relative ressourcestyrke (Wadbring 2007a: 93; 2007b: 138-139), og Bakker inddeler avislæserne efter uddannelse og indkomst, kortlægger jeg gratisavisernes læsersammensætning på baggrund af personlig indkomst, uddannelsesniveau og stilling. Disse tre variable kan forstås som et tilnærmet udtryk for henholdsvis økonomisk, kulturel og social kapital (jf. Dahl: 9-10) og udtrykker dermed i en vis udstrækning fordelingen af kapital i samfundet. Jeg vender tilbage til Bourdieus kapitalbegreb i den teoretiske afklaring af ressourcebegrebet nedenfor men vil provisorisk definere det som en materiel eller immateriel besiddelse, der er (med)bestemmende for individets handlemuligheder i forskellige sammenhænge (jf. Bourdieu 1986: 241-242). TNS Gallup benytter selv den samme fremgangsmåde som jeg i den demografiske kategori "Socialgruppe" i Index Danmark 2007-datamatricen, som er en (temmelig grov) sammenregning af niveauet for personlig indkomst, stilling og uddannelse. (TNS Gallup 2003) Af hensyn til detaljeringsgraden i analyseresultaterne har jeg imidlertid i denne analyse fravalgt denne akkumulerende kategori til fordel for de tre separate analyser.

Forholdet mellem avislæsning og personlig indkomst, uddannelsesniveau og stilling er illustreret i figurerne 4, 5 og 6; figurerne viser de forskellige avisers dækning, altså antallet af læsere som har været i kontakt med den pågældende avis i minimum to minutter.

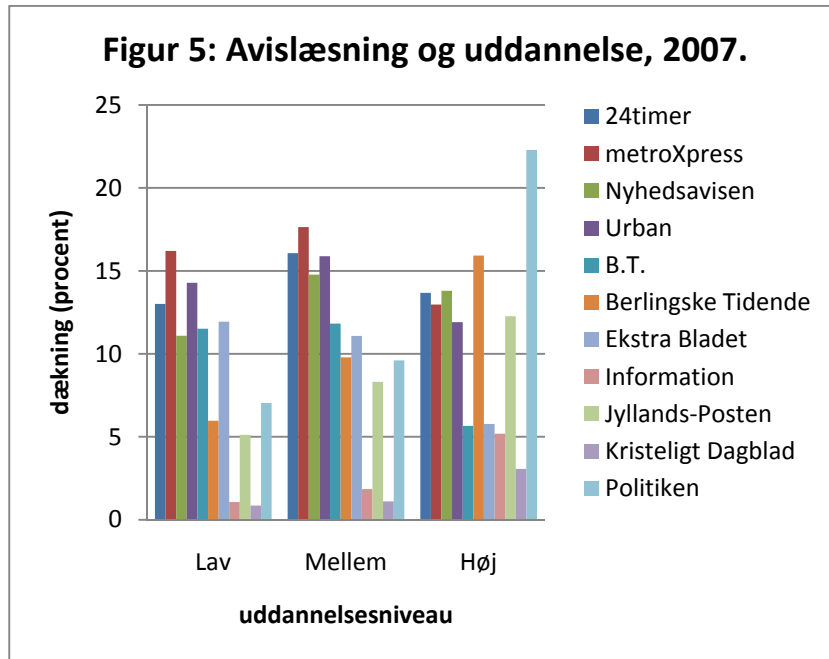
Figur 4: Avislæsning og personlig indkomst, 2007.

Note: Analysen omfatter danskere bosiddende i hovedstadskommuner eller provinskommuner, hvor hovedbyen har over 40.000 indbyggere, i 2007. Kun avislæsning på hverdage er medregnet.

Kilde: Index Danmark / TNS Gallup. N = 12.042.

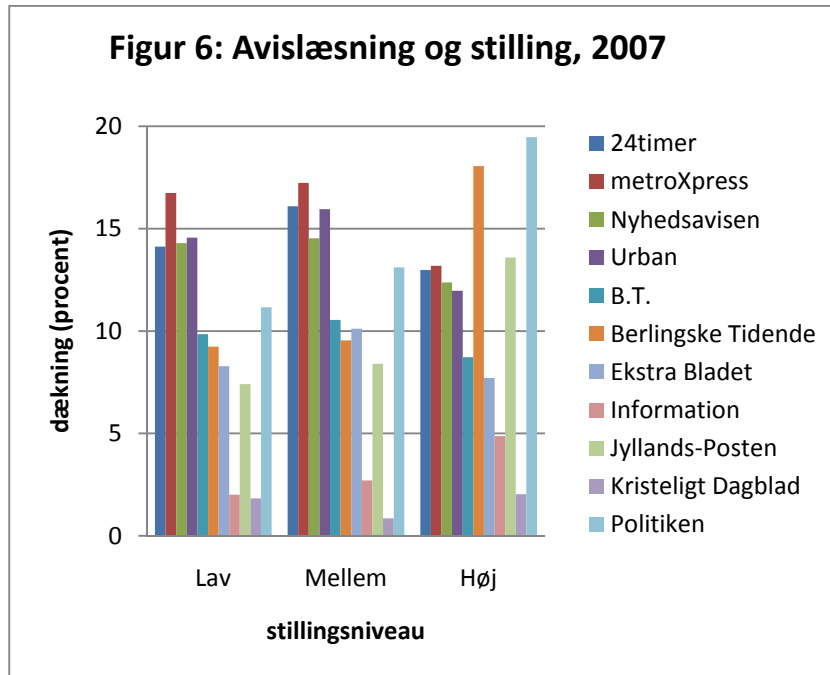
Figur 4 illustrerer sammenhængen mellem avislæsning og personlig indkomst, og der er i denne opgørelse to bemærkelsesværdige tendenser i forhold til gratisaviserne: For det første opnår gratisaviserne en relativt høj dækning i samtlige indkomstgrupper, varierende fra omtrent 15 procent hos de med den laveste indtjening til godt 10 procent hos de med den højeste. For det andet udgør gratisavisernes dækning en relativt større andel af den samlede dækning blandt dem med den laveste indkomst. Alle indkomstgrupper læser altså gratisavis – men de med en høj indkomst læser bare også andre aviser, hvilket de med en lav indkomst kun i noget mindre grad gør, hvorfor gratisaviserne må formodes at indtage en betydeligt mere fremtrædende plads i denne gruppes samlede nyhedsforbrug.

Note: Lav: Højest 10 års skolegang. Mellem: Studentereksamen, HF, HH og erhvervsuddannelser. Høj: Højere uddannelse. Analysen omfatter danskere bosiddende i hovedstadskommuner eller provinskommuner, hvor hovedbyen har over 40.000 indbyggere, i 2007. Kun avislæsning på hverdage er medregnet.

Kilde: Index Danmark / TNS Gallup. N = 12.042.

De samme tendenser går – dog i mindre udtalt grad – igen for gratisaviserne i forholdet mellem avislæsning og uddannelsesniveau (figur 5). Også her har gratisaviserne som helhed en relativ høj dækning i alle grupper, om end især Nyhedsavisens og i mindre grad 24timers dækning blandt læsere med maksimalt 10 års skolegang er ganske lav og for Nyhedsavisens vedkommende ligefrem overgås af tabloidaviserne B.T. og Ekstra Bladets dækning. Hvad angår gratisavisernes andel af den samlede dækning i de forskellige grupper, så udgør de over halvdelen af avislæsningen i såvel den mindst som den middeluddannede gruppe, mens den akkumulerede andel er betydeligt lavere blandt de højtuddannede, eftersom både betalings- og nicheaviserne opnår en relativt høj dækning i denne gruppe. Der læses således gratisaviser på tværs af de forskellige uddannelsesniveauer, men dem med en højere uddannelse læser også mange andre aviser, ligesom tabloidaviserne står stærkt blandt de formelt dårligst uddannede læsere.

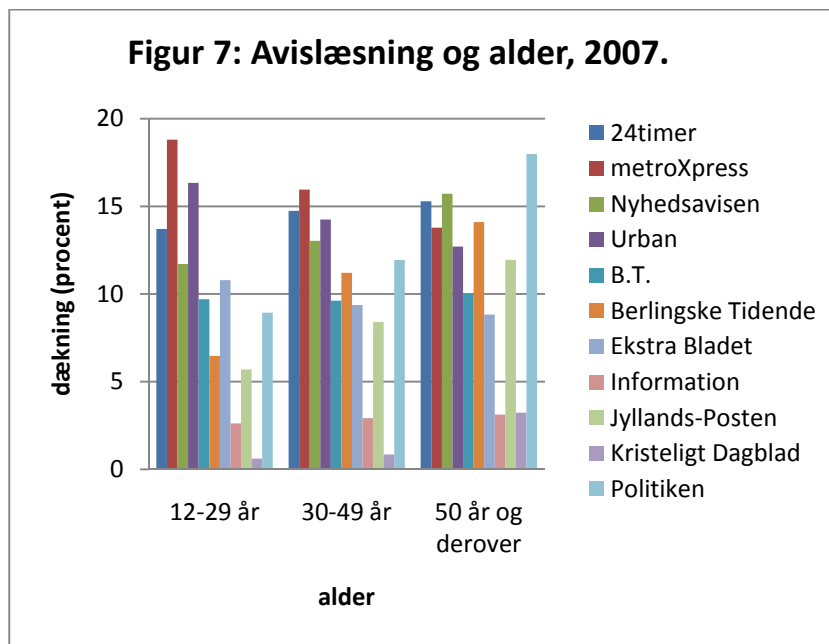
Note: Lav: Ufaglært arbejder (ej specialarbejder), ufaglært arbejder (specialarbejder), lærling/elev, skoleelev/student, ude af erhverv, gift uden selverhverv og medhjælpende ægtefælle. Mellem: Faglært arbejder og lavere funktionær/tjenestemand. Høj: Højere funktionær/tjenestemand og selvstændig i enten landbrug, detail/håndværk eller 'i øvrigt'. Analysen omfatter danskere bosiddende i hovedstadskommuner eller provinskommuner, hvor hovedbyen har over 40.000 indbyggere, i 2007. Kun avislæsning på hverdage er medregnet.

Kilde: Index Danmark / TNS Gallup. N = 12.042.

De samme tendenser som i de to foregående tilfælde går igen i forholdet mellem avislæsning og stilling (figur 6). Også her har gratisaviserne en høj dækning relativt uafhængigt af, om læserne i deres arbejdsliv er ansat i lave eller høje stillinger med selvbestemmelse over, hvilke opgaver de udfører, om end gratisavisernes dækning blandt dem med de højeste stillinger generelt er et par procentpoint lavere end i de to øvrige grupper. I denne gruppe opnår morgenaviserne til gengæld den højeste dækning. Tilfældet er altså også her, at gratisaviserne læses af alle på tværs af stillingsmæssige skel, men at de udgør en meget stor del af avisernes samlede dækning i den gruppe, som er placeret lavest i forhold til ansættelsesforhold.

Gratisaviserne har ligeledes haft positive konsekvenser for avislæsningen blandt de yngre generationer, som ellers i stadig stigende grad fravælger avismidiet (jf. Lauf: 239). I Stockholm og Göteborg er avislæsningen blandt 15-29-årige eksempelvis steget med henholdsvis 28 og 17 procent, efter der er begyndt at udkomme gratisavis, og gratisaviserne udgør den eneste avislæsning for henholdsvis 50 og 24 procent af den samme aldersgruppe (Wadbring

2007a: 95). Det tyder (jf. figur 7) på, at tendensen kan være den samme i Danmark, hvor de fire gratisaviser overordnet har en høj dækning i alle aldersgrupper men udgør hovedparten af avisernes samlede dækning blandt de 12-29-årige. Især i denne yngste gruppe er der imidlertid stor forskel på gratisavisernes dækning, idet metroXpress' dækning er 18,8 procent, mens Nyhedsavisens blot er 11,7 procent, hvilket kun er marginalt højere end tabloidavisen Ekstra Bladets. Denne forskel udjævner sig imidlertid i de ældre grupper, og blandt de ældste læsere er Nyhedsavisen ligefrem den gratisavis, som har den højeste dækning. Aldersdimensionen er ikke en, jeg vil forfølge yderligere igennem specialet, men set i forhold til de håb, som gratisaviserne blandt nogle har affødt for kommende generations forhold til trykte medier og avismediets fremtid som sådan, udgør denne opgørelse en ikke uvigtig dimension af gratisavisernes læsersammensætning.

Note: Analysen omfatter danskere bosiddende i hovedstadskommuner eller provinskommuner, hvor hovedbyen har over 40.000 indbyggere, i 2007. Kun avislæsning på hverdage er medregnet.

Kilde: Index Danmark / TNS Gallup. N = 12.042.

Hypotese

Der er på tværs af de tre førstnævnte læsersammensætningsanalyser det gennemgående mønster i sammenhængen mellem kapital og avislæsning, at jo mindre kapital, der besiddes, jo større en del af den samlede avislæsning udgør gratisaviserne. Gratisavisernes dækning er nogenlunde stabil på tværs af analyseparametre og for-

deling af kapital, men de udgør en forholdsmæssigt større andel af det samlede nyhedsforbrug i grupperne med mere begrænset kapital. Det er på denne baggrund, jeg opstiller specialets centrale hypotese, nemlig at *gratisaviserne er en politisk ressource for de dele af befolkningen, der besidder den laveste kapital*. Fokuset for de følgende siders begrebsafklaringer og empiriske analyser er følgelig på, hvad denne specifikke avistype tilbyder læserne – *ikke* på hvad læserne får ud af at læse gratisaviser, eller hvordan de bruger det i deres dagligdag.

Hvad dækker begrebet 'politisk ressource'?

Omdrejningspunktet for dette speciale er altså hypotesen om, at gratisaviserne er en politisk ressource for de dele af befolkningen, som besidder den laveste kapital. Jeg har i det foregående kapitel anskueliggjort, at gratisaviserne i hvert fald har kontakt med netop disse befolkningsgrupper og udgør en stor del af deres forbrug af nyhedsmedier, mens jeg endnu har til gode at redegøre for analysen af gratisavisernes politiske stof og dermed for, hvorvidt det vitterligt kan siges at være en politisk ressource. Inden jeg gør dette, vil jeg imidlertid i dette kapitel indkredse begrebet 'politisk ressource' teoretisk og argumentere for, at det kan forstås som noget, der er medvirkende til at muliggøre politisk medborgerskab. Begrebsafklaringen er således altovervejende foretaget fra et borgerperspektiv, om end jeg ligeledes ganske kort berører, hvordan nyhedsmediernes også kan opfattes som en politisk ressource for de etablerede politiske aktører, samt hvilke ressourcer borgerne må besidde for at kunne drage nytte af nyhedsmediernes indhold. Det skal dog understreges, at fokuset i dette speciale er på nyhedsmediernes politiske stof som politisk ressource.

For hvad er egentlig en 'politisk ressource'? Man kan komme et svar nærmere ved at kigge på de to termer, som begrebet er sammensat af – 'politik' og 'ressource'.

Termen 'politik'

Selve ordet 'politik' stammer fra det græske 'polis', som betyder 'bystat', og det deraf afledte 'tá politika', der bedst kan oversættes til 'statssager' eller 'statsanliggender', altså de forhold, der er af betydning for borgerne i et samfund, og organiseringen af disse. Denne grundlæggende betydning går igen i den forståelse af politik, der er den mest fremtrædende i dag, nemlig David Eastons systemteori. Her anskues det politiske system som en mekanisme, der på baggrund af krav og støtte fra omgivelserne (input) træffer autoritative beslutninger (output), som igen påvirker omgivelserne (feedback) (Easton 1998: 31-32). Det politiske system differentieres fra samfundets øvrige systemer (økonomiske, kulturelle, religiøse, etc.) ved at beskæftige sig med "the authoritative allocation of values for a society" (Easton 1971: 129), hvorved politik i vid udstrækning handler om at regulere fordelingen af værdier i et samfund:

"The essence of a policy lies in the fact that through it certain things are denied to some people and made accessible to others. A policy, in other words, whether for a society, for a narrow association, or for any

other group consists of a web of decisions and actions that allocates values.” (ibid.: 129-130)

Hvad Easton præcist refererer til med termen værdier, er ikke helt tydeligt; det nærmeste, han kommer en egentlig definition, er ”things considered valuable, whether they be spiritual or material” (ibid.: 137). I modsætning til eksempelvis Mark Ørstens omskrivning, hvor værdi er blevet erstattet af ressource i økonomisk betydning (Ørsten: 16), og som dermed udelukkende fokuserer på økonomiske aspekter, har Eastons brede formulering den styrke, at politikbegrebet her favner både traditionel økonomisk fordelingspolitik og værdipolitik, altså de grene af det politiske som i det globaliserede og postindustrielle samfund har flyttet fokus fra økonomiske spørgsmål og over på værdier og holdninger såsom eksempelvis miljø og immigration (jf. Andersen & Borre: 37). Denne fleksibilitet i begrebet anser jeg for at være en fordel i forhold til dets praktiske anvendelsesmuligheder, idet værdipolitik i hvert fald i Danmark i de senere år har indtaget en mere fremtrædende rolle i samfundet og den offentlige debat end tidligere (ibid.: 36ff), hvilket også afspejler sig i specialets empiriske materiale. Værdipolitik skal her dog ikke forveksles med eksempelvis Giddens’ begreb ’livspolitik’, som betegner de beslutninger, der relaterer til skabelsen af individets selvidentitet (Giddens 1996: 248ff) og dermed ikke som sådan har direkte konsekvenser på et samfundsmæssigt niveau, sådan som politik ifølge Easton har (Easton 1971: 134).

En yderligere styrke ved Eastons teori er, at den udelukkende er deskriptiv og ikke forholder sig til, hvordan politik bør udføres og med hvilke mål for øje. Der er tale om en minimumsdefinition, som kun rummer det, de fleste kan blive enige om (jf. Jensen 1998: 12), samtidig med at den er mere konkret end eksempelvis Max Webers betragtning om, at begrebet politik ”er overordentligt bredt og omfatter enhver form for selvstændig *ledende* aktivitet” (Weber: 215, oprindelig fremhævelse). Det betyder også, at Eastons definition ikke som sådan er begrænset til det demokratiske politiske system men i lige så høj grad kan beskrive fascistiske stater, diktaturer eller stammesamfund. Som Easton også anfører, er det dog mest fordelagtigt for det politiske systems stabilitet, hvis de autoritative beslutninger, der fungerer som output, opfylder de krav, omgivelserne har formuleret som input (Easton 1998: 42). Eller sagt på en anden måde: Forholdet mellem det politiske system og dem, der er underlagt dets beslutninger, vil være bedst i et demokrati.

Demokratiet har som styreform en række mindstekrav, som et givent samfund skal leve op til for at kunne kalde sig demokratisk. Det drejer sig om på den ene side en række institutionelle forhold såsom et repræsentativt politisk system baseret på frie og retfærdige

valg handlinger, borgernes valgbarhed og et statsapparat, som er ansvarligt over for de folkevalgte; på den anden side en række (grundlovssikrede) frihedsrettigheder såsom ytringsfrihed, fri og almindelig stemmeret, forsamlingsfrihed og adgangen til forskellige og uensurerede informationskilder (den frie presse) (Hjarvard 1995b: 9; Knudsen 2006: 11). Den blotte tilstedeværelse af disse forhold siger imidlertid ikke i sig selv noget om, hvor velfungerende et givent demokrati er. Det afgørende parameter på dette punkt er graden af folkelig deltagelse i demokratiet i form af engagement i dels valg handlinger og beslutningsprocesser, som skal sikre de folkevalgte repræsentanter legitimitet, dels den offentlige politiske debat, som de politiske beslutninger løbende må trække legitimitet fra.

Termen 'ressource'

I hverdagens sprogbrug er en ressource noget, som står til rådighed, og som kan tages i brug som et middel til at nå et mål. Termen er således behæftet med en forestilling om nytte, brugsværdi og anvendelsesorientering, om at en ressource kan omsættes eller anvendes praktisk, ligesom termen i vid udstrækning er positivt ladet og dermed normativ, i og med midlet til at nå et mål kun omtales som en ressource, hvis målet er defineret som noget positivt. Med et eksempel fra Henrik Bødker vil et middel til demokrati eksempelvis ofte blive omtalt som en ressource, mens et middel til radikalisering almindeligvis aldrig vil blive det (jf. Bødker). Jeg vil imidlertid tilstræbe at fokusere på begrebet i en mere teoretisk optik.

I en sociologisk sammenhæng spiller ressourcebegrebet en betydningsfuld rolle i Anthony Giddens' strukturteori. Teorien repræsenterer en ambition om at bygge bro mellem de to hovedstrømninger inden for socialvidenskaberne, nemlig på den ene side funktionalismen og strukturalismen, ifølge hvilke aktørers handlen er underlagt samfundets eksisterende strukturer og institutioner, og på den anden side hermeneutikken og den "fortolkende sociologi", ifølge hvilke samfundets strukturer og institutioner skabes af aktørers handlen. Giddens' hovedpointe er, at begge disse modstridende fagtraditioner i et vist omfang har ret, idet strukturer og institutioner på en og samme tid skaber rammerne for og er resultatet af aktørernes handlen (Giddens 1979: 76ff; 1984: 16ff). Samfundet og dets indretning er altså resultatet af et gensidigt påvirkningsforhold mellem strukturer og aktører. Inden for denne 'strukturdualitet', som Giddens selv kalder det, begrænses individets handlemuligheder således af de sociale strukturer, de er omgivet af, men samtidig er det igennem individernes hverdagslige handlinger, at de selv samme sociale strukturer – intentionelt eller ej – reproduceres, for-

andres og skabes. Det er karakteristisk for Giddens, at han i sin teoriudvikling i vid udstrækning redefinerer kendte sociologiske termer. Dette er også tilfældet for handlingsbegrebet, der ikke kun forstås som enkeltstående handlinger men i mindst lige så høj grad er den uophørlige strøm af handlinger, som udgør aktørens hverdagslige aktiviteter; ”’Action’ or agency, as I use it, thus does not refer to a series of discrete acts combined together, but to a *continuous flow of conduct*.” (Giddens 1979: 55, oprindelig fremhævelse) Det er netop i denne strøm af handlinger, at handlingens reproducerende karakter består, fordi de eksisterende strukturer og institutioner derved på en og samme tid cementeres og langsomt forandres.

Fænomenet avislæsning kan bruges til at eksemplificere strukturdualiteten i udfoldelse. Når individer (aktører) læser aviser, er det primært for at blive opdateret, informeret og underholdt. Den uintentionelle konsekvens af avislæsningen som aktivitet er imidlertid, at nogle bestemte aviser og avistyper (de som læses) styrkes i konkurrencen aviserne imellem, mens andre (de som ikke læses) svækkes, hvilket har indvirkning på avismediets institutionelle strukturering. Denne struktur har omvendt konsekvens for, hvilke aviser og avistyper der fremover vil være tilgængelige for de avislæsende individer. Avislæsere og avismarked – aktører og struktur – indgår således i et gensidigt påvirkende samspil med hinanden, idet de begge betinges og er betingede af den anden.

En vigtig pointe i strukturationsteorien er, at strukturer ikke kun eksisterer uden for eller omkring aktørerne, men at de i mindst lige så høj grad eksisterer i aktørernes bevidsthed som internaliserede ressourcer og regler for social aktivitet (Giddens 1984: 17). Foruden materielle besiddelser er ressourcer i Giddens’ terminologi at forstå som de kognitive skemata for handlen, som aktørerne gennem deres dagligdag i de samfundsmæssige strukturer har tillagt sig, og som sætter dem i stand til at agere passende i forhold til deres aktuelle situation. I og med sociale situationer altid udvikler sig og adskiller sig fra tidligere sociale situationer, må disse skemata imidlertid konstant justeres efter sammenhængen, hvorved der er tale om en refleksiv anvendelse af ressourcer. Ressourcer er således de strukturerende egenskaber ved sociale systemer, som aktørerne på en gang trækker på og reproducerer gennem hverdagens sociale interaktion. I forlængelse heraf kan regler i sociologisk forstand siges at udgøre en art ressourcer, idet de eksisterer i form af aktørernes kendskab til passende handlingsprocedurer i bestemte sociale praksisser. De samfundsmæssige strukturer, som aktørerne handler socialt indenfor, er på en gang begrænsende og mulighedsskabende (*enabling*) for aktørerne, og hvor det fortrinsvis er reglerne, som forekommer begrænsende, er ressourcer mulighedsskabende i den

forstand, at det er ved at besidde og mestre dem, at handlen muliggøres for aktører. Ressourcebegrebet er derfor nært sammenhængende med magt, som i Giddens' terminologi skal forstås som aktørers muligheder for gennem deres handlinger at påvirke og forandre strukturer, som en "transformativ kapacitet"; "Resources are the media whereby transformative capacity is employed as power in the routine course of social interaction" (Giddens 1979: 92). I forlængelse heraf skelner Giddens mellem fordelende (*allocative*) og autoritative ressourcer, som henviser til at have magt over (kunne påvirke) henholdsvis noget eller nogen (jf. Giddens 1984: 258). I forhold til det politiske system eksisterer der således forskellige former for ressourcer, idet aktørerne såvel kan påvirke dets strukturelle indretning ved at ændre selve det politiske system (fordelende ressourcer) og ved at påvirke andre politiske aktørers forståelse af og handlen i det politiske system (autoritative ressourcer).

Implicit i strukturteorien og dens forudsætning af aktørers handlen i reproduktionen og forandringerne af strukturen ligger det, at ressourcer er nødvendige for, at den enkelte aktør kan handle og dermed overhovedet være en aktør. Hvis ikke en aktør har ressourcer at trække på, kan vedkommende ikke medvirke i formningen af strukturen og kan dermed ikke siges at være en aktør. I forlængelse heraf må en politisk aktør forstås som en aktør med en intention om at påvirke den autoritative fordeling af værdier i et samfund (jf. Hemmingsen & Sigtenbjerggaard: 23) og ressourcerne til i et vist – men muligvis meget begrænset – omfang rent faktisk at påvirke den ved at anvende en transformativ kapacitet.

Indholdsmæssigt ligger Giddens' ressourcebegreb tæt på Bourdieus begreb kapital, som ligeledes betegner det mulighedsskabende potentiale, det enkelte individ har at trække på i sine handlinger. Kapital betegner en besiddelse, som inden for et givent felt – altså inden for et autonomt mikrokosmos i det sociale makrokosmos, hvori der gælder særlige institutionaliserede regler, smagspræferencer og værdier (Bourdieu 2005: 30ff) – anses for værdifuldt, statusgivende og efterstræbelsesværdigt, og som derfor er (med)bestemmende for individets muligheder for at handle inden for feltet (Bourdieu 1984: 114; 1986: 241-242). På det videnskabelige felt er det originale idéer, nye opdagelser, akademiske netværk og peer-reviewede artikler, som oppebærer status blandt de øvrige aktører, mens det blandt automekanikere eksempelvis er den bil, man kører i, og destinationen for sommerens ferierejser sydpå, der giver anerkendelse. Det er således vidt forskelligt, hvori forskellige felters accepterede kapitaler består, men Bourdieu identificerer dog en række materielle såvel som immaterielle kapitalformer, som eksisterer på tværs af og har gyldighed inden for langt de fleste forskellige felter. Disse kapitalformer er økonomisk, kulturel, social og

symbolsk kapital (Bourdieu 1984: 114; 1986: 243). Økonomisk kapital består af det, de fleste nok umiddelbart forbinder med kapitalbegrebet, nemlig penge og andre materielle goder, kulturel kapital er summen af dannelse og uddannelse i form af kendskab til kulturens interne referencesystem, og social kapital betegner de ressourcer, individet besidder gennem sit tilhørsforhold til en bestemt gruppe (eksempelvis klasse og sociale netværk). Symbolsk kapital er en form for overordnet magtkapital, som besiddelsen af de tre øvrige kapitalformer medfører, "a reputation for competence and an image of respectability and honourability" (Bourdieu 1984: 291), der kan omveksles til indflydelse i det politiske system.

Fordi kapital ikke er ligeligt fordelt mellem de forskellige aktører inden for et felt eller imellem forskellige felter, er der i vid udstrækning tale om, at kapital fungerer som et udgrænsende middel, der sætter nogle – men ikke andre – i stand til at gøre noget. Det er altså besiddelsen af kapital, som bestemmer relationerne mellem forskellige aktører og positioner inden for feltets grænser. Derved er kapitalen med til at opretholde den sociale stratifikation, der eksisterer i samfundet, og det er netop på dette punkt, at Bourdieus begreb med dets udgangspunkt i strukturalismens determinisme supplerer og nuancerer Giddens' ressourcebegreb. Hvor Giddens tilskriver den enkelte aktør et stort potentiale for at handle i mange forskellige sammenhænge og ændre strukturer og institutioner, forholder Bourdieu sig anderledes pessimistisk (og – måske – realistisk) til aktørens reelle muligheder for handlen. Bourdieu erkender således, at ikke alle aktører kan handle inden for alle felter og alle sammenhænge, at individets handlemuligheder er begrænsede af, hvilke ressourcer det besidder, hvorved hans kapitalbegreb tjener som et nuancerende korrektiv til Giddens' forståelse af ressourcer. Evnerne til at agere i sociale sammenhænge er således i vid udstrækning bestemt af ens sociale, uddannelsesmæssige og økonomiske baggrund – og med dem også evnerne til og mulighederne for at agere i forhold til det politiske system.

Politisk ressource

Ressourcer er altså det, som sætter individer i stand til at handle og oppebærer status. En politisk ressource kan følgelig forstås som noget, der udstyrer aktøren med et politisk handlingspotentiale eller politisk status og altså sætter individet i stand til at handle politisk.

Anskuet fra en borgerposition kan politisk handling antage to former: For det første handler man politisk, når man deltager i valg-handlingen, hvad end man er opstillet som kandidat eller blot stemmeafgivende borger. For det andet handler man politisk, når

man deltager i den politiske offentlighed. Hvor valghandlingen kan siges at være en politisk handling i kvantitativ forstand, idet en række klart definerede procedurer overholdes og resulterer i et entydigt, målbart resultat, er der ved deltagelse i den politiske offentlighed tale om en mere kvalitativ dimension af politisk handling. Jeg vil i modsætning til Giddens' perspektiv på handling mene, at det i forbindelse med netop politisk handling er mest rimeligt at betragte handlinger som enkeltstående fænomener. Hvor sociale aktiviteter som at bruge sproget eller foretage indkøb (og derved reproducere og påvirke henholdsvis sproget og det kapitalistiske system) forløber i en endeløs handlingsstrøm, skiller politisk handling sig netop ud fra hverdagens aktiviteter, idet det for langt de fleste almindelige mennesker netop ikke er en aktivitet, som indgår i hverdagen (jf. monitorerende medborgerskab nedenfor).

De to former for politisk handling stemmer i vid udstrækning overens med de praksisser, hvorved medborgerskab ifølge den republikanske forståelse af begrebet udøves. Peter Dahlgren skriver således, at

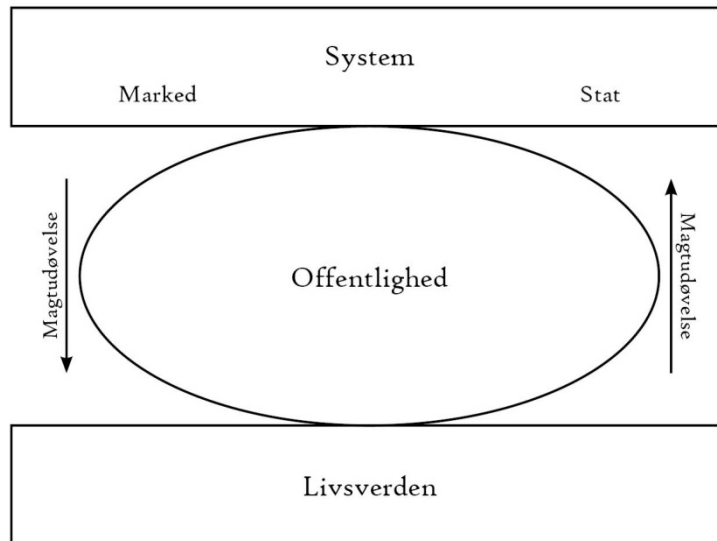
”[t]his tradition [of citizenship studies] generally underscores the idea of citizenship as a mode of social agency within the context of pluralist interests. [...] Thus, republicanism underscores not only the formal, legal dimension, as does liberalism, but also an ethical one. Republicanism asserts that democracy requires civic virtue from its citizens” (Dahlgren: 269).

Jeg vil på denne baggrund argumentere for, at en politisk ressource kan forstås som noget, der er medvirkende til at muliggøre politisk medborgerskab for den enkelte borger. Implicit i denne formulering ligger en forståelse af, at politiske ressourcer kan være mange forskellige ting, og at en politisk ressource i sig selv ikke nødvendigvis er tilstrækkeligt til, at borgeren kan udøve sit politiske medborgerskab. Borgeren har således brug for en lang række forskellige politiske ressourcer, som gensidigt supplerer hinanden, såsom eksempelvis den socialisering, der finder sted i grundskolen, hvor borgere fra barnsben oplæres til at leve i et demokrati, eller de kompetencer udi samarbejde og diskussion, der opøves og styrkes ved deltagelse i foreningsarbejde (jf. *ibid.*: 272-273). Ligesom disse to eksempler kan også nyhedsmedierne siges at være medvirkende til at muliggøre, at den enkelte borger kan udøve sit politiske medborgerskab. Som de tre empiriske studier, jeg gennemgår nedenfor, anskueliggør, varetager nyhedsmedierne nemlig en helt central funktion i sammenkædningen mellem borgernes hverdagslige praksisser og det politi-

ske. Jeg vil dog først gennemgå et par perspektiver på medborgerskab.

Medborgerskab

Begrebet medborgerskab forstås af Thomas H. Marshall overordnet som fuldgyldigt medlemskab af samfundet (Marshall: 48). Han skelner her mellem et civilt, et politisk og et socialt element og definerer politisk medborgerskab som "retten til at deltage i udøvelsen af politisk magt, enten som medlem af et organ med politisk autoritet, eller ved at vælge medlemmerne af et sådant organ" (ibid.: 53-54). De civile og sociale elementer omfatter rettigheder, som skal sikre individet rammer for henholdsvis økonomisk frihed og social tryghed, og det er i det hele taget karakteristisk for Marshall, at han indskriver sig i en liberal tradition og i meget vid udstrækning gør medborgerskab til et spørgsmål om formelle procedurer og rettigheder. Ved udelukkende at forholde sig til de formelle aspekter af medborgerskabet negligerer Marshall imidlertid den uformelle dimension, som er mindst lige så vigtig. Ligesom diagnosticering af et demokratis velbefindende ikke kun kan baseres på tilstedeværelsen af en række institutioner og frihedsrettigheder men tillige må fokusere på graden af deltagelse i det politiske liv (jf. Hjarvard 1995b: 9), må også medborgerskab indeholde en kvalitativ dimension. Politisk medborgerskab kan således ses som en kombination af dels de af Marshall oplyste rettigheder til at deltage i demokratiske valg som såvel opstillet kandidat som vælger, dels deltagelse i en politisk offentlighed. Som Michael Schudson skriver, er offentligheden (*the public sphere*) "the playing field for citizenship; democratic citizenship may bear fruit in the formal acts of voting and legislating, but it germinates in the soil of a free public life" (Schudson: 12).

Model 1: Jürgen Habermas' offentlighedsmode; tilpasset fra Valtysson: 7.

'Offentligheden' som begreb er mest grundigt beskrevet af Jürgen Habermas, som præsenterede sin oprindelige offentlighedsmode i *Strukturwandel der Öffentlichkeit* (Habermas 1989) og siden løbende har revideret og videreudviklet den i flere omgange (mest gennemgribende i hovedværkerne *Theorie des kommunikativen Handelns* fra 1981 og Habermas 1996), og som beskriver et frugtbar fundament for forståelsen af det politiske medborgerskab. Habermas skelner overordnet mellem to niveauer i samfundsstrukturen, nemlig på den ene side et systemniveau (de overliggende magtstrukturer, der regulerer samfundet; staten og markedet) og på den anden side livsverdenen (individens private liv i hjemmet og familien og på arbejde) (Habermas 1989: 30; 1996: 373; illustreret i model 1). Imellem disse to niveauer udgør offentligheden det kommunikative rum, hvor den offentlige mening (*public opinion*) udformes som et resultat af private borgeres kritisk-rationelle diskussion om samfundsanliggender (Habermas 1996: 360). Den offentlige mening kobles hos Habermas til det politiske systems beslutninger, idet disse beslutninger i demokratiet legitimeres ved at være i overensstemmelse med netop den offentlige mening:

”[P]olitical *influence* supported by public opinion is converted into political *power*—into a potential for rendering binding decisions—only when it affects the beliefs and decisions of *authorized* members of the political system and determines the behavior of voters, legislators, officials, and so forth. Just like social power, political influence based on public opinion can be transformed into political power only through in-

stitutionalized procedures.” (ibid.: 363, oprindelig fremhævelse)

Denne funktion varetages imidlertid kun i den *politiske* offentlighed, som er en form for overbygning til en kulturel (egentlig litterær) offentlighed, hvor borgere gennem diskussion af kulturelle spørgsmål dels opøver evnen til kritisk diskussion, dels udvikler deres personlige subjektivitet (Habermas 1989: 29). Habermas' normative teori støtter sig derved til oplysningstidens ideal om oplyste og rationelt indstillede samfundsborgere, som ifølge Schudson fortsat også udgør en vigtig del af selvforståelsen i i hvert fald den amerikanske politiske offentlighed (Schudson: 294-295).

En offentlighed er helt konkret at forstå som ”private people come together as a public” (Habermas 1989: 27), og netop heri kobles offentlighedstankegangen til handlingsbegrebet, eftersom offentligheden først konkret opstår, idet borgere transcenderer deres rolle som privatpersoner, forsamles og påtager sig rollen som politisk engagerede aktører med intention om at påvirke det politiske system. Offentligheden opstår, idet enkeltindivider ”coalesce into publics through the processes of engagement with issues and discursive interaction among themselves” (Dahlgren: 275); medborgerskab udøves altså, når aktører bliver politiske aktører. I forlængelse heraf skal det bemærkes, at man ikke bør forstå offentligheden bogstaveligt som *en* offentlighed men nærmere som et netværk af offentligheder. Hvor Habermas i sin oprindelige præsentation af offentlighedsmodellen knyttede offentligheden nært sammen med nationalstaten, har han således senere åbnet for, at offentligheden udgøres af et komplekst netværk af større eller mindre offentligheder (Habermas 1996: 359). Herved har han imødekommet kritikken fra eksempelvis John Keane, som skelner mellem mikro-, meso- og makro-offentligheder, altså offentligheder på (omtrent) lokale, nationale og supernationale niveauer (Keane: 77ff). Når der tales om deltagelse i den politiske offentlighed, er der således ikke nødvendigvis tale om deltagelse i en bestemt national politisk offentlighed men i en del af det netværk af offentligheder, der har en intention om at påvirke det politiske system – deltagelsen kan lige så vel foregå i regi af en skolebestyrelse, antenneforening eller lokal borgergruppe.

Habermas' teoridannelse er brugbar, fordi den opstiller en strukturel forståelsesramme til begrebsliggørelse og forståelse af forholdet mellem det private og det offentlige, og fordi den betoner vigtigheden af, at politik føres på baggrund af dels den offentlige mening, dels fornuft (i modsætning til følelser). Den repræsenterer imidlertid også en meget normativ forståelse af politisk deltagelse, der forudsætter en grad af engagement og deltagelse i den politiske of-

fentlighed, som kun de færreste almindelige borgere (om nogen overhovedet) reelt kan efterleve.

I modsætning til Habermas' normative offentlighedsteori forekommer Schudsons beskrivelse af monitorerende medborgerskab (*monitorial citizenship*) at være en ganske adækvat diagnosticering af de fleste almindelige borgeres faktiske deltagelse i den politiske offentlighed. Pointen hos Schudson er, at borgere på grund af et tidsmæssigt underskud i hverdagen kun i begrænset omfang er direkte politisk aktive, men at de til gengæld følger med i og overvåger det politiske system fra sidelinjen og skrider til handling, når dette er nødvendigt (Schudson: 310ff); "Monitorial citizens tend to be defensive rather than proactive. [...] The monitorial citizen is not an absentee citizen but watchful, even while he or she is doing something else." (ibid.: 311) I modsætningen mellem Habermas' normative og Schudsons mere pragmatiske forståelser af medborgerskab ligger der indbygget to forskellige opfattelser af, hvad borgernes rolle i demokratiet egentlig er. Hvor Habermas sætter borgerlig deltagelse og aktivt diskursivt engagement i højsædet, er den almindelige borger i Schudsons optik nærmere at forstå som en tilskuer, der muligvis sjældent er decideret politik aktiv, men som til gengæld følger med og blander sig, når der er brug for det. Dette skal dog ikke forstås som, at Schudson demonstrerer ligegyldighed over for den demokratiske proces og fuldstændigt afskriver enhver form for demokratiske dyder hos den enkelte borger. Lige modsat fremhæver han, hvordan forestillingen om den rationelle og oplyste borger (*the informed citizen*) allerede fra slutningen af det 19. århundrede har været – og fortsat er – "the most cherished ideal in the American voting experience" (ibid.: 6). Nyhedsmedierne udgør en integreret del af det demokratiske system, som Schudson med sit perspektiv på medborgerskab beskriver, idet det er gennem deres indhold, at borgerne holdes orienterede om samfundsrelevante og offentlige udviklinger. Det er således i kraft af de informationer, som nyhedsmedierne bibringer borgerne, at disse sættes i stand til at udøve deres medborgerskab, hvorfor nyhedsinstitutionen udgør en politisk ressource for monitorerende medborgerskab, for så vidt dette defineres som, at den er medvirkende til at sætte borgerne i stand til at udøve deres medborgerskab.

Empiriske studier af nyhedsmedier som politisk ressource

Jeg vil i dette afsnit kort gennemgå en række studier, som direkte eller indirekte forholder sig til nyhedsmediernes – hvad enten der er tale om medieudbuddet som helhed eller om enkelte medietyper – funktion som en politisk ressource for deres læsere, seere, lyttere og brugere.

Det måske mest ambitiøse studie i dette henseende er Couldry et al.s undersøgelse af forbindelsesleddene mellem borgeres hverdagslige praksisser og offentlig og politisk handlen, og af hvilken rolle medierne spiller i denne sammenhæng. Der er tale om et metodologisk vidtfavnende og empirisk meget righoldigt studie, som kortlægger en ganske kompleks relation mellem det private og det offentlige og en differentieret anvendelse af medier responderne imellem. En af de helt overordnede konklusioner er dog, at medierne indtager en central placering i borgernes hverdagslige praksisser som den institution, der dels holder dem orienterede om betydningsfulde forhold på samfundsniveau, dels skaber en fælles referenceramme for hverdagens civile omgang med andre mennesker. I modsætning til eksempelvis Habermas' opfattelse er den offentlige orientering (*public connection*), som Couldry et al. beskriver, således ikke udelukkende rettet imod den politiske offentlighed men i mindst lige så høj grad en del af folks daglige livsverden. Hvad angår forholdet mellem mediebrug og politisk deltagelse – altså den dimension af mediebrugen som relateres til ressourcebegrebet i politisk henseende – så finder Couldry et al. ikke belæg for, at en offentlig orientering gennem mediernes nyhedsstof i sig selv kan gøre det ud for offentlig handlen eller politisk deltagelse:

”Certainly the principled practice of 'keeping up with the news' remains, as we have emphasised, of great importance, but mediated public connection is more likely to occur when people's disparate activities (as social being, audience member, and public actor) *intersect* in at least one common domain” (Couldry et al.: 129, oprindelig fremhævelse).

En sådan krydsning af sociale aktiviteter finder dog tilsyneladende sted for langt de fleste borgere, idet hovedparten af studiets respondenter angiver mere eller mindre offentlig samtale på baggrund af mediernes indhold som en fast praksis. Couldry et al. anfægter imidlertid samtidig den forestilling, som blandt andet findes hos Habermas, at samtale alene gør det ud for offentlig deltagelse; i deres optik må forbindelsen mellem privat og offentlig give sig udslag i egentlig offentlig handlen, hvis den skal være af betydning (ibid.: 187-188). Couldry et al. kritiserer i samme åndedrag monitorerende medborgerskab, som Schudson beskriver det, for at blåstemple generel ligegyldighed og uopmærksomhed blandt borgerne over for offentlig anliggender (ibid.: 10), hvilket jeg imidlertid anser for at være en forfejlet kritik. Schudsons beskrivelse synes tværtimod at stemme ganske godt overens med den konklusion, som Couldry et al. selv drager på et empirisk grundlag, nemlig at befolkningen generelt er opmærksomme på den offentlige omverden (Schudson kalder det monitorering, Couldry et al. orientering)

med henblik på ved givne lejligheder og i visse tilfælde at omsætte denne opmærksomhed til aktiv handling. Som Dahlgren og Harbermas anfører, er det netop på baggrund af at være publikum (til medieindhold), at borgerne forsamlles i den politiske offentlighed (jf. Dahlgren: 274-275).

Det samme fokus på en orientering mod den offentlige verden, som Couldry et al. lægger for dagen, genfindes i Advice Analyse og Strategis analyse af danskernes avislæsning, hvor avislæserne med inspiration fra Richard Sennetts modernitetsanalyser³ placeres inden for blandt andet et kontinuum mellem 'public man' og 'private man'. Ved 'public man' forstås en borger, som er offentligt orienteret i sin avislæsning og "må have en avis, hvis han skal føle sig tilstrækkeligt orienteret i den omverden, han ønsker at forholde sig til. Han har ikke anden adgang til den end mediernes" (Advice Analyse og Strategi: 13, oprindelig fremhævelse). Analysen understreger samtidig nyhedsmediernes (her specifikt avisernes) centrale funktion i forhold til det monitorerende medborgerskab, idet "undersøgelse[n] viser, at avislæsningen er et af de områder, hvor public man stadig eksisterer" (ibid.: 13). Analysen viser tillige, at hovedparten af de danske avislæsere (59 procent) gør det ud fra en 'public man'-tankegang ved at abonnere på ankerværdier som "kende off. dagsorden", "borgerpligt", "synspunkter i off." og "følge med i min dg. verden" (ibid.: 11). Omvendt betegner 'private man' den borger, som er orienteret mod sin nære omverden og læser avis for at være på omgangshøjde med sine daglige omgivelser (ibid.: 12). Dette studie understøtter således Couldry et al.s konklusioner om, at medierne både varetager funktioner i forhold til den politiske offentlighed og den private livsverden, samtidig med at det viser, at i hvert fald avismediet primært henvender sig til de borgere, som er orienterede mod den offentlige omverden.

Endelig har Schrøder og Phillips undersøgt, hvordan nyhedsmediernes behandling af politisk stof sætter borgerne i stand til at forholde sig reflektivt til det politiske system og indtage en plads i den politiske offentlighed. Deres fokus er således i vid udstrækning på at kortlægge, hvorledes nyhedsmedierne fungerer som en politisk ressource inden for en forståelse, som stemmer meget overens med den, jeg har skitseret ovenfor. Baseret på fokusgruppeinterviews er deres overordnede konklusion, at borgernes brug af nyhedsmedier i vid udstrækning udstyrer dem med forudsætninger for at deltage i den demokratiske proces, og for langt de fleste endda betydeligt mere end det, idet danske borgere i høj grad er velinformerede om sociale, politiske og kulturelle udviklinger i samfundet, og at nyhedsmedierne således i hvert fald i et vist omfang udgør en politisk

---

³ Richard Sennett (1979): *The Fall of Public Man*, New York: Vintage.

ressource (Schrøder & Phillips: 192). Schrøder og Phillips afdækker ligeledes, hvordan der er forskel på brugsmønstre af nyhedsmedier for borgere med lange og korte uddannelser: Hvor de sidstnævnte primært har et ønske om overblik og opdatering, ønsker den førstnævnte gruppe tillige dybde og baggrundsviden (ibid.: 187).

Man kan sige, at der er tale om tre studier, der alle koncentrerer sig om det samme spørgsmål som *uses-and-gratifications*-traditionen, nemlig hvad individer bruger medierne til (jf. Jensen & Rosengren: 210-211), uden at de dog derved nødvendigvis indskriver sig i den. I deres metodiske tilgange trækker de på en række fagtraditioner, hvoraf *receptionsforskningen* er den mest fremtrædende, men dette skal dog ikke forstås som en metodisk rettesnor eller forbillede for dette speciale. De tre studier fremhæves udelukkende for at illustrere, hvordan nyhedsmedier fungerer som politiske ressourcer for samfundets borgere; hvor disse studier alle beskæftiger sig med *brugen* af nyhedsmedier, er dette speciale empirisk fokuseret på *indholdet* af nyhedsmedier.

I forlængelse af disse tre studier kan nyhedsmediernes anskues som politiske ressourcer i den forstand, at de i et vist omfang sætter borgerne i stand til at handle politisk ved at forholde sig til og deltage i den politiske offentlighed og træffe substantielt funderede valg i forbindelse med stemmeafgivning. På trods af at Bernard Berelson tidligere har accentueret avisens sociale funktioner ved eksempelvis at anføre, at kun en tredjedel af de avismanglende borgere under avisbudenes strejke i New York i 1945 syntes at savne det ”seriøse” indhold (Berelson 1949: 115), går det igen i de tre studier, at det at være ajour med verdens begivenheder, at være (vel)informeret om samfundsforhold, er en helt central dimension ved borgernes brug af nyhedsmedier. Eftersom disse forudsætninger i vid udstrækning synes forenelige med evnen til at handle politisk og udøve medborgerskab, må de nyhedsmedier, som varetager denne funktion, kunne siges at udgøre en politisk ressource. Et centralt karakteristika ved nyhedsmediernes funktion som politisk ressource synes således at være deres funktion som leverandør af information og viden om politiske og samfundsmæssige forhold til borgerne; information og viden, som ved valgdeltagelse og deltagelse i den politiske offentlighed kan omsættes til politisk handling. Hvorvidt denne omsætningsproces så rent faktisk finder sted, er imidlertid næppe et forhold, som nyhedsmediernes har megen direkte indflydelse på – det er i endog meget vid udstrækning op til borgerne selv at foretage de konkrete handlinger. Nyhedsmediernes kan skabe et fundament for det, men hvordan deres publikum i sidste ende tager det, som stilles til rådighed, i brug, er de enkelte borgeres sag og ude af nyhedsmediernes hænder.

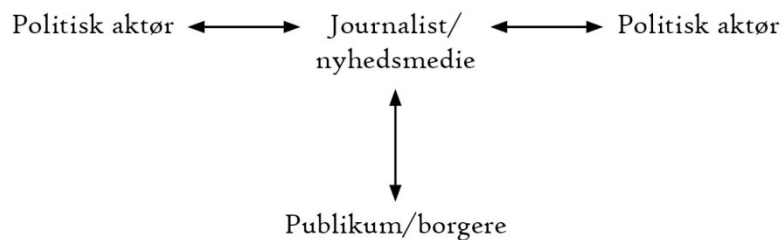
Repræsentation og offentlig meningsdannelse

En anden vigtig funktion, som nyhedsmedierne varetager, men som de tre empiriske studier ovenfor i vid udstrækning forbigår, er den symbolske repræsentation af borgernes synspunkter og i forlængelse heraf den offentlige meningsdannelse. Dette kan sandsynligvis forklares med, at udgangspunktet for Couldry et al., Advice Analyse og Strategi og Schröder og Phillips er den enkelte persons individuelle mediebrug, mens nyhedsmediernes repræsentation af befolkningen og varetagelse af den offentlige meningsdannelse kan siges at være en politisk ressource på kollektivt niveau. Dette vil jeg forklare i det følgende.

I bestræbelserne på at nå hele vejen rundt om ressourcebegrebet i dets politiske sammenhæng vil jeg i dette afsnit ligeledes ganske kort berøre, hvordan der også kan være tale om en politisk ressource for de politiske aktører, ligesom jeg vil beskrive, hvilke ressourcer borgerne som mediebrugere må besidde for at få det optimale udbytte af nyhedsmediernes politiske ressource. På den måde sætter jeg ressourcebegrebet i forhold til såvel det politiske system og borgernes receptionssituation som nyhedsmediernes indhold. Af pladshensyn vil jeg dog specialet igennem koncentrere mig om nyhedsmediernes indhold og de måder, hvorpå dette kan siges at være en politisk ressource.

I Habermas' offentlighedsteori spiller den offentlige mening en central rolle i forhold til politisk legitimitet, og også i det medialiserede, demokratiske samfund er den offentlige mening en magtfaktor. Formelt og juridisk er de folkevalgte politikere godt nok ikke forpligtet over for andet end deres egen overbevisning og lovgivningen, når de først har fået vælgerens mandat ved en folkeafstemning – i hvert fald ikke indtil næste valg. Realiteterne inden for det politiske felt er imidlertid ganske anderledes, idet de politiske aktører fortløbende må forhandle deres mandat med vælgerne, da de ellers ikke kan siges at repræsentere vælgerne og dermed besidde den legitimitet, som er nødvendig for at kunne træffe autoritative beslutninger (Hjarvard 1995b: 31; 2008: 73). I Giddens og Bourdieus terminologier repræsenterer borgernes opbakning en ressource eller symbolsk kapital, som sætter den enkelte politiker i stand til at handle og til at agere i forhold til andre aktører inden for det politiske felt, ligesom den er nært forbundet med status og dermed magt på dette felt. I takt med at de politiske partier – blandt andet som følge af faldende medlemstal gennem det 20. århundrede (jf. Togeby et al.: 178) – har mistet deres centrale placering inden for det politiske felt, er denne konsultationsproces mellem politikere og borgere, folkevalgte og vælgere, i stigende grad foregået gennem nyhedsmediernes journalistik (Hjarvard 1995b: 31). Konsultationen

foregår gennem nyhedsformidlingens ”doblede kommunikationskredsløb” (Hjarvard 1995b: 32; 2008: 74-75; illustreret i model 2), hvor journalisten og det journalistiske produkt udgør det kommunikative knudepunkt mellem borgerne og de politiske aktører, og hvor det primære hensyn er rettet imod det almene. Her refereres de politiske aktørers synspunkter over for borgerne, som således kan orientere sig i forhold til offentlige anliggender, samtidig med at den offentlige opinion og borgerne symbolsk repræsenteres. Den enkelte borger optræder kun i meget begrænset omfang i denne journalistik, og ”publikum er kun tilstede [sic!] som fantom, holdt i live af journalisternes stadige repræsentation af denne almene interesse” (Hjarvard 1995b: 33). Ikke desto mindre er det den politiske journalistik, som ved repræsentationen af den offentlige opinion og borgernes synspunkter har indtaget rollen som ”*selvstændig forhandler af det offentlige samtykke til politiske beslutninger*” (Hjarvard 1999: 36, oprindelig fremhævelse), og ligesom det fortsatte mandat er vigtigt for den politiske aktørs legitimitet, er det offentlige samtykke det for de politiske beslutninger.

Model 2: Det doblede kommunikationskredsløb; tilpasset fra Hjarvard 2008: 75.

Hanna Fenichel Pitkin skriver med en lidt kryptisk formulering, at

”representation, taken generally, means the making present *in some sense* of something which is nevertheless *not* present literally or in fact [...]; we can simply say that in representation something not literally present is considered as present in a nonliteral sense.” (Pitkin: 8-9, oprindelig fremhævelse)

I relation til spørgsmålet om nyhedsmedier som politisk ressource er repræsentation altså, at nogen eller noget optræder på vegne af nogle andre eller noget andet, hvilket knytter an til netop nyhedsmediernes varetægelse af den offentlige meningsdannelse. Her har den enkelte konkrete borger ikke mulighed for konstant at deltage, men ved at inddrage almindelige borgere som kilder i den politiske

journalistik sikrer nyhedsmediet en symbolsk repræsentation af borgerne, som derved kan siges at have adgang til den medierede politiske offentlighed pr. stedfortræder. Ved symbolsk repræsentation forstår jeg, at det frem for den enkelte konkrete borger er en art proto- eller idealtypisk borger, borgeren, der repræsenteres i og har adgang til nyhedsmediet – ikke at borgerne er repræsenteret ved brug af symboler, sådan som Pitkin eksempelvis benytter dette begreb (jf. *ibid.*: 92ff). Nyhedsmedierne kan på denne måde forstås som en politisk ressource gennem deres repræsentation af borgerne og den adgang, de derved formidler til den politiske offentlighed og meningsdannelse.

Kommunikationskredsløbet er dobbelt, fordi journalisten ligeledes er et kommunikativt forbindelsesled mellem forskellige politiske aktører, som kommunikerer indbyrdes gennem den politiske journalistik. Nyhedsmedierne tilbyder således borgerne et indblik i den politiske dagsorden, mens de politiske aktører gennem nyhedsmediernes repræsentation af befolkningen får indblik i den offentlige dagsorden (Hjarvard 2008: 75), hvorfor nyhedsmedierne på sin vis også kan anskues som en politisk ressource for de politiske aktører, idet det er i kraft af blandt andet de informationer, de modtager gennem nyhedsmedierne, de sættes i stand til at handle politisk i relation til den befolkning, de forventes og formodes at repræsentere. Ligesom den offentlige mening er en magtfaktor, spiller også den offentlige dagsorden ind på det politiske system, idet det er gennem den, de politiske aktører kan få indsigt i, hvad der optager befolkningen, og dermed hvilke politiske emner de bør forholde sig til. Anker Brink Lund skriver således, at "[m]assemediernes nyhedsformidling udøver blandt andet politisk indflydelse ved at formidle til et publikum, hvad der er offentligt relevant og som autoritative myndigheder bør tage sig af" (Lund 2002: 11). Det samme er imidlertid tilfældet den anden vej rundt, idet nyhedsmedierne ved at repræsentere borgerne samtidig også kommunikerer til de politiske aktører, hvad der optager befolkningen, og hvilke emner de dermed bør forholde sig til. I og med at den offentlige dagsorden i høj grad smitter af på mediernes dagsorden (Dearing & Rogers: 4-5), kan denne således ud over at være en politisk ressource for det politiske system også siges at være en magtfaktor i forhold til det.

Uden at der nødvendigvis er tale om en fuldstændig overensstemmelse mellem de forskellige enheder, kan det offentlige samtykke forstås som den støtte, der tilgår det politiske system som input (jf. ovenfor), mens den offentlige dagsorden – forstået som de offentlige eller private problemer, der ligger befolkningen som helhed mest på sinde (jf. *ibid.*: 17-18) – udgør de krav, som ligeledes har indflydelse på det politiske system. Det er på baggrund af denne støtte og disse krav, det offentlige samtykke og den offentlige dagsorden, at

det politiske system i det medialiserede, demokratiske samfund i de lange perioder mellem folkeafstemninger må træffe de autoritative beslutninger. Også på denne måde udgør nyhedsmedier i en vis forstand en politisk ressource for borgerne, idet det er gennem deres repræsentation af borgerne og borgernes samtykke, holdninger og bekymringer, at borgerne udøver indflydelse på det politiske system. Gennem repræsentationen har borgerne som gruppe adgang til at blive hørt i det politiske system. Der er ikke tale om en politisk ressource i samme forstand som ovenfor, hvor nyhedsmediernes indhold er medvirkende til at sætte den enkelte borger i stand til politisk handling; her udføres den politiske handling nærmere indirekte gennem den indflydelse, som borgernes *fælles* repræsentation og opinion udøver. Handlen er således altovervejende flyttet fra individniveau til masseniveau, hvorved der ved dette aspekt af nyhedsmediernes som politisk ressource nærmere er tale om, at de her er en politisk ressource for befolkningen som helhed i stedet for for den enkelte borger. Den enkelte borger har dog fortsat mulighed for som individ at handle politisk ved eksempelvis at forfatte læserbreve eller indtage rollen som kilde i den politiske journalistik og derved påvirke den medierede politiske meningsdannelse mere direkte eller repræsentere borgerne som sådan.

Hvis man for et kort øjeblik træder et skridt tilbage for at vende ressourcespørgsmålet om og fokusere på, hvilke ressourcer borgerne må besidde for at kunne drage nytte af den politiske ressource, nyhedsmediernes er, kan Bourdieus kapitalbegreb være et fornuftigt udgangspunkt. Besiddelsen af de forskellige kapitalformer er jo netop afgørende for den enkelte borgers muligheder for at agere, og som sådan må kapitalbesiddelse også være central i forhold til den aktivitet, det er at tilegne sig indholdet i nyhedsmediernes og (måske) omsætte det til aktiv handling. Bourdieus begreb kan imidlertid forekomme en anelse u håndgribeligt i relation til mediebrug, fordi anvendelsen af det ligeledes forudsætter kendskab til og samtidig afhænger af feltet, men en tilnærmelse af de forskellige kapitalformers konkrete betydning for mediebrug kan findes i Graham Murdock, Paul Hartmann og Peggy Grays studie af praksisser ved familiers anskaffelse og brug af hjemmecomputere i England i 1980'erne, om end kapitalbegrebet ikke eksplicit benyttes her. De tre forskere identificerer tre kategorier af ressourcer, som ligger i nærmest direkte forlængelse af Bourdieus tre primære kapitalformer, og som havde en afgørende betydning for integrationen af det nye medie i hjemmet (jf. Murdock et al.: 269ff); tre kategorier som altså formulerer de forudsætninger, borgerne må have for at kunne bruge medieindholdet. Den første kategori af ressourcer, som Murdock et al. oplister, er materielle ressourcer, der først og fremmest består af tilstrækkelig økonomisk formåen til at kunne anskaffe sig mediet; at besidde denne ressource er afgørende for at kunne anvende ny-

hedsmedierne, da det ellers i første omgang ikke er muligt overhovedet at komme i kontakt med dets indhold. I forbindelse med netop gratisaviserne har denne ressource imidlertid mistet sin essentielle betydning, eftersom disse aviser jo er gratis at erhverve sig og dermed tilgængelige for enhver, som kan komme i nærheden af dem. Den anden kategori er sociale ressourcer i form af sociale netværk og kontakter, som tilskynder og stimulerer brugen af bestemte medier; denne ressource er nok den mindst betydningsfulde af de tre i forhold til nyhedsmedierne, om end man ikke bør afskrive den afsmittende effekt, venner og bekendtes præferencer med hensyn til brug af konkrete nyhedsmedier har på ens egne. Endelig er den tredje og sidste ressourceform de symbolske eller diskursive ressourcer, der opnås gennem uddannelse og er afgørende for, om borgeren overhovedet er i stand til at forstå og skabe mening i medieindholdet. Jo mere borgeren besidder denne ressource på forhånd, jo mindre afhængig vil vedkommende være af, at nyhedsmedierne inkluderer baggrundsstof i deres nyhedsdækning; ikke desto mindre vil en analyse af den faktiske mediebrug sandsynligvis vise, at netop borgere med en længere uddannelse i højere grad vil efterspørge baggrundsstoffet (jf. figur 5 ovenfor, som viser, at nicheaviserne Information og Kristeligt Dagblad primært læses af de højtuddannede). Disse tre ressourceformer er som sagt i vid udstrækning sammenlignelige med Bourdieus tre centrale kapitalformer – økonomisk, social og kulturel kapital – men de illustrerer mere håndgribeligt, hvad der konkret fordres af den enkelte borger i mødet med nyhedsmediernes indhold. Under hensyntagen til specialets hypotese, fokus og pladmæssige begrænsninger er dette imidlertid ikke en diskussion, jeg vil gå dybere ind i, idet jeg blot vil konstatere, at en vis grad af besiddelse af de tre kapitalformer, som illustreret af Murdock et al. almindeligvis vil være nødvendige for at kunne anvende nyhedsmediernes politiske ressource.

Hvornår er et nyhedsmedie en politisk ressource?

Når jeg koncentrerer mig om en politisk ressource som noget, der er medvirkende til at sætte borgeren i stand til at handle politisk og udøve sit politiske medborgerskab, må medieindhold som politisk ressource være det, som kan være medvirkende til at sætte borgeren i stand til dels at træffe et informeret valg ved stemmeafgivningen, dels at deltage i den politiske offentlighed. Men hvad kræves der konkret i disse anledninger? Jeg vil foreslå, at tre parametre anvendes i vurderingen af, hvorvidt et konkret nyhedsmedie og dets journalistiske indhold kan siges at udgøre en politisk ressource:

Det første parameter relaterer sig til, hvordan nyhedsmediet muliggør den *monitorering*, der ifølge Schudson er helt central for udøvel-

sen af medborgerskab. Monitorering handler om at få overblik (i denne sammenhæng over det politiske system og dets aktiviteter), hvilket kan forstås som en kombination af opdatering på de seneste nyheder og sammenfatning af de vigtigste begivenheder (jf. Hjarvard 1995a: 351ff); når man som mediebruger og borger har et sådant overblik, må man formodes at vide om ikke alt så i hvert fald tilstrækkeligt om den aktuelle situation. Opfyldelsen af dette parameter kan måles på, i hvor høj grad nyhedsmediet er orienteret mod det politiske felt og den politiske offentlighed i emnevalg og stofområde, og hvorvidt aktualitetsstof og nyhedsartikler og -indslag (eller i hvert fald en del af dem) helt fundamentalt handler om politik, om den autoritative fordeling af værdier i samfundet, og om de institutioner, der forestår denne fordeling.

Det andet parameter relaterer sig til, hvordan nyhedsmediet faciliterer borgernes *adgang* til den politiske offentlighed. I hvor høj grad stiller nyhedsmediet en kanal til rådighed for borgerne, således at de har mulighed for at deltage i den politiske offentlighed og blive hørt af et bredere publikum? Og hvordan er mulighederne for repræsentation af borgerne gennem nyhedsmediet? Netop deltagelse i den politiske offentlighed er som nævnt ovenfor et vigtigt aspekt af det politiske medborgerskab, som i det medialiserede samfund i vid udstrækning foregår ved mediernes mellemkomst, ligesom repræsentationen af befolkningen spiller en vigtig rolle i den offentlige meningsdannelse. Opfyldelsen af dette parameter kan måles på, i hvor høj grad nyhedsmediet dels lader almindelige borgere komme til orde som afsendere i opinionsstoffet, dels repræsenterer befolkningen ved at bruge almindelige borgere som kilder i den politiske journalistik.

Det tredje parameter relaterer sig til, hvordan nyhedsmediet faciliterer borgernes *forståelse* af det politiske system og dets aktiviteter. Hvor monitoreringsparameteret fokuserer på opdatering i og sammenfatning af nyhedsstrømmen, sigter dette parameter på baggrunden for og substansen i de aktuelle begivenheder. Hvis det politiske stof ikke sættes ind i en sammenhæng, er det kun forståeligt for de modtagere, som allerede gennem andre kommunikationskanaler har kontakt til det politiske felt og den politiske offentlighed, hvorved det kun vil kunne være en politisk ressource for de i forvejen ressourcestærke. Opfyldelsen af dette parameter kan måles på, i hvor høj grad nyhedsmediets politiske stof omfatter baggrundsartikler/-indslag og således perspektiverer til den politiske sammenhæng, som stoffet udspringer fra. Det kan desuden måles på, i hvilket omfang den politiske journalistik behandler den politiske substans frem for person- og/eller proces-spørgsmål.

Der er her ikke tale om tre parametre, som hvert især kan sættes på formel og vurderes entydigt som enten opfyldte eller forsømte. Der er nærmere tale om delvist overlappende kontinuummer, om at desto højere grad disse tre parametre er opfyldt i, desto mere kan et givent nyhedsmedie og dets politiske journalistik siges at være en politisk ressource. Hvorvidt modtagerne så formår at omsætte den politiske ressource til politisk handling, er i og for sig uden for nyhedsmediets kontrol, idet dette ikke som sådan har nogen indflydelse på, hvilke forudsætninger publikummet har, og hvordan de konkret tager medieindholdet i anvendelse. De tre parametre siger således udelukkende noget om det, som nyhedsmediet stiller til rådighed, men ikke noget om hvordan det rent faktisk bruges. Dette må være et spørgsmål, som kræver empirisk undersøgelser i stil med de ovenfor nævnte studier, hvilket vil være for omfattende i forhold til dette speciales omfang og fokus. Derudover er det vigtigt at holde sig for øje, at hele spørgsmålet om, hvorvidt et nyhedsmedie er en politisk ressource, er komplekst og kan resultere i komplekse svar. Et givent nyhedsmedie kan godt opfylde et eller flere af parametrene men ikke de øvrige, hvorved det kun i en vis forstand vil kunne siges at være en politisk ressource; i de fleste tilfælde vil visse aspekter ved det politiske stof således sandsynligvis tale for, mens (fraværet af opfyldelse af) andre vil tale imod. Ikke desto mindre vil en vurdering på baggrund af disse tre parametre i langt de fleste tilfælde kunne afgøre, hvorvidt det pågældende nyhedsmedie er en politisk ressource.

Hvordan det politiske stof i gratisaviserne forholder sig til disse målestokke, vil jeg vende tilbage til senere. Først vil jeg i det følgende kapitel redegøre for, hvorledes disse tre parametre kan omsættes i en metodologi, som kan give svar på, hvorvidt og i givet fald hvordan gratisavisernes politiske stof er en politisk ressource.

Metodologi

De tre parametre, som jeg har opstillet ovenfor, er operationaliseret ved en kombination af kvantitative og kvalitative metoder, nærmere bestemt kvantitativ indholdsanalyse suppleret med mere dybdegående kvalitative case studies. Indledningsvis vil jeg dog redegøre for, hvilke principper og hvilken strategi indsamlingen af mit empiriske materiale – samlingen – er foregået efter.

Samplingstrategi, tidsperiode og medier

Analyseenheden for min undersøgelse er den enkelte artikel (redaktionelt stof såvel som opinionsstof) inden for det politiske emneområde – det vil sige artikler, som i emnevalg og italesættelse relaterer sig til det politiske felt generelt og mere specifikt til det politiske system, sådan som Easton definerer det.

Anker Brink Lund baserer sin analyse af nyhedsinstitutionens redigerende magtudøvelse over for samfundets øvrige institutioner på ”massemedierede tekster, hvori der optræder partipolitikere, f.eks. ministre, folketingsmedlemmer, kommunalpolitikere og medlemmer af Europaparlamentet” (Lund 2002: 20), hvorved han altovervejende fokuserede på det politiske systems traditionelle institutioner og aktører. Det er en strategi, jeg i vid udstrækning har kopieret i min undersøgelse, idet den definerer ét meget håndgribeligt kriterium for til- eller fravalg af hver enkelt artikel og dermed i høj grad er praktisk anvendelig, samtidig med at den efter mindre ændringer opfanger det rigtige materiale til at sige noget om min problemstilling. I forhold til Lund udvider jeg imidlertid samplingstrategien på to punkter, idet jeg dels inkluderer politiske aktører i en bredere forstand end Lund (eksempelvis interesseorganisationer, politiske meningsdannere og politisk aktive borgere, i det omfang deres optræden i analyseenheden er orienteret imod det politiske system), dels udover redaktionelt stof også inkluderer opinionsstof i form af eksempelvis læserbreve og klummer. Frem for en form for tilfældig udvælgelse er analyseenhederne således indsamlet efter deres relevans i forhold til den specifikke problemstilling, jeg behandler i specialet. – Et yderligere kriterium i samlingen har været, at kun artikler på enten minimum tre linjer samt en overskrift eller minimum fem linjer uden overskrift er inddraget.

Min gennemgang af gratisavisernes læsersammensætning ovenfor er baseret på empiriske data fra 2007. For at sikre sammenhæng i og imellem mine undersøgelser vil jeg derfor også inddrage analyseenheder fra 2007, som imidlertid var et ganske atypisk år i dansk politik. 2007 var præget af to store begivenheder inden for det politiske

felt: 7. maj blev partiet Ny Alliance stiftet, hvilket medførte nærmest tumultariske tilstande på det politiske felt, idet ellers stabile vælgergrupperinger syntes at være under opbrud. 24. oktober udskev statsministeren folketingsvalg til afholdelse 13. november, hvilket med hans egne ord skyldtes, at det "efter vores [regeringens] opfattelse vil det være ødelæggende for arbejdet og for stabiliteten, hvis hele denne folketingsamling skal være præget af spekulationer om et kommende valg" ("Statsministerens udtalelse af særlig karakter i henhold til FFO § 19, stk. 3"); perioden mellem stiftelsen af Ny Alliance og folketingsvalget havde været præget af spekulationer om et forestående valg fra politikere, meningsdannere og nyhedsmedier i en sådan grad, at de politiske aktører på Christiansborg i nogen udstrækning reelt var politisk handlingslammede. Det politiske system i Danmark havde således været i en form for undtagelsestilstand fra 7. maj til 23. november 2007, hvor den genvalgte statsminister Anders Fogh Rasmussen præsenterede sin nye regering. På grund af de kaotiske tilstande, der herskede på det politiske felt i denne periode, finder jeg det ikke hensigtsmæssigt at inddrage den i det empiriske materiale, da det ville give et fortegnnet billede af, hvordan gratisavisernes politiske stof egentlig er. Netop fordi der er tale om en usædvanlig periode i dansk politik, vil nyhedsmediernes politiske stof i denne periode også være usædvanligt og ikke med rette kunne anses for at være repræsentative i forhold til, hvordan det politiske felt som sådan dækkes. Det kan omvendt hævdes, at fordi den udgjorde hovedparten af 2007, er det netop denne periode af usikkerhed og uro blandt vælgere og politikere, der var normaltilstanden dette år, men af hensyn til sammenligneligheden med eventuelle senere analyser af gratisavisernes indhold vælger jeg imidlertid at se bort fra denne indvending.

Jeg har valgt at fokusere på en såkaldt "nyhedsuge" (jf. *ibid.*: 20-21), hvor jeg gennemgår samtlige politiske artikler i gratisaviserne gennem én uge. En alternativ fremgangsmåde ville være en konstrueret eller "rullende" uge (jf. From & Kristensen under udgivelse), hvor forskellige ugedage fra forskellige måneder sammensættes til en simuleret uge; denne metode er imidlertid fravalgt, fordi den uundgåeligt ville komme til at inkludere analyseenheder fra perioden af "undtagelsestilstand", og fordi datamaterialet fra en rullende uge ikke ville kunne indfange og rumme den dynamiske karakter, som mange politiske processer har. Konkret inddrager jeg empirisk materiale fra uge 16 (fra og med mandag d. 16. april til og med fredag d. 20. april⁴) 2007, altså den samme uge som From og Kristensen har

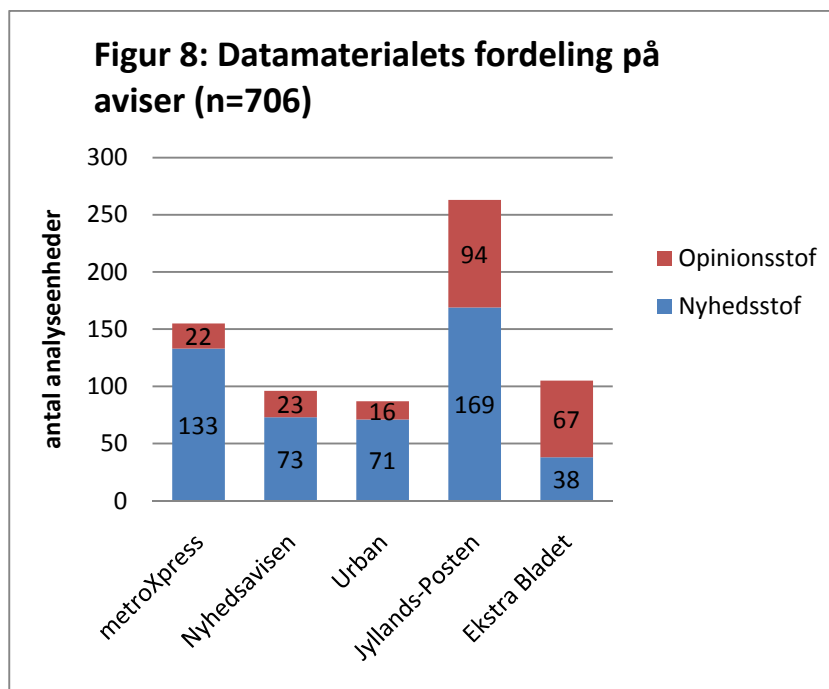
---

⁴ Med undtagelse af Nyhedsavisen udkom gratisaviserne i 2007 kun mandag-fredag; Nyhedsavisen udkom tillige lørdag. For at undgå en skævvridning af det statistiske materiale er Nyhedsavisens lørdagsudgave *ikke* medtaget, ligesom Jyllands-Posten og Ekstra Bladets weekendudgaver heller ikke er det.

undersøgt kulturstoffet i (jf. From & Kristensen 2007). Der er tale om en uge, som i mange henseender synes at være en forholdsvis almindelig uge på det politiske felt, om end den ledte op til søndag d. 22. april 2007, hvor 1. runde af det franske præsidentvalg fandt sted, hvilket givetvis har betydet, at fransk politik er blevet dækket mere intensivt end normalt (se desuden nedenfor). Blandt andre bemærkelsesværdige begivenheder i ugens løb er et skyderi på et amerikansk universitet med 33 døde (mandag d. 16. april 2007), en serie af bombeattentater i den irakiske hovedstad Bagdad med 198 døde (onsdag d. 18. april 2007), samt at fodboldklubben FC København med to sejre (søndag d. 15. april og onsdag d. 18. april 2007) syntes godt på vej til at vinde det danske mesterskab; disse begivenheder er ikke fra det politiske felt men kan alligevel tænkes muligvis at have haft en indflydelse på, hvordan det politiske felt er blevet dækket i den pågældende uge.

Analysen omfatter de tre gratisaviser metroXpress, Nyhedsavisen og Urban samt morgenavisen Jyllands-Posten og tabloidavisen Ekstra Bladet, der inkluderes som grundlag for sammenligning og perspektivering. Gratisavisen dato er fravalgt, fordi den ophørte med at udkomme 19. april 2007 (altså torsdag i den udvalgte uge), mens 24timer er udeladt for at skabe bedre rum for de to aviser til sammenligning. De tre inkluderede gratisaviser udkommer i forskellige lokale eller regionale udgaver, hvor langt hovedparten af stoffet imidlertid er identisk; for at modvirke en eventuel geografisk skævvridning af stoffet, er analysen baseret på en blanding af København- og Århus-udgaven af de forskellige gratisaviser. Århus-udgaverne tæller metroXpress tirsdag 17. april 2007 og metroXpress og Nyhedsavisen fredag 20. april 2007; de resterende 12 gratisaviser er i København-udgaven. For Jyllands-Postens vedkommende er Århus-udgaven inddraget i analysen, mens Ekstra Bladet kun udkommer i én national udgave, som følgelig er den, analysen er baseret på.

På baggrund af denne samplingstrategi omfatter analysen 706 analyseenheder i form af artikler om det politiske stofområde. Disse 706 analyseenheder udgør undersøgelsens empiriske materiale. Af disse stammer knap halvdelen (338; 47,9 procent) fra gratisaviserne, mens Jyllands-Posten og Ekstra Bladet tegner sig for henholdsvis godt en tredjedel (263; 37,3 procent) og godt en syvendedel (105; 14,9 procent) (jf. figur 8). Opinionsstof i form af læserbreve, debatindlæg, ledere, klummer, kronikker og lignende udgør knap en tredjedel af det samlede datamateriale (222; 31,4 procent).

Note: For den relative fordeling mellem nyheds- og opinionsstof i aviserne, se figur 15 nedenfor.

Tværsnit og dybdeboring – kvantitative og kvalitative metoder

For at kunne vurdere, hvorvidt de forskellige gratisaviser opfylder de tre parametre ovenfor, er det nødvendigt med en kombination af kvantitative og kvalitative metoder. Der er tale om to grundlæggende forskellige tilgange til analyse, idet kvantitative metoder har deres baggrund i socialvidenskaberne og gennem måling, registrering og statistisk/matematisk bearbejdning primært anvendes til at afdække typiske og genkommende træk på tværs af et stort antal analyseenheder, mens kvalitative metoder med deres udspring i den humanistiske videnskabsteori primært anvendes til at afdække de meningskabende processer internt i den enkelte analyseenhed (tekst) ved hjælp af analytiske redskaber som eksempelvis lingvistik, diskursanalyse og semiologi. I stedet for at holde de to metodiske traditioner helt adskilt, finder jeg det mere frugtbart at benytte en kombination af dem, således at styrkerne ved de to perspektiver kombineres og derved i hvert fald i et vist omfang kompenserer for hinandens svagheder. Den konkrete fremgangsmåde i analysen af mit empiriske materiale er en kombination af kvantitativ indholdsanalyse og mere dybdegående, kvalitative case studies.

Den kvantitative indholdsanalyse er en metode, som først og fremmest er velegnet til at generere et systematisk overblik over indholdet i et stort empirisk materiale – i dette tilfælde gratisavisernes politiske stof – ved at tilskrive analyseenhedernes indholds-

og formmæssige kendetegn numerisk værdi, som efterfølgende kan bearbejdes statistisk (jf. Riffe et al.: 25). Netop reduktionen af betydningsenheder til numeriske værdier er ifølge Hjarvard et helt centralt karakteristikon ved den kvantitative indholdsanalyse (Hjarvard 1995a: 53ff). Derudover fremhæves objektivitet som et af de definerende træk ved den kvantitative indholdsanalyse af Berelson, der definerer denne som *"the objective, systematic, and quantitative description of the manifest content of communication"* (Berelson 1954: 489, oprindelig fremhævelse). Hjarvard afskriver imidlertid forestillingen om, at netop denne analyseform skulle være fuldstændig objektiv i sin behandling af et empirisk materiale, eftersom hver enkelt talværdi er skabt gennem en koders fortolkning af bestemte dele af analyseenheden (Hjarvard 1995a: 50). I forlængelse af Berelsons karakteristik har jeg i denne undersøgelse tilstræbt en ensartet og systematisk fremgangsmåde (blandt andet sikret gennem brug af faste kodningskategorier og -variable og reliabilitetstest), hvorimod ikke alle kodninger i denne analyse er baseret på det helt konkrete manifeste indhold, men er underlagt en højere grad af fortolkning.

Kodningsarbejdet i den kvantitative indholdsanalyse er gennemført på baggrund af et kodeskema (bilag 1) med tilhørende kodemanuel (bilag 2) i marts 2009. Det empiriske materiale er blevet kodet efter 21 kategorier, hvoraf en række er inddraget for at beskrive analyseenhedernes konkrete ydre kendetegn (eksempelvis dato, medie, placering og omfang), mens andre er fokuserede på form og indhold og dermed forudsætter en højere grad af fortolkning hos koderen (eksempelvis genre og indholdsmæssigt fokus). Kategorierne 5, 6, 8 og 11 i kodemanualen relaterer sig fortrinsvis til parameter nr. 1 (monitorering), kategorierne 7 og 19 til parameter nr. 2 (adgang) og kategorierne 12 og 18 til parameter nr. 3 (forståelse) – dog med det forbehold, at en vurdering af opfyldelsen af de tre parametre er baseret på en helhedsvurdering, som ligeledes også omfatter den kvalitative analyse.

Den kvantitative indholdsanalyse er som sagt velegnet til at skabe systematisk overblik og præsentere et tværsnit i det empiriske materiale, men netop fordi den er kvantitativ og afhængig af variable med en relativ lav grad af fortolkning, har den samtidig en række begrænsninger i forhold til at beskrive de retoriske eller æstetiske forhold ved enkelte analyseenheder og sammenhænge mellem disse. Denne svaghed har jeg kompenseret for ved at supplere den kvantitative indholdsanalyse med en kvalitativ gennemgang af to udvalgte cases, som på forskellig vis eksemplificerer eller nuancerer de tendenser, der er udpeget i den kvantitative indholdsanalyse. Med denne kombination af metoder er der så at sige tale om både *"tværsnit og dybdeboring"* (From & Kristensen 2007: 11) i det empiriske materiale. Den konkrete udvælgelse af cases er gennemført

med henblik på, at ”de valgte cases er i stand til at generere tilstrækkelig information om det fænomen, som skal studeres” (Nergaard: 12) – i dette tilfælde de tre gratisavisers politiske stof. Denne kvalitative indholdsanalyse tager udgangspunkt i de tre parametre, jeg ovenfor har opstillet for, hvornår et nyhedsmedie kan siges at udgøre en politisk ressource, ligesom jeg i ganske begrænset omfang inddrager diskursanalyse i det første case study. Der er mange forskellige forståelser af diskursbegrebet, men jeg vil i denne sammenhæng støtte mig til Marianne Winther Jørgensen og Louise Phillips’ bemærkning om, at

”som fællesnævner kan man betragte diskurser som sociale mønstre af betydningsfastlåsnings, der står i ustabile relationer til hinanden. En diskurs er så én bestemt måde at udlægge verden (eller dele af verden) på” (Jørgensen & Phillips: 148, oprindelig fremhævelse).

For at sikre det bedst mulige grundlag for sammenligning er Jyllands-Posten og Ekstra Bladets politiske stof blevet samlet og analyseret efter præcis samme fremgangsmåde som de tre gratisaviser.

Reliabilitet og forbehold

Klaus Krippendorff fraråder, at det samlede empiriske materiale i en kvantitativ indholdsanalyse kodes af kun én og samme person, da dette øger risikoen for, at fejlsikringen i den anvendte metodologi ikke er tilstrækkelig præcis til at kunne påberåbe sig reliabilitet i videnskabelig forstand (Krippendorff: 218). På grund af de kapacitetsmæssige begrænsninger (fortrinsvis i forhold til tid og økonomi), som dette speciale er underlagt, er dette imidlertid ikke en henstilling, jeg har kunnet efterkomme, hvor berettiget Krippendorffs bekymring end må være. Jeg har i stedet med inspiration fra Berelson vurderet reliabiliteten i kodningsarbejdet ved at teste ensartetheden i mine kodninger over tid (jf. Berelson 1954: 514). Dette er konkret gjort ved en måned efter færdiggørelsen af kodningsarbejdet (april 2009) at genkode 40 tilfældigt udvalgte analyseenheder (5,7 procent af det samlede datamateriale) og sammenligne disse kodninger med de oprindelige. Denne reliabilitetstest af den kvantitative indholdsanalyses kodninger siger i forlængelse af Hjarvards afskrivning af fuldstændig objektivitet i den kvantitative indholdsanalyse ikke i sig selv noget om objektiviteten i kodningsarbejdet – kun noget om, i hvor høj grad kodningerne er *lige* korrekte (eller forkerte, om man vil) i forhold til en forestillet objektivt korrekt kodning.

Der er 95,8 procent overensstemmelse mellem de oprindelige kodninger og de 40 kontrollerende genkodninger, hvilket må betegnes som meget tilfredsstillende. Til sammenligning angiver Riffe et al., at en enighed i 80 procent af kodningerne er den normale minimumsgrænse ved bestemmelse af ensartetheden i forskellige koderes arbejde (*inter-coder reliability test*) (Riffe et al.: 147). De forholdsmæssigt ganske få tilfælde at uensartede kodninger er fortrinsvis udtryk for ubetydelige forskelle i fortolkningen af et bestemt forhold; en helt kort og faktisk nyhedsformidlende artikel er eksempelvis i første omgang blevet kodet som en notits og i den kontrollerende genkodning som en kort nyhed eller omvendt.

Der er et væsentligt forbehold, som nødvendigvis må tages over for de resultater, som udførelsen af den her beskrevne metodiske fremgangsmåde er resulteret i, nemlig den statistiske usikkerhed som den kvantitative indholdsanalyse er behæftet med, eftersom den kun omfatter en stikprøve (en uges politisk stof i fem danske aviser) af en større population (alt politisk stof i alle danske aviser). En undersøgelse af den ganske population ville rent praktisk fordrer et uhyre omfattende analysearbejde, ligesom alt materialet ret beset ikke ville være af lige stor relevans i forhold til besvarelsen af min hypotese, hvorfor udvælgelsen af en stikprøve har været både nødvendig og ønskværdig. Ved at tilstræbe, at det udvalgte empiriske materiale stammer fra en periode, der er så normal og gennemsnitlig som muligt, og ved trods alt at inddrage tre af de fire virksomme gratisaviser, finder jeg imidlertid, at de resultater, der præsenteres over de følgende sider, må anses for at være repræsentative i forhold til gratisavisernes politiske stof som sådan. Dog kan det indvendes, at resultaterne for Nyhedsavisens vedkommende muligvis havde været anderledes, hvis datamaterialet havde stammet fra perioden *efter* halveringen af den journalistiske stab i begyndelsen af 2008.

Gratisavisernes politiske stof

Som skitseret ovenfor deler det politiske stof sig mellem nyheds- og opinionsstof. Jeg vil i dette kapitel først gennemgå de 484 analyseenheder i nyhedsstoffet og relatere dem til de tre parametre, som jeg ovenfor har opstillet for nyhedsmedier som politisk ressource – monitorering, adgang og forståelse. Jeg gennemgår i første omgang resultaterne af den kvantitative indholdsanalyse, men som Sigurd Høst også bemærker om denne metode i arbejdet med aviser, så kan den ”ikke gi noe entydig mål for avisenes informasjonsverdi og journalistiske kvalitet. Det innholdsanalysene viser, er strengt tatt bare om *forutsetningene* for kvalitet og informasjonsoverføring er til stede” (Høst: 12, oprindelig fremhævelse). Den kvantitative indholdsanalyse her siger ligeledes primært noget om forudsætningerne, hvorfor jeg efter denne gennemgang supplerer med to case studies som eksempler på, uddybning af og modspil til de tendenser, der er afdækket i den kvantitative indholdsanalyse, og som med udgangspunkt i en mere tekstnær analyse illustrerer, hvordan de tre gratisavisers politiske nyhedsstof gør sig i forhold til de tre parametre, som er opstillet ovenfor. Afslutningsvis gennemgår jeg opinionsstoffets 222 analyseenheder.

Monitorering

Borgernes monitorering af det politiske system relaterer sig til Schudsons beskrivelse af monitorerende medborgerskab, altså at borgerne så at sige følger med fra det politiske systems sidelinje og intervenserer, når og hvis det er nødvendigt. Hvorvidt et nyhedsmedie er medvirkende til at muliggøre denne praksis afhænger af dets orientering mod det politiske felt, dets prioritering af politisk stof og dets fokus i netop sit politiske stof.

Jeg har i første omgang analyseret gratisavisernes orientering imod og prioritering af det politiske ud fra den antagelse, at et emnefeltets vigtighed for den pågældende avis må forventes at være nogenlunde proportionalt med hvor stor en del af indholdet, det udgør; jo større en andel af gratisaviserne, der handler om politik, jo vigtigere må politik formodes at være i gratisavisernes redaktionelle prioriteringer. Dette mål for prioritering er baseret på opmåling af spaltecentimeter om det politiske stofområde. Eftersom datamaterialet fra Jyllands-Posten og Ekstra Bladet er fremskaffet ved udskrivning fra mikrofilm, har det imidlertid ikke været muligt at opmåle spaltecentimeter for disse to aviser, hvorfor de ikke indgår i denne opgørelse. For Jyllands-Postens vedkommende må det politiske stof dog forventes at udfylde en anseelig del af avisen, for, som Brian McNair bemærker, ”politics is featured more prominently in the

pages of the elite titles [the broadsheets] than in any other category of newspaper” (McNair: 16).

<i>Avis</i>	metroXpress	Nyhedsavisen	Urban
<i>Antal artikler totalt</i>	676	467	436
<i>Antal artikler, politisk stof</i>	155	96	87
<i>Andel artikler, politisk stof</i>	22,9 %	20,6 %	20,0 %
<i>Andel artikler, kulturstof</i>	24,3 %	29,9 %	22,7 %
<i>Avisens mm² totalt</i>	24.648.960	20.247.360	27.289.920
<i>Redaktionelt stof (mm²)</i>	11.425.090	13.425.600	11.751.102
<i>Politisk stof (mm²)</i>	1.171.890	2.128.772	1.487.514
<i>Politisk stof i % af avisens mm² totalt</i>	4,8 %	10,5 %	5,5 %
<i>Kulturstof i % af avisens mm² totalt</i>	11,8 %	17,6 %	10,0 %
<i>Politisk stof i % af redaktionelt stofs mm²</i>	10,3 %	15,9 %	12,7 %

Tabel 1: Gratisavisernes prioritering af politisk stof.

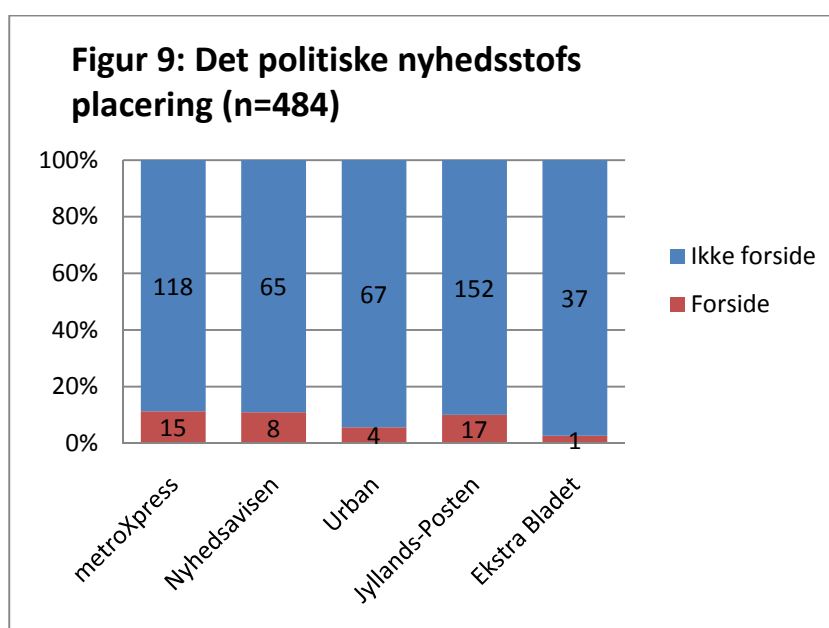
Note: Denne opgørelse omfatter (som den eneste i dette afsnit) såvel nyheds- som opinionsstof.

Kilde til oplysninger om kulturstof: From & Kristensen 2007: 14.

Som dokumenteret i tabel 1, så kan gratisaviserne målt i forhold til parameteret spaltmillimeter ikke siges at prioritere det politiske stofområde synderligt højt, om end de alle i et vist omfang er orienterede imod det politiske system i deres indhold. For både metroXpress og Urban gælder det således, at kun omtrent fem procent af den samlede plads i avisen indeholder politisk stof, mens andelen for Nyhedsavisens vedkommende er 10,5 procent. Til sammenligning fylder kulturstoffet i den samme uge henholdsvis 11,8, 10 og 17,6 procent i de tre gratisaviser (From & Kristensen 2007: 14), altså pladsmæssigt omtrent knap dobbelt så meget som det politiske stof; denne højere prioritering af kulturstof end det politiske stof fremgår ligeledes af det forhold, at dette stof generelt udgør en større andel af de redaktionelle enheder i gratisaviserne. Fraregnes den meget store del af gratisaviserne, som udfyldes af annoncer, stiger den procentvise andel af avisernes indhold, som det politiske stof udgør, naturligt. Det er dog fortsat Nyhedsavisen, som prioriterer

det politiske stof højest, om end forskellen på denne og de to øvrige gratisavisers prioritering bliver mindre markant, når opgørelsen kun baseres på spaltmillimeter redaktionelt stof.

En anden indikator for gratisavisernes prioritering af det politiske stof er placeringen af det. Placeringen af en given historie på forsiden signalerer således, at denne historie af redaktionen prioriteres højt – enten ud fra et væsentlighedskriterium under hensyntagen til offentlig relevans eller ud fra en kommerciel betragtning om, at historien kan være velegnet til at få dagens avis til at fremstå tilstrækkeligt interessant over for den potentielle læser til, at vedkommende erhverver sig den (jf. Hjarvard et al. 2004: 21). Selvom der sandsynligvis oftest vil være tale om en kombination af begge, er det ikke utænkeligt, at gratisaviserne vil have en tendens til på forsiden at prioritere det kommercielt attraktive på bekostning af det samfundsmæssigt væsentlige; som avistype er gratisavisen jo netop afhængig af at blive samlet op af et publikum, som må formodes at være mindre loyalt end eksempelvis abonnementskunder hos en morgenavis er det, hvorfor disse aviser nødvendigvis må skabe opmærksomhed omkring sig på hver enkelt forsideside. Det samme er tilfældet for tabloidaviserne, der primært sælges i løssalg.

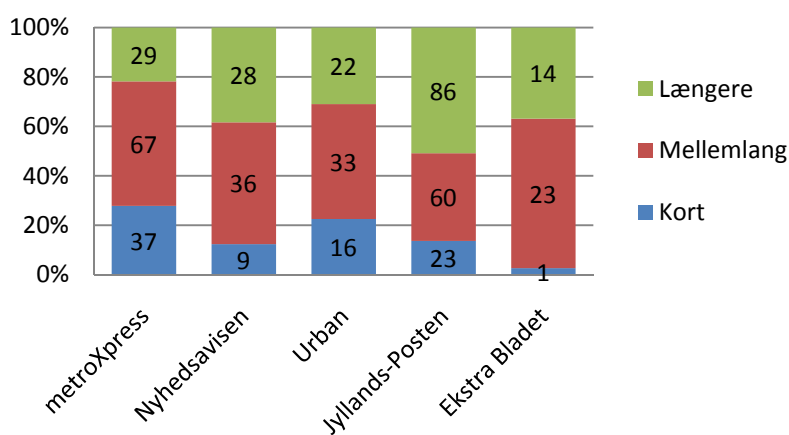

Samlet er 45 af de 484 analyseenheder i nyhedsstoffet (10,3 procent) placeret på forsiden. Som det fremgår af figur 9, prioriteres det politiske stof – for så vidt en placering på forsiden kan tages som et indeks for prioritering – relativt højt af redaktionerne på metroXpress og Nyhedsavisen, som begge placerer mere end en tiendedel

af det politisk orienterede nyhedsstof på forsiden. Målt på denne indikation forekommer det politiske nyhedsstof lige så vigtigt i disse aviser som i Jyllands-Posten. I modsætning hertil prioriterer Ekstra Bladet kun i ganske ringe grad det politiske nyhedsstof på forsiden, idet tabloidavisen i den udvalgte periode kun har én politisk orienteret historie på forsiden, nemlig forsidehenvisningen "Villy Søvnald skal skilles" (Ekstra Bladet, fredag 20. april 2007, 1. sektion, side 1). Urban placerer sig midt imellem på den ene side metroXpress, Nyhedsavisen og Jyllands-Posten og på den anden side Ekstra Bladet med godt hver 20. analyseenhed i det politiske nyhedsstof placeret på forsiden.

En sidste målestok for prioriteringen af det politiske stof er analyseenhedernes længde, idet en lang artikel alt andet lige er mere ressourcekrævende at producere end en kort og dermed må formodes at være prioriteret højere i det redaktionelle hierarki. Jeg har inddelt analyseenhedernes længde i tre variable, nemlig kort, mellemlang og længere. En kort analyseenhed er på maksimalt 10 linjer og eventuelt en illustration, som ikke er større end teksten; en mellemlang analyseenhed er på enten 11-80 linjer og ingen illustration eller 11-50 linjer og illustration; en længere analyseenhed er en artikel, som overskrider de to andre variables omfangsmæssige begrænsninger. Fordelingen af artikellængder inden for det politiske nyhedsstof i de forskellige aviser er afbilledet i figur 10, som viser, at Nyhedsavisens politiske stof generelt er længere end de to øvrige gratisavisers, hvilket stemmer overens med, at andelen af politisk stof ikke var høj i forhold til metroXpress og Urban, selvom det optog den største del af arealet. Knap fire ud af ti enheder i Nyhedsavisen er således i kategorien længere, mens det samme kun kan siges om to og tre ud af ti i metroXpress og Urban. Vægtningen af mellemlange enheder er næsten ligelig i de tre gratisaviser, hvorfor Nyhedsavisens andel af korte analyseenheder også er betydelig mindre end hos dens to konkurrenter.

Figur 10: Det politiske nyhedsstofs længde (n=484)

Sammenlignet med Jyllands-Posten og Ekstra Bladet er det dog tydeligt, at gratisavisernes artikler generelt er kortere. For morgenavisen er det således gældende, at over halvdelen af dens politiske nyhedsstof er kodet som længere, ligesom tabloidavisen kun har en enkelt enhed, der er kodet som kort.

Monitoreringsparameterets opfyldelse kan ligeledes vurderes på baggrund af brugen af genrer. Dette lader jeg imidlertid ligge nu men vender tilbage til det i gennemgangen af gratisavisernes opfyldelse af forståelsesparameteret nedenfor.

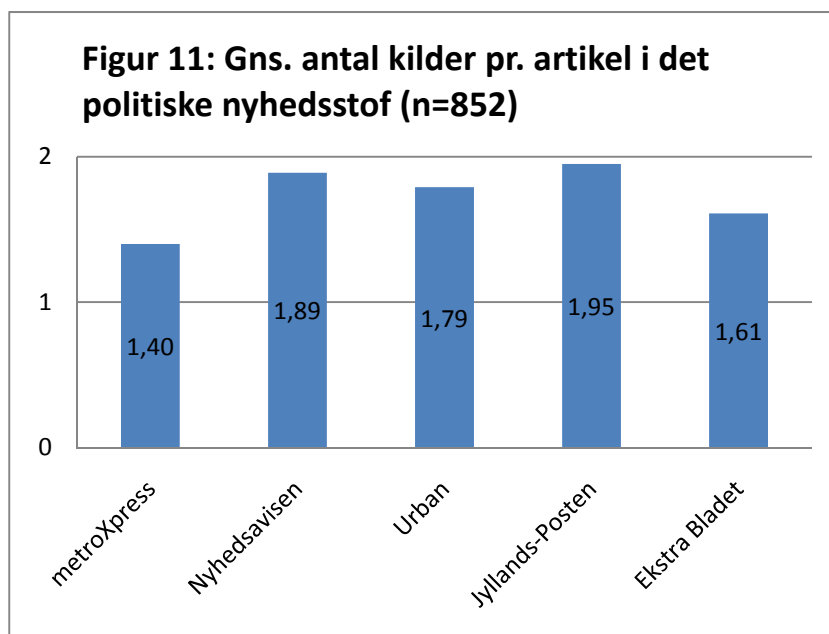
Adgang

I hvor høj grad stiller nyhedsmedierne en kanal til rådighed, igennem hvilken borgerne kan deltage i den politiske offentlighed og blive hørt af et bredere publikum? Og i hvor høj grad faciliterer nyhedsmedierne repræsentationen af borgerne? Det er de centrale spørgsmål i forbindelse med adgangsparemetret, som primært relaterer sig til den habermasianske forståelse af medborgerskab samt repræsentationsbegrebet. Graden af opfyldelse af dette parameter kan måles på to ting, nemlig almindelige borgeres deltagelse i opinionsstoffet og almindelige borgeres adgang til det politiske nyhedsstof som kilder. Jeg vil i denne omgang kun berøre den sidste af disse to dimensioner, idet opinionsstoffet analyseres i et selvstændigt afsnit nedenfor.

Helt centralt i en analyse af repræsentation i nyhedsmedierne står en kortlægning af kilderne. En kilde er defineret som en af "de aktører, som journalister og andre redaktionelle medarbejdere dagligt

enten selv opsøger eller opsøges af, og som er hovedleverandører af journalistikkens råstof – den information, hvorpå det journalistiske output funderes” (Kristensen 2003: 2). Eftersom det er fra kilderne, at råstoffet til nyhedsmediernes indhold udspringer, vil det i enhver undersøgelse af nyhedsstof være ønskværdigt med en nærmere analyse af kildebrugen for derved at afdække, hvilke præmisser stoffet er blevet skabt på baggrund af. Brugen af kilder er samtidig et af de områder, hvor den journalistiske professions faglige idealer om tilstræbt objektiv, afbalanceret og troværdig formidling i hvert fald i et vist omfang kan realiseres gennem en varieret, kritisk og gennemskuelig brug af kilder og de informationer, de bibringer journalisten (Hjarvard et al. 2004: 65; Kristensen 2004: 62-63). Selvom en varieret kildebrug, som kommer til udtryk i, at der generelt optræder mere end en kilde i den enkelte artikel, ikke i sig selv er garant for troværdig eller god journalistik, er det dog i nogen grad medvirkende til at undgå det, som Mogens Meilby kalder ”discountjournalistik” (Meilby: 151).

Der optræder samlet 852 kilder i de 484 analyserede enheder i nyhedsstoffet, hvilket svarer til gennemsnitligt 1,76 kilder pr. enhed. Af de 852 kilder er kun de 786 (93,3 procent) blevet kodet for navn, type og eksPLICITET i analysen; de resterende 66 er ikke blevet kodet, fordi der i kodeskemaet kun har været plads til at kode for maksimalt fire kilder pr. enhed. Af gratisaviserne har Nyhedsavisen og Urban den kvantitativt mest mangfoldige kildebrug, idet der i gennemsnit optræder næsten to kilder i deres politiske nyhedsstof, mens der i metroXpress kun optræder knap halvanden (jf. figur 11).

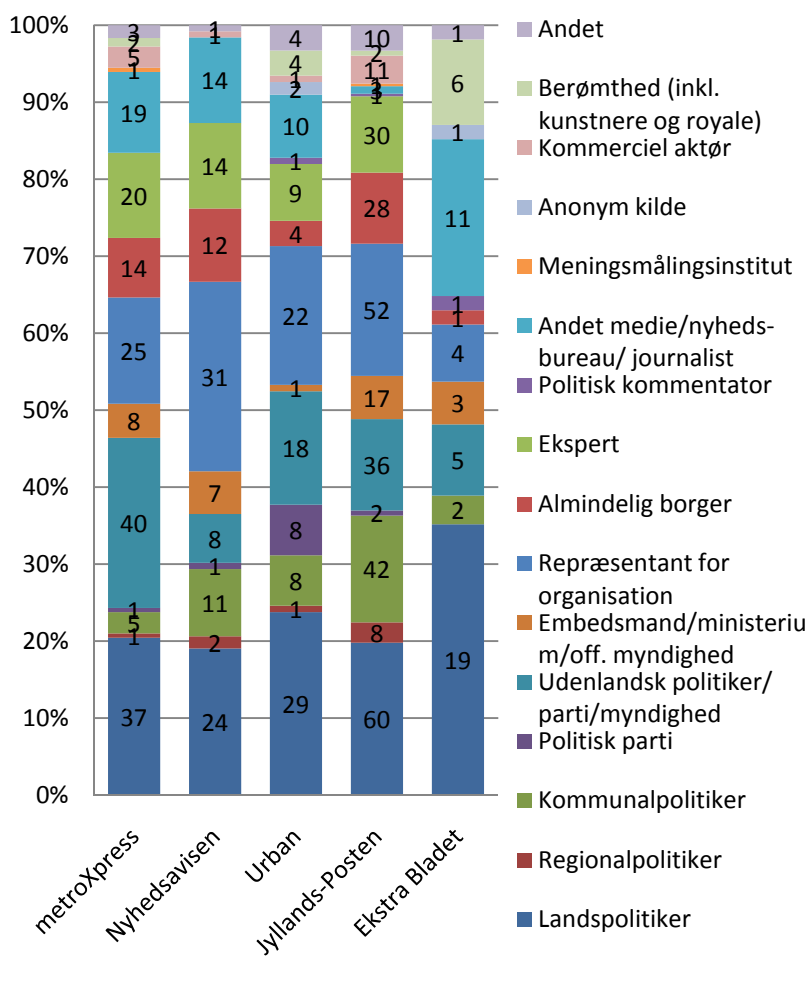
Denne prioritering af inddragelse af kilder gratisaviserne imellem går igen, når man ser på antallet af artikler, hvor der optræder ingen eller kun én kilde: I metroXpress udgør denne type hele 86 ud af 133 artikler (64,7 procent), mens det for Nyhedsavisens vedkommende er 32 ud af 73 artikler (43,8 procent) og for Urban 36 ud af 71 artikler (50,7 procent). Mere end hver anden artikel i gratisaviserne har således maksimalt en kilde (154 af 277; 55,6 procent), hvorfor de på baggrund af det her analyserede materiale i vid udstrækning må siges ikke at leve op til den journalistfaglige norm om, at den journalistiske kildekritik blandt andet bør komme til udtryk i, at der optræder flere kilder i hver enkelt historie (jf. Kristensen 2003: 131).

Jyllands-Posten, som ellers på grund af sin længere historie og sit ry i højere grad kunne formodes at håndhæve journalistikkens idealer, er imidlertid ikke bedre end gratisaviserne på dette punkt. Faktisk er morgenavisen med 82 enheder i den kildefattige kategori ud af i alt 169 (48,5 procent) værre end Nyhedsavisen, når det kommer til at bringe politisk nyhedsstof med et meget begrænset antal kilder.

Ser man nærmere på, hvilke institutionelle baggrunde de benyttede kilder har (illustreret i figur 12), er det bemærkelsesværdigt – men næppe overraskende (jf. Hjarvard et al. 2004: 72) – at næsten hver anden af de 429 kodede kilder i gratisaviserne (194; 45,2 procent) stammer fra det politiske system, idet de er landspolitikere i Danmark (90; 21 procent), udenlandske politikere, partier eller myndigheder (66; 15,4 procent), kommunalpolitikere i Danmark (24; 5,6 procent), politiske partier (10; 2,3 procent) eller regionalpolitikere i Danmark (4; 0,9 procent). Også repræsentanter for organisationer – oftest i form af politisk orienterede interesseorganisationer som Dansk Landbrug, Dansk Industri eller Kommunernes Landsforening – udgør med 78 kilder (18,2 procent) en stor del af de kodede kilder i gratisaviserne. Gratisavisernes prioritering af politiske kilder er en anelse højere end Jyllands-Postens, idet kun hver tredje kodede kilde i morgenavisen stammer fra det politiske system; til gengæld tyder analysen af anvendte kildetyper på en mere lokal forankring hos Jyllands-Posten, idet kommunal- og regionalpolitikere i Danmark forholdsmæssigt udgør næsten dobbelt så stor en andel som i gratisaviserne. Dette sidste forhold stemmer fint overens med, at Jyllands-Posten på grund af den geografiske placering af redaktionen må antages at være mere – i ordets mindst negativt ladede betydning – provinsielt orienteret end de fire øvrige aviser i denne analyse.

Figur 12: Kildetypers fordeling i avisernes politiske nyhedsstof (n=786)

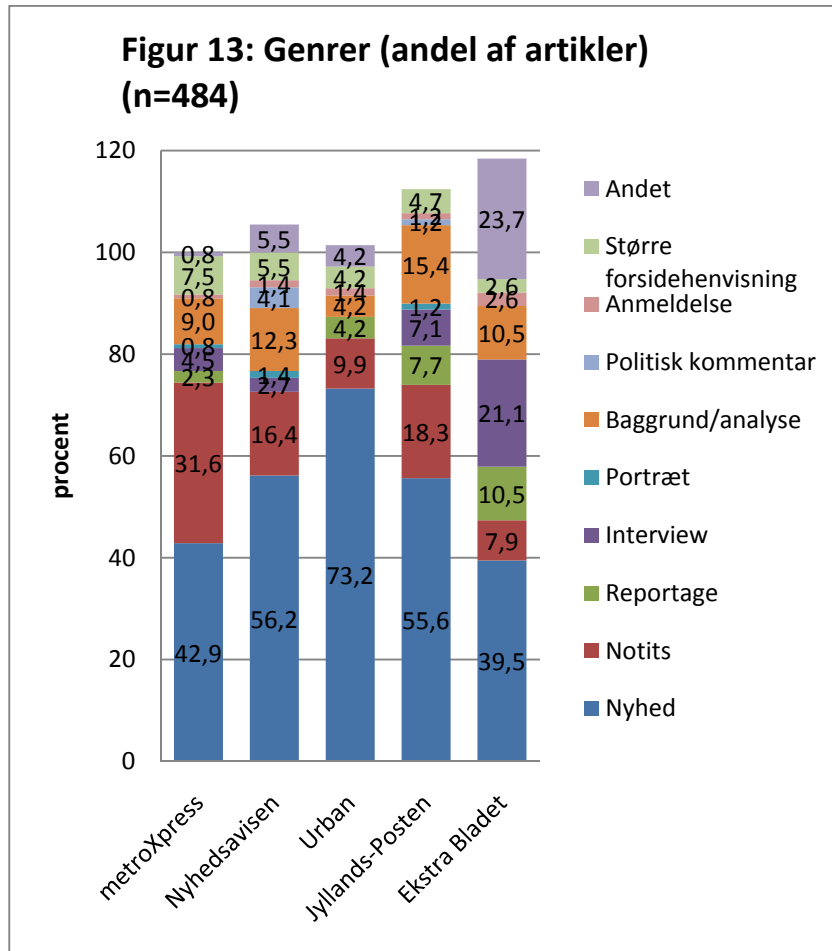

Hvad der er mere interessant i forbindelse med politisk ressourceproblematikken, optræder almindelige borgere relativt ofte som kilder i det politiske nyhedsstof. Ud af de 429 type-kodede kilder i gratisaviserne er 30 (7 procent) således almindelige borgere, hvilket godt nok er en anelse lavere end i Jyllands-Posten, hvor 28 af 303 kodede kilder (9,2 procent) falder inden for denne kategori, men dog betydeligt højere end i Ekstra Bladet, hvor kun én ud af 54 (1,9 procent) er det. Der er imidlertid stor forskel på, i hvor høj grad de tre gratisavisers inddrager almindelige borgere i deres politiske nyhedsstof, idet det i Nyhedsavisen er knap hver 10. kilde, som er almindelig borger (12 af 126; 9,5 procent), mens det i metroXpress er hver 13. (14 af 181; 7,7 procent) og i Urban blot hver 30. (4 af 122; 3,3 procent). Det kan diskuteres, hvornår andelen af kilderne, som er almindelige borgere, er tilstrækkelig stor til, at et givent nyhedsmedie kan siges at opfylde adgangsparemetret – blandt andet fordi en omfattende brug af borger-kilder kan formodes at gå ud over den

substantielle forankring, som eksperter og politiske aktører med deres baggrundsviden og indsigt kan give det politiske nyhedsstof. Adgangsparameterets opfyldelse kan således karambolere med forståelsesparameterets prioritering af baggrundsstof. Hvordan den ideelle prioritering og anvendelse af forskellige kildetyper end er, så må Nyhedsavisen på baggrund af brugen af almindelige borgere som kilder siges at være den af de tre gratisaviser, som i videst udstrækning opfylder adgangsparameteret, mens metroXpress gør det i lidt ringere og Urban i meget ringere grad.

Forståelse

Flere analyser af nyhedsformidling peger i retning af, at forklarende og fortolkende genrer såsom analyser, kommentarer og baggrundsartikler er blevet mere fremtrædende gennem de seneste årtier (jf. *ibid.*: 24; McNair: 61-62). Netop brugen af denne form for genrer kan forstås som en indikator i forhold til det tredje og sidste parameter, som jeg har foreslået til at vurdere et nyhedsmedies status som politisk ressource, nemlig forståelse, eftersom de er medvirkende til at gøre det politiske stof mere begribeligt for også de borgere, som ellers ikke har kontakt med det politiske system. Derudover kan de fortolkende genrer være medvirkende til at gøre begivenheder og hændelser meningsfulde for de borgere, som måske ellers ikke finder dem meningsfulde; McNair skriver eksempelvis, at "[w]e need the interpretative moment in journalism, I have suggested, because the world is too complex, its information flows too rapid, for us to make sense of on our own" (McNair: 82, oprindelig fremhævelse). En analyse af, hvilke genrer gratisaviserne benytter i formidlingen af det politiske nyhedsstof, vil dermed anskueliggøre, hvordan de forholder sig til dette tredje parameter. De fem analyserede avisers brug af forskellige genrer er illustreret i figur 13.

Note: Da hver enkelt analyseenhed har kunnet kodes for op til to genrer, overstiger den akkumulerede andel af genrer for nogle avisers vedkommende 100 procent; i alt er der foretaget 517 kodninger for genrer i de 484 nyhedsenheder, altså en dobbeltkodning for 6,8 procent af artiklerne.

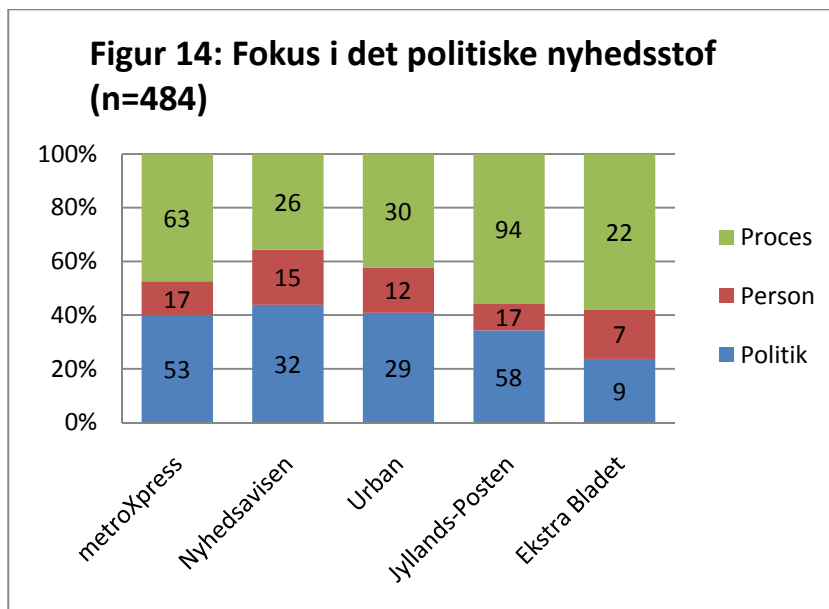
Der er ganske stor forskel på, hvor stor en andel af gratisavisernes politiske orienterede nyhedsstof, der falder inden for de fortolkende genrer – her kodet som analyse/baggrund, politisk kommentar og anmeldelse. For Nyhedsavisens vedkommende er 17,8 procent af artiklerne (13) således kodet inden for disse fortolkende genrer, mens metroXpress og Urban med henholdsvis 9,8 (13) og 5,6 (4) procent i betydeligt lavere grad synes at forklare, fortolke eller perspektivere nyhedsstrømmen for læserne. Af gratisaviserne er det således Nyhedsavisen, som i videst udstrækning opfylder forståelsesparameteret i dette henseende.

Fælles for de tre gratisavisers er imidlertid, at knap fire ud af fem af de analyseenheder, som ikke er opinionsstof, er kodet som en af de to "reneste" nyhedsformidlende genrer, notits eller nyhed; 211 af de 277 analyseenheder (76,2 procent) i gratisavisernes nyhedsstof falder således inden for disse to genrer, hvorfor disse aviser må siges

at have et stærkt fokus på netop formidlingen af nyheder i ordets egentlige betydning på bekostning af baggrundsstoffet. Gratisavisernes formidling af politisk stof indskrives sig dermed i den såkaldte "aktualitetsdiskurs", idet den koncentrerer sig om aktuelle hændelser og sigter imod at udstyre læserne med et så opdateret nyhedsbillede som muligt (jf. Engebretsen: 106), hvilket igen knytter an til monitoreringsparameteret. På dette punkt eksisterer der et spændingsfelt mellem på den ene side de fortolkende genrer, som relaterer sig til forståelsen af det politiske system, og på den anden side de nyhedsformidlende genrer, som relaterer sig til monitoreringen af det politiske system; hvor brugen af en genre fungerer positivt i forhold til opfyldelsen af det ene parameter, fungerer den altså negativt i forhold til det andet. Nøglen til at håndtere dette immanente modsætningsforhold må være, at det givne nyhedsmedie opretholder en balance mellem de to typer genrer, således at begge parametre tilgodeses i den samlede politiske dækning. Hvordan denne balance konkret bør være, er et åbent spørgsmål, men hvis man vender blikket mod Jyllands-Postens brug af genrer, kan man i hvert fald få et fingerpeg om, hvordan en af de ældre og mere traditionsbundne aviser, som almindeligvis anses for at være journalistisk velfunderet, griber spørgsmålet an. Her er det interessant, at Jyllands-Posten og Nyhedsavisen benytter genretyperne i nærmest identisk udstrækning: Hvad angår de fortolkende genrer, er 17,8 procent (30 artikler) af det politiske nyhedsstof kodet inden for disse genrer, hvilket er akkurat den samme andel som i Nyhedsavisen, mens de nyhedsformidlende genrer udgør 73,9 procent (125 artikler) i Jyllands-Posten mod 74,5 procent (53 artikler) i Nyhedsavisen. For så vidt Jyllands-Postens vægtning af forklarende og nyhedsformidlende genrer kan anskues som værende hensigtsmæssigt i forhold til spørgsmålet om politiske ressourcer, må Nyhedsavisen således gennem sin genrebrug siges at opfylde både monitorerings- og forståelsesparameteret.

Hvad angår fokuset i gratisavisernes politiske nyhedsstof, skelner jeg her med inspiration fra Peter Bro, Rasmus Jønsson, Søren Schultz Jørgensen og Poul Anders Pedersens analyse af nyhedsmediernes dækning af valgkampen op til folketingsvalget i 2005 mellem tre fokuspunkter, nemlig proces, person og politik (jf. Bro et al.: 12, 54). Ved proces forstås, at den enkelte artikel primært fokuserer på spørgsmål af processuel karakter, altså på hvordan det politiske system fungerer, og hvorfor de politiske aktører gør, som de gør; ved person forstås, at der i den enkelte artikel primært fokuseres på persons spørgsmål frem for på de politiske aktørers professionelle virke; ved politik skal forstås, at der i den enkelte artikel primært fokuseres på den politiske substans og det politiske indhold. Set i forhold til forståelsesspørgsmålet er det den sidstnævnte kategori, som mest direkte relaterer sig til nyhedsmediernes som politisk res-

source, eftersom det er ved dette fokus, at læseren i videst udstrækning bliver bekendt med indholdet og substansen i den omhandlede politik.

Som det fremgår af figur 14, har godt fire ud af ti af de analyserede artikler i gratisaviserne politik som fokus (114 af 277; 41,2 procent), hvilket er noget højere end især Ekstra Bladet (9; 23,7 procent) og i mindre grad Jyllands-Posten (58; 34,3 procent). Forskellen gratisaviserne imellem på dette fokuspunkt er marginal, idet der her kun er udsving på ganske få procentpoint, hvorimod forholdet mellem proces- og personfokusering varierer. MetroXpress er med 63 analyseenheder (47,4 procent) således mere fokuseret på de politiske processer end især Nyhedsavisen (26 analyseenheder; 35,6 procent), som til gengæld har et større fokus på personer (15; 20,5 procent) end de to andre; Urban har omtrent lige stor fokus på proces og politik, mens godt hver syvende artikel (12; 16,9 procent) er fokuseret på personer. Både Jyllands-Posten og Ekstra Bladet fokuserer med knap seks ud af ti artikler betydeligt mere på proces end gratisaviserne.

Case study: "Tørklæde-spørgsmålet"

Et af de emner, som fylder meget i datamaterialet, er forholdet mellem islam og danskhed, som med syv artikler og tre større forsidehenvisninger var det femte mest dækkede emne i gratisaviserne målt på antallet af analyseenheder i det politiske nyhedsstof. De

muslimske kvinders tørklæder udgør et centralt symbolsk omdrejningspunkt ved dette emne, som kom på dagsordenen, da Dansk Folkepartis folketingsmedlem Hans Kristian Skibby udtalte, at han ikke ville tillade den muslimske politiker Asmaa Abdol-Hamid fra Enhedslisten at tale fra Folketingets talerstol iført den religiøse hovedbeklædning, hvis hun på et tidspunkt blev valgt. Senere på ugen skærpede Søren Krarup, der ligeledes er folketingsmedlem for Dansk Folkeparti, diskussionen, da han offentligt sidestillede det muslimske tørklæde med nazismens hagekors ud fra den betragtning, at både islam og nazisme er totalitære ideologier. Denne islamkritiske diskurs udgør det ene hovedspor i diskussionen om "tørklæde-spørgsmålet", men den står samtidig i en antagonistisk position (jf. Jørgensen & Phillips: 60-61) i forhold til en mere islamvenlig diskurs, inden for hvilken der ikke ses noget modsætningsforhold mellem islam og danskhed. Selvom meget af den konkrete diskussion koncentrerer sig om de muslimske kvinders tørklæder, knytter den an til en større og mere principiel diskussion af forholdet mellem islam og danskhed, hvorved den indskrives i en af den senere årrækkes centrale værdipolitiske diskussioner. Jørgen Goul Andersen og Ole Borre beskriver eksempelvis, hvordan flygtningepolitik siden sidste halvdel af 1980'erne har været en central faktor i forhold til befolkningens vælgeradfærd (Andersen & Borre: 37), ligesom Hjarvard fremhæver emnets vigtighed i den trykte presses repolitiseringsproces (Hjarvard 2008: 82). Ligesom den konkrete diskussion bliver dækket i gratisavisernes politiske nyhedsstof, bliver dette bredere perspektiv det også. Jeg vil således fremhæve de tre gratisavisers behandling af dette emne som et eksempel på, hvordan de i et vist – men også ganske varierende – omfang kan siges at opfylde i hvert fald monitorerings- og forståelsesparametrene.

Nyhedsavisens behandling af dette emne sigter fortrinsvis mod at facilitere læsernes monitorering af det politiske system i forhold til "tørklæde-spørgsmålet". I artiklen "Ingen dresscode i Folketinget" (Nyhedsavisen, onsdag 18. april 2007, side 6) refereres indledningsvis de antagonistiske islamdiskurser, hvorefter professor Jørgen Goul Andersen fastslår, at der ikke eksisterer klare regler angående påklædning i Folketinget, hvilket illustreres med tre eksempler på tidligere kontroversielle påklædninger i parlamentet. Ved denne præsentation af diskurser, opridsning af de holdningsmæssige fronter og bestemmelse af gældende regler holder Nyhedsavisen på en gang læseren opdateret om den verserende diskussion og klæder vedkommende på til at forholde sig til emnets substantielle dimension. Artiklen er herved et eksempel på, hvordan Nyhedsavisen kan siges at opfylde monitoreringsparameteret, ligesom den berører forståelsesparameteret. Det kan imidlertid indvendes, at den substans, som artiklen afslutningsvis behandler med ekspertkommen-

tar og eksempler, nemlig påklædningskontroversen, reelt er en anden end den, som Skibbys oprindelige udsagn forholder sig til, nemlig forholdet mellem islam, demokrati og danskhed. Dette aspekt tager Nyhedsavisen til gengæld op to dage senere i de to artikler "DF: Alle muslimske samfund er tabersamfund" og "'Danmark er et islamisk land'" (begge Nyhedsavisen, fredag 20. april 2007, henholdsvis side 8 og 9). I den førstnævnte artikel uddybes kritikken af islam og Abdol-Hamids tørklædeklædte ambitioner, idet fire politikere fra Dansk Folkeparti i ganske farverige vendinger udtrykker den islamkritiske diskurs. Den anden artikel er omvendt et interview med Abdol-Hamid om hendes optik på islam, "krigen mod terror", terrorisme og diskrimination, hvorved der skabes en mere afbalanceret formidling af de to synspunkter på religionen og dens forhold til demokrati og danskhed. Udover at disse to artikler tydeligt supplerer hinanden i kraft af opsætningen, hvor de står direkte over for hinanden i ét opslag, er der også på den pågældende avis' forside henvist til dem under ét, idet et fotografi af Abdol-Hamid er ledsaget af to korte men antagonistiske citater fra artiklerne og en samlet henvisning til de pågældende to sider. Hvor den enkeltstående artikel måske ikke gør det muligt for læserne at monitorere aktiviteterne og positionerne inden for det politiske system, supplerer Nyhedsavisens artikler om dette emne hinanden på en sådan måde, at læserne opdateres om de relevante udviklinger, bliver gjort bekendt med de forskellige diskurser inden for diskussionen i denne del af den politiske offentlighed og samtidig præsenteres for den substantielle dimension i form af baggrundsinformation og aktørernes ræsonnementer.

Selvom også metroXpress i sine artikler om "tørklædespørgsmålet" giver sig i lag med dets substantielle dimension, kan denne avis dog ikke i helt samme grad som Nyhedsavisen siges at muliggøre en monitorering af diskussionens udvikling og varierende synspunkter. Et eksempel herpå er metroXpress' største artikel inden for dette emne ("Tørklædet er som en rød klud" (metroXpress, torsdag 19. april 2007, side 6)), som er et interview med Abdol-Hamid om hendes forståelse af forholdet mellem islam og danskhed. Bortset fra en reference til Krarups sammenligning af tørklædet og hagekorset og to kritiske spørgsmål fra journalisten er artiklen imidlertid relativt ensidigt vinklet i forhold til den aktuelle diskussion, idet den kun i meget begrænset omfang er kritisk over for interviewpersonens synsvinkel. Taget i betragtning at artiklen er et interview med en af hovedpersonerne i en verserende offentlig diskussion, er dette måske ikke i sig selv problematisk, men hvor Nyhedsavisen supplerede sit interview med Abdol-Hamid med en artikel om den konkurrerende diskurs og dermed lod begge sider komme til orde, fremstiller metroXpress med denne artikel kun den ene side af sagen. Hvor artiklen kan siges at være en relativt dybde-

gående indførsel i ét synspunkt i den politiske offentlighed og derved bringer noget af den baggrundsviden til torvs, som relaterer sig til forståelsesparameteret, kan det til gengæld kun i ringe grad hæves, at den har en opdaterende funktion for læseren angående en aktuel diskussion på det politiske felt, idet kun den ene side af sagen så at sige høres. Diskussionen bliver imidlertid refereret dagen efter, da citater fra politiske aktører, som repræsenterer forskellige positioner, indgår i en faktaboks til artiklen "Der kommer flere Asmaa'er" (metroXpress, fredag 20. april 2007, side 6), ligesom den islamkritiske diskurs uddybes i den tilstødende artikel "DF: Alle muslimske samfund er tabersamfund" (metroXpress, fredag 20. april 2007, side 6), der indholds- såvel som formmæssigt er en forkortet og lettere omskrevet version af den ovenfor omtalte artikel fra Nyhedsavisen, som den også deler overskrift med. Samlet set bliver diskussionen altså formidlet og begge sider af sagen repræsenteret i metroXpress, men det strækkes over to dage og antager ved brugen af enkeltstående citater og kommentarer, hvor meget af det bagvedliggende ræsonnement er skåret fra, en relativt fragmenteret form; fokuset er så at sige nærmere på, hvad de politiske aktører siger, end hvorfor de mener det, hvorfor det ikke sætter læseren i stand til at forholde sig til det.

Den kvantitative indholdsanalyse viste, at Urban var den af de tre gratisaviser, som i mindst omfang havde de ydre forudsætninger for at kunne siges at være en politisk ressource, og vurderet såvel kvantitativt som kvalitativt er Urbans behandling af "tørklædespørgsmålet" da også den mindst varierede og dybdeborende. Urbans dækning af dette emne begrænser sig således til artiklen "Hed tørklædedebat i tinget" (Urban, fredag 20. april 2007, side 10), som er en reportage fra folketingssamlingen dagen før, hvor Krarups tørklæde/hagekors-sammenligning kom til fornyet diskussion. Der er tale om en artikel, som opfylder monitoreringsparameteret i den forstand, at læseren gennem den holdes informeret om en begivenhed inden for det politiske system og om, hvem der sagde hvad til hvem. 29 af artiklens 63 linjer er således direkte citater fra diskussionen i Folketinget, mens der praktisk talt ingen baggrundsinformation er. Hvad angår debatten om "tørklædespørgsmålet" gør Urban således læseren bekendt med de stridende holdninger men ikke med argumentationen bag dem.

Man kan stille sig selv spørgsmålet, om gratisavisernes dækning af "tørklædespørgsmålet" rummer de elementer, der er nødvendige og relevante i forbindelse med emnet. Samlet set må svaret være, at det gør de – men også med det vigtige forbehold, at det især ved udelukkende at læse Urban ikke synes muligt at danne sig et komplet og tilnærmelsesvist nuanceret overblik over emnet, og at det af

de tre gratisaviser i høj grad er Nyhedsavisen, som både opdaterer og bringer indsigt.

Hvor vidt et omfang især Nyhedsavisen og i mindre grad metroXpress end dækker emnet i, så er det ikke en dækning, som substantielt kan måle sig med Jyllands-Postens. At det forholder sig sådan, illustreres eksempelvis med artiklen "Krarup er utilfreds med Fogh og Mejdahl" (Jyllands-Posten, torsdag 19. april 2007, 1. sektion, side 5), som udover at referere diskussionen gennem et kritisk interview med Krarup og ræsonnerende kommentarer fra flere andre politikere også med grafik og faktabokse illustrerer og beskriver fem forskellige former for religiøse klædningsstykker til muslimske kvinder, bringer det koranvers, som foreskriver brugen af tørklædet, og opridser fire tidligere hændelser fra 1999 til 2006, som har medført den samme debat om "tørklæde-spørgsmålet". Også forsidesartiklen fra samme dag ("DF: Tørklæde er at sammenligne med nazi-symbol" (Jyllands-Posten, torsdag 19. april 2007, 1. sektion, side 1)) repræsenterer de forskellige diskurser i sagen og supplerer med illustreret baggrundsinformation om henholdsvis hijab (den form for tørklæde, Abdol-Hamid bærer) og hagekorset. Dagen efter bringer Jyllands-Posten desuden et interview med Dansk Folkepartis formand Pia Kjærsgaard om sagen ("Pia K. bakker Krarup op") og under overskriften "Tørklæde på talerstolen?" interviews med Uffe Ellemann-Jensen og Farshad Kholghi som repræsentanter for henholdsvis den tørklæde-positive og -kritiske diskurs (begge Jyllands-Posten, fredag 20. april 2007, 1. sektion, side 4), ligesom avisen allerede om onsdagen bragte en titelløs notits, hvor Skibbys indledende forbehold over for Abdol-Hamid omtales (Jyllands-Posten, onsdag 18. april 2007, 1. sektion, side 5). På denne måde sammensættes der i Jyllands-Posten en dækning af emnet, som på den ene side jævnlige opdaterer læseren om udviklingen i diskussionen og på den anden side ved den flittige brug af forklarende illustrationer og længere og mere dybdegående interviews bibringer læseren den baggrundsviden, som kan være nødvendig for at forholde sig til emnets substans. På den måde lykkes det altså Jyllands-Posten både at muliggøre monitorering og skabe rammerne for forståelse, og avisen opfylder altså i højere grad disse to parametre end gratisaviserne. At Jyllands-Posten klarer sig bedre end Nyhedsavisen, metroXpress og Urban hænger dog sandsynligvis også sammen med, at artiklerne i morgenavisen er længere end gratisavisernes (jf. ovenfor), og at der derfor simpelthen er plads til mere information i dem.

Ekstra Bladet bringer i den pågældende uge ikke en eneste artikel om dette emne og er derfor ikke inddraget i dette case study. Til gengæld bringer tabloidavisen hele 30 (ud af 62) debatindlæg/læserbreve om emnet, der med deres voldsomme retorik og

fravær af (i habermasiansk forstand) rationelle begrundelser synes at bekræfte, at der er tale om et emne, som i hvert fald for nogle befolkningsgrupper fortsat figurerer højt på dagsordenen.

Case study: Det franske præsidentvalg

Mit andet kvalitative case study er gratisavisernes dækning af første runde af det franske præsidentvalg; en dækning, som – igen varierende for de forskellige aviser – eksemplificerer, hvordan gratisaviserne i nogen udstrækning er en politisk ressource.

Proceduren omkring et præsidentvalg i Frankrig er anderledes end i eksempelvis USA eller ved et dansk folketingsvalg, idet valget er inddelt i to valgrunder. I den første valgrunde vælges to af et bredt spektrum af kandidater til den afgørende anden valgrunde, som afholdes to uger senere; den af de to kandidater, som opnår flest stemmer her, vælges som republikkens præsident for de følgende fem år. Ved valget i 2007 stillede 12 kandidater op, hvoraf tre havde en realistisk mulighed for at avancere til anden valgrunde, nemlig den konservative indenrigsminister Nicolas Sarkozy, der senere blev valgt til præsident, socialistpartiets formand Ségolène Royal og centerpartiets François Bayrou. Derudover var Jean-Marie Le Pen fra det nationalistiske parti Front National på den yderste højrefløj outsider til ligesom ved det foregående præsidentvalg i 2002 at gå videre til anden valgrunde. Valgkampen var ikke præget af ét centralt tema, men de store sociale problemer, som i oktober og november 2005 førte til omfattende uroligheder i forstæderne til Paris, rangerede højt på dagsordenen, ligesom den nært forbundne høje arbejdsløshed og dårlige økonomi og det deraf følgende behov for reformer optog mange vælgere og politikere.

Som nævnt ovenfor foregik første runde af det franske præsidentvalg om søndagen i den uge, som dette speciales empiriske materiale stammer fra. Det er derfor ikke overraskende, at dette valg er på dagsordenen i gratisaviserne, hvor det med to større forsidehenvisninger og 17 artikler ligefrem var det mest dækkede emne overhovedet målt på antallet af analyseenheder i det politiske nyhedsstof.

Af disse 19 analyseenheder er hele 12 i metroXpress, som altså tydeligt er den af gratisaviserne, der prioriterer det franske præsidentvalg højest, ligesom denne avis' dækning af denne begivenhed opfylder både monitorerings-, adgangs- og forståelsesparametrene.

Det aspekt af adgangsparameteret, som har med repræsentation at gøre, opfylder metroXpress, idet almindelige borgere optræder som kilder i artiklerne "Integration polariserer vælgerne" og "Et andet billede af forstæderne" (begge metroXpress, torsdag 19. april 2007,

side 22), hvorved befolkningens stemme repræsenteres i den politiske offentlighed. Borger-kilderne er især fremtrædende i den sidstnævnte artikel, der er bygget op omkring udsagn fra fire indbyggere i de parisiske forstæder, som i 2005 dannede rammerne om de meget voldsomme sociale uroligheder, men som der i artiklen tegnes et mere nuanceret billede af ved at lade de pågældende indbyggere forklare sig og kommentere det politiske system. Det er altså en artikel, der lader borgerne komme til orde i et korrektiv til den gængse opfattelse af de politiske problemer med og i de socialt belastede forstæder, hvor alt dog ikke er negativt. Den 20-årige Nawelle citeres eksempelvis for, at "[d]er er blevet taget nogle vildt gode initiativer i forstæderne. Ballademagerne, som repræsenterer en minoritet, tager os, der bor der, som gidsler". I artiklen i metroXpress benyttes borgerne således som kilder, der kan give læseren et bedre indtryk af den virkelige verdens realiteter, samtidig med at de repræsenterer deres befolkning. Også forståelsesparameteret opfylder metroXpress i dækningen af det franske præsidentvalg, idet flere af avisens artikler refererer substansen og de bagvedliggende forhold i valgkampen. Et af de tydeligste eksempler herpå er de stort opsatte interviews med tre af de mest fremtrædende kandidater, henholdsvis Bayrou i "Alle skal have plads i parlamentet" (metroXpress, tirsdag 17. april 2007, side 12), Royal i "Jeg vil slå arbejdsløsheden" (metroXpress, onsdag 18. april 2007, side 18) og Le Pen i "Indvandringen er en trussel" (metroXpress, fredag 20. april 2007, side 20-21). Her redegør kandidaterne for, hvad de står for, og hvordan de opfatter forskellige politiske problemer, ligesom Le Pens politiske hovedpunkter og Royals personlige data oplyses i faktabokse, hvorved læseren får overblik over kandidaternes holdninger og indblik i baggrunden for dem. De tre interviews er desuden interessante, fordi de i et vist omfang tilbyder en form for identifikation med de interviewede kandidater gennem brugen af personlige portrætbilleder og en næsten uafbrudt talestrøm, som kun afbrydes af journalistens spørgsmål. – Et andet eksempel på en artikel, der muliggør en bedre forståelse af hele situationen omkring præsidentvalget, er "Unge flygter fra Frankrig" (metroXpress, mandag 16. april 2007, side 19) om arbejdsløshed og den deraf følgende emigration blandt unge franskmænd, som udgør et stort socialt problem for det franske samfund. Artiklen er et eksempel på opfyldelsen af forståelsesparameteret, idet den indeholder en række faktuelle oplysninger omkring arbejdsløshed (især blandt unge), samtidig med at den sætter emnet 'de unges flugt', som det kaldes lokalt, i relation til valgkampen og den politiske debat. Både Sarkozy og Royal deltager i debatten, om end kandidaternes aktiviteter i forhold til dette emne kun berøres ganske kort i artiklen. Endelig muliggør metroXpress monitorering i den forstand, at de i flere artikler varetager en opdaterende funktion og rapporterer fra udvik-

lingen i valgkampen og eksempelvis under overskriften "Le Pen raser mod Sarkozy" (metroXpress, tirsdag 17. april 2007, side 12) refererer positioneringskampen mellem de fremtrædende politikere. Monitoreringsparameteret bliver imidlertid tilgodeset i noget mindre grad af metroXpress end af de to andre gratisaviser; avisen synes at prioritere det højere at sætte læseren ind i substansen omkring det franske præsidentvalg end at opdatere læseren om den seneste udvikling.

Hvor metroXpress' dækning af det franske præsidentvalg strækker sig ud over alle ugens fem aviser, er Nyhedsavisens dækning begrænset til fem artikler i ét opslag i fredagsavisen. Det er tydeligt ved Nyhedsavisens dækning, at avisen tilstræber at gøre emnet, som givetvis synes fjernt for de fleste danskere, mere tilgængeligt ved at fremhæve nogle mere kulørte aspekter ved valget. Artiklen "Rekordmange vil spille på valget" (Nyhedsavisen, fredag 20. april 2007, side 26) fokuserer eksempelvis på det store beløb, der er blevet satset på valgets udfald hos bookmakerne, og artiklen "Derfor er det franske valg vigtigt" (Nyhedsavisen, fredag 20. april 2007, side 26-27) indledes med en gennemgang af nogle af Royal, Sarkozy og Le Pens mere obskure udtalelser. Samme artikel er desuden ledsaget af en faktaboks, som foruden mere seriøst indhold også rummer en gennemgang af de tre favorit-kandidaters "[s]tørste politiske bomberter". Også på et mere rationelt orienteret niveau søger Nyhedsavisen at gøre stoffet forståeligt og meningsfyldt, hvilket sker ved, at to danske forskere i rollen som ekspertkilder i den sidstnævnte artikel forklarer, hvorfor det franske præsidentvalg har relevans for almindelige danskere, ligesom den omtalte faktaboks i denne artikel også rummer baggrundsoplysninger om Royal, Bayrou og Sarkozys politiske linjer og holdninger til EU. Artiklen forsyner således også læseren med faktisk baggrundsstof og en fortolkning af betydningen af dette, hvorved den opfylder især forståelses- og i mindre grad monitoreringsparameteret. Monitoreringsparameteret opfyldes ligeledes i "Le Pen og de andre præger valget" (Nyhedsavisen, fredag 20. april 2007, side 27), hvor feltet af de mange forskellige outsiders og deres mulige betydning for valget opridses og forklares af en af de samme ekspertkilder. Ligesom metroXpress opfylder også Nyhedsavisen i hvert fald i noget omfang alle tre parametre, idet almindelige borgere også optræder som kilder i avisens dækning af dette emne, nærmere bestemt i artiklen "Hvad stemmer du?" (Nyhedsavisen, fredag 20. april 2007, side 27). Denne artikel er en vox-pop, hvor to franske vælgere redegør for, hvem de agter at stemme på og hvorfor. Der er tale om meget korte interviews fra de to vælgere, som tilmed er præsenteret i en meget skematisk fremstilling, hvorfor graden af borger-repræsentation ikke kan siges at være den samme i Nyhedsavisen som i metroXpress.

Endelig har Urban to artikler om det franske præsidentvalg, som ved at supplere hinanden i nogen grad opfylder de tre parametre. Det drejer sig først og fremmest om "Franskmændene står ved en korsvej" (Urban, torsdag 19. april 2007, side 24), som er en af de artikler om det franske præsidentvalg i gratisaviserne, der mest komplekst forholder sig til de tre parametre for en politisk ressource. Artiklen er i vid udstrækning bygget op omkring et interview med to borgere, som på en gang indtager en klassisk rolle som almindelige borger, der fra den hverdagslige livsverden udtaler sig om de førende kandidater Sarkozy og Royal og deres politik, og en ekspert-rolle, idet de sætter det aktuelle præsidentvalg og den generelle politiske udvikling ind i en historisk og social sammenhæng. Adgangsparameteret opfyldes således i vid udstrækning i denne artikel, eftersom de to almindelige borgere indtager en endog meget fremtrædende placering som kilder, samtidig med at artiklen bringer læseren substantiel baggrundsinformation og indsigt i det politiske system i Frankrig og dermed gør det mere forståeligt. Monitorering muliggøres til en vis grad i artiklen, idet den eksempelvis i sin gennemgang af de forskellige positioner sammenfatter og skaber overblik over de vigtigste forhold ved det franske præsidentvalg, mens Urbans anden artikel om dette emne dog må siges at være mere orienteret imod opfyldelsen af dette parameter. Artiklen "Frankrigs usikre valg" (Urban, fredag 20. april 2007, side 16) fokuserer således i højere grad på processen omkring valget og på de mange forskellige kandidater og deres holdninger, hvorved læseren sættes i stand til at overskue emnet og de forskellige aktører inden for det.

Hvis man retter blikket mod Ekstra Bladet, er det bemærkelsesværdigt, at tabloidavisen heller ikke har en eneste artikel om det franske præsidentvalg i det analyserede materiale, selvom det er det emne, der målt på antallet af analyseenheder er det højest placerede på de analyserede avisers dagsordenen i den pågældende uge.

Hos Jyllands-Posten udgør det franske præsidentvalg derimod et kontinuerligt fikspunkt gennem den analyserede fem-dags periode, hvor der dagligt bringes artikler om emnet. Jyllands-Postens dækning er ligesom metroXpress' altovervejende mest fokuseret på at gøre det franske politiske system forståeligt og meningsfyldt for læserne, hvilket tydeligst kommer til udtryk i tirsdagssektionen International, som i anledning af valget er tilføjet det franskklingende præfiks L', og som over 24 sider giver læseren en hurtig men grundig indføring i fransk kultur, gastronomi, historie og sociale og politiske forhold. Det er ikke alle artiklerne i denne temasektion, som direkte behandler valget, men de er alle medvirkende til at få læseren til at forstå landet og baggrunden for det valg, franskmændene står overfor. Når to indsatte i franske fængsler eksempelvis

interviewes i "De udstødte" (Jyllands-Posten, tirsdag 17. april 2007, 5. sektion, side 16-17), relaterer det sig til Sarkozys hårde linje mod kriminalitet, mens artiklen "Kampen for overlevelse" (Jyllands-Posten, tirsdag 17. april 2007, 5. sektion, side 6-7) sætter ansigter på de, som den dårlige franske tilpasning til globaliseringen har gjort arbejdsløse, og som Royal i valgkampen har lovet at støtte. Begge artikler benytter sig tillige i vid udstrækning af almindelige borgere som kilder, hvorved de udover at tilgodese forståelsesparameteret også sikrer befolkningen repræsentation i en form for politisk offentlighed; at Jyllands-Posten også inddrager borgere i relation direkte til politiske spørgsmål, vender jeg straks tilbage til. Jyllands-Postens opfyldelse af forståelsesparameteret sker eksempelvis i artiklen "Intet nyt i indvandrer-forstaden" (Jyllands-Posten, tirsdag 17. april 2007, 5. sektion, side 18-19), der ligesom metroXpress' "Et andet liv i forstæderne" formidler baggrundsinformation om de belastede parisiske forstæder, der står som symboler på Frankrigs sociale problemer. Her beskrives forstaden Clichy-sous-Bois med sin elendige infrastruktur, nedslående kriminalitets- og diskriminationsstatistikker og de håb for fremtiden, som et par interviewede unge indbyggere dog giver udtryk for, og læseren får et bedre indblik i, hvordan disse forstæder egentlig er. Endnu mere tydelig er intentionen om at gøre det franske politiske system tilgængeligt i artiklen "Frankrigs religiøse forhold til politik" (Jyllands-Posten, mandag 16. april 2007, 1. sektion, side 6), hvor filosofen André Glucksmann i et interview analyserer den aktuelle situation i fransk politik og argumenterer for, hvorfor netop 2007-valget er helt afgørende for ikke blot den franske republik, men også for det europæiske samarbejde. Hele valget sættes altså ind i en kontekst og en forståelsesramme, hvorfra læseren kan forholde sig til det.

Udover således at opfylde forståelsesparameteret, muliggør Jyllands-Posten tillige monitorering ved at skabe et overblik for læseren. Det bedste eksempel herpå er "Dansen om præsidenttronen" (Jyllands-Posten, tirsdag 17. april 2007, 5. sektion, side 12-13) i L'International-temasektionen, som oplister, hvad Sarkozy, Royal, Bayrou og Le Pen hver især står for politisk, hvad deres styrkepositioner og svagheder i valgkampen er, og hvordan de positionerer sig i forhold til hinanden og valgkampens vigtigste temaer. Det samme gøres i "Håbet lever på det yderste højre" (Jyllands-Posten, torsdag 19. april 2007, 1. sektion, side 6) og "Krav om en orange revolution" (Jyllands-Posten, fredag 20. april 2007, 1. sektion, side 6) om henholdsvis Le Pen og Bayrou. I disse to sidstnævnte artikler optræder desuden en række almindelige borgere, som udtaler sig om deres syn på de pågældende politikere, ligesom artiklen "Det svære valg" (Jyllands-Posten, tirsdag 17. april 2007, 5. sektion, side 15) er et interview med en hjemmegående husmor om, hvem hun agter at stemme på og hvorfor. Også adgangsparemetret opfyldes således i

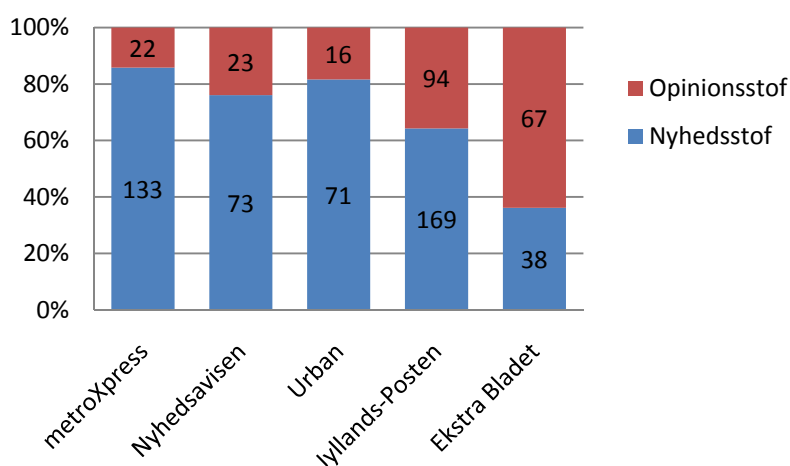
Jyllands-Postens dækning af det franske præsidentvalg, om end i en noget mere begrænset udstrækning end monitorerings- og især forståelsesparameteret.

Opinionsstoffet

Karin Wahl-Jorgensen beskriver opinionsstof i form af læserbreve, kronikker, klummer og lederartikler som "a microcosm of political discourse, highlighting the strengths and limitations of existing forms of citizen participation in public debate" (Wahl-Jorgensen: 60). Opinionsstoffet er således nært sammenhængende med den politiske offentlighed og kan i et teoretisk perspektiv forstås som en mellemting mellem en mikro- og en meso-offentlighed (jf. Keane: 77ff), idet det skaber en dialog, som på den ene side føres mellem de konkrete afsendere af eksempelvis læserbreve, men som på den anden side føres gennem de landsdækkende medier og dermed inkluderer potentielt hele befolkningen. Det har således direkte relation til spørgsmålet om politiske ressourcer, da det for befolkningen er en adgangsgivende del af nyhedsmedierne. Jeg har ovenfor redegjort for, hvordan gratisaviserne i det politiske nyhedsstof ved at lade almindelige borgere agere som kilder giver dem en stemme i den politiske offentlighed lader dem repræsentere borgerne som sådan i bredere forstand og dermed opfylder adgangsparemetret. Herudover kan nyhedsmedierne altså også opfylde dette parameter ved at stille en kanal til rådighed for borgerne til at komme til orde i opinionsstoffet. Jeg vil her afslutningsvis i analysen kigge nærmere på opinionsstoffet i gratisaviserne for derved at komme nærmere, hvorvidt adgangsparemetret bliver opfyldt. Som det vil vise sig, forholder visse dele af opinionsstoffet sig dog også til de øvrige parametre.

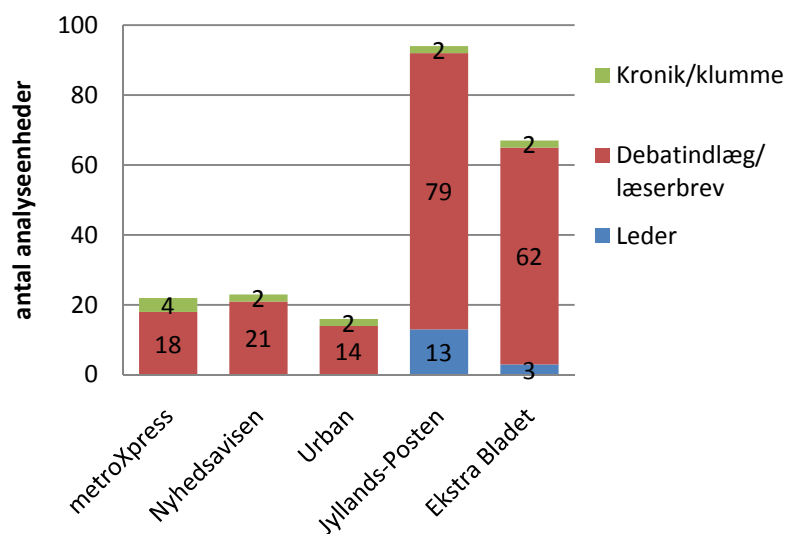
Der er stor forskel på, hvordan aviserne prioriterer opinionsstoffet (jf. figur 15), idet det udgør mindre end hver femte analyseenhed i gratisaviserne (61 af 338; 18 procent) mod godt hver tredje (94 af 263; 35,7 procent) i Jyllands-Posten og ikke mindre end knap to ud af tre (67 af 105; 63,8 procent) i Ekstra Bladet. Internt blandt gratisaviserne er der forskel på, hvor stor en andel opinionsstoffet udgør – Nyhedsavisen har således med 23 analyseenheder (24 procent) forholdsmæssigt set mere opinionsstof end både Urban (16 analyseenheder; 18,4 procent) og metroXpress (22 analyseenheder; 14,2 procent) – men fælles for dem alle er altså, at selvom det er til stede, så fylder det noget mindre end i morgen- og tabloidaviserne.

Figur 15: Datamaterialets relative fordeling på aviser (n=706)

Opinionsstoffet er blevet kodet inden for tre forskellige genrer, nemlig leder, debatindlæg/læserbrev og kronik/klumme. Forekomsterne af disse er illustreret i figur 16, som ligeledes tydeligt viser, hvor stor en forskel der er på omfanget af opinionsstof i de forskellige aviser.

Figur 16: Det politiske opinionsstofs genrer (n=222)

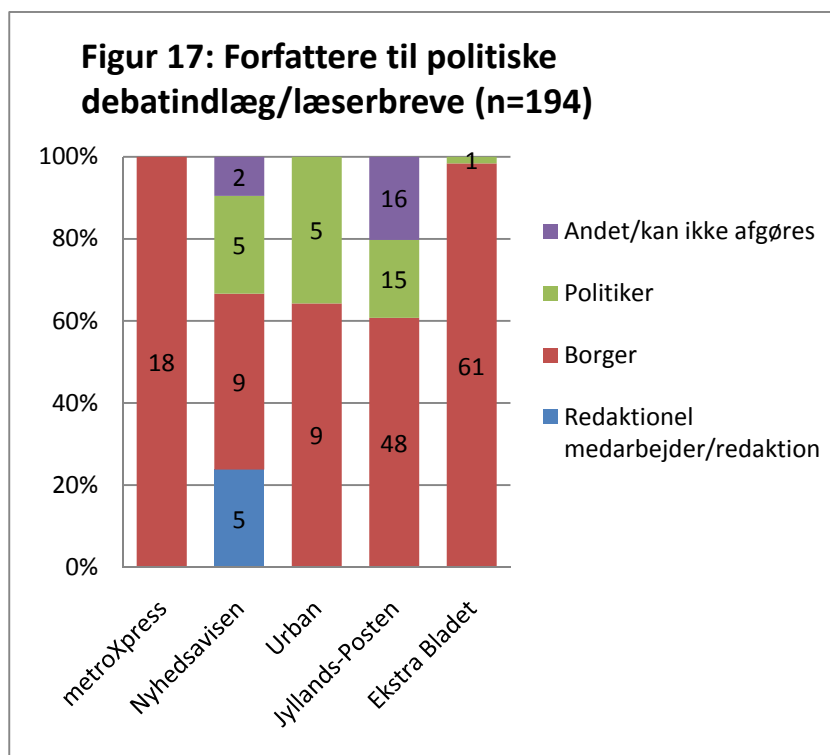

Gratisaviserne har ingen egentlige lederartikler, hvilket hænger sammen med deres formulerede intentioner om at fokusere på nyheder i stedet for på holdninger. I den første udgave af metroXpress slår den administrerende direktør Per Mikael Jensen eksempelvis fast, at der er tale om "en apolitisk avis, som ikke er bundet af at skulle mene noget om noget som helst. Vi har ingen ledende artikler, hvor vi giver vort synspunkt i forskellige sager" (Jensen 2001). Nyhedsavisen er den af gratisaviserne, der kommer tættest på denne af de holdningsbårne genrer, idet den dagligt under overskriften "Standpunkt" bringer en redaktionelt forfattet vurdering af eller kommentar til et emne på den aktuelle dagsorden. Hver af disse artikler (med undtagelse af den, som blev bragt tirsdag 17. april 2007) er dog ledsaget af et indlæg under overskriften "Kontra", hvor en politisk aktør forholder sig kritisk til standpunktet og substansen i kommentaren. Der er tale om en konstruktion, som i en ganske lille skala kan siges at virkeliggøre Habermas' fordringer til den rationelle samtale, idet de forskellige parter uforstyrret får lov til at fremsætte deres holdninger og argumentere for dem. Herved får læserne indblik i argumentationen bag synspunkterne, og på denne måde kan "Standpunkt/Kontra"-konstruktionen i Nyhedsavisen på sin vis siges at relatere sig til forståelsesparameteret nærmere end adgangsparemetret, idet ræsonnementerne er med til at give læseren baggrunden for de holdninger, der cirkulerer i den politiske offentlighed. Det kan diskuteres, om ikke "Standpunkt"-delen egentlig burde forstås som lederartikler, men eftersom de indgår som en fast bestanddel af en dagligt tilbagevendende meningsudveksling, har jeg valgt at kode dem som debatindlæg/læserbreve.

Netop debatindlæg/læserbreve er den klart mest fremtrædende genre i opinionsstoffet, idet den tegner sig for knap ni ud af 10 analyseenheder i såvel gratisaviserne (53 af 61 analyseenheder; 86,9 procent) som på tværs af alle fem aviser (194 af 222 analyseenheder; 87,4 procent). Set i forhold til opfyldelse af adgangsparemetret er dette positivt, idet det fortrinsvis er gennem denne genre, at almindelige borgere har mulighed for at deltage i den medierede politiske offentlighed; jo større en andel debatindlæg/læserbreve udgør, jo bedre muligheder har de almindelige borgere for at komme til orde. Det bør imidlertid bemærkes, hvordan Urban i det analyserede materiale har en noget anderledes tilgang til genren debatindlæg/læserbrev end de øvrige aviser. Hvor de fire øvrige aviser alle bringer traditionelle læserbreve – altså tekststykker forfattet af almindelige borgere eller andre personer med henblik på publicering på avisens opinionssider (jf. McNair: 108) – består Urbans 14 analyseenheder inden for denne kodningskategori af meget korte uddrag fra debatter på avisens hjemmeside. Urban bringer desuden hele blog-indlæg fra hjemmesidens blog-sektion, men da ingen af disse i

den analyserede uge handler om politik, indgår de ikke i datamaterialet.

Set i relation til adgangsparemetret er det mest interessante aspekt ved debatindlæggene og læserbrevene deres afsenderforhold, altså hvem der helt basalt har skrevet dem. Af de 222 analyseenheder i opinionsstoffet er 194 debatindlæg/læserbreve, og heraf er tre fjerdedele (145 af 194) forfattet af borgere; i gratisaviserne er denne andel marginalt lavere (36 af 53; 68 procent) (jf. figur 17). I den relativt begrænsede udstrækning, gratisaviserne bringer debatindlæg/læserbreve, har borgere således gode muligheder for at komme til orde – især i metroXpress, som i de fem analyserede dage udelukkende bringer debatindlæg/læserbreve forfattet af almindelige borgere. Af de analyserede aviser er Nyhedsavisen den, som i mindst omfang lader almindelige borgere komme til orde i opinionsstoffet, idet blot omtrent to ud af fem debatindlæg/læserbreve (9 af 21; 42,9 procent) er forfattet af denne gruppe, mens Urban med knap to ud af tre debatindlæg/læserbreve (9 af 14; 64,3 procent) ligger en anelse højere end Jyllands-Posten på dette punkt. For Ekstra Bladets vedkommende gælder det, at kun et af 65 debatindlæg/læserbreve ikke er forfattet af almindelige borgere. Det er samtidig bemærkelsesværdigt, hvor stor forskel der er på kvantiteten af debatindlæg/læserbreve mellem på den ene side gratisaviserne og

på den anden side siges Jyllands-Posten og Ekstra Bladet. Jyllands-Posten har eksempelvis omtrent halvanden gang så mange debatindlæg/læserbreve som gratisaviserne tilsammen i den analyserede uge, og hvor de to betalte aviser begge har to-tre sider med opinionsstof dagligt, har Nyhedsavisen en og metroXpress og Urban hver knap en halv. Alene disse forhold må alt andet lige betyde, at mulighederne for adgang er markant bedre i Jyllands-Posten og Ekstra Bladet. I forhold til monitoreringsparameteret er det desuden en styrke ved Jyllands-Postens debatindlæg/læserbreve, at mange af dem (både kvantitativt og relativt) er forfattet af politikere, hvorved læserne får mulighed for at høre de politiske standpunkter, som de formuleres af politikerne selv. Denne mulighed er i mindre grad til stede i gratisaviserne, hvis debatindlæg/læserbreve dermed kan siges at forsømme denne dimension af ressourcespørgsmålet.

Endelig indgår kronikker/klummer i begrænset omfang i gratisavisernes politiske opinionsstof, og det er meget forskelligt, hvad de tre gratisaviser lægger i genren. I Urban består disse eksempelvis af kommentarer på avisens bagside, hvor mere eller mindre kendte skribenter såsom komikeren Jan Gintberg anlægger en satirisk vinkel på et emne, som nogle gange men ikke altid er politisk; i den analyserede uge handler to ud af fem om politik. I metroXpress lægges et mere seriøst snit på denne genre, om end det også her er kendisser (og en enkelt intellektuel), som har ført pennen. Især den ene af metroXpress' klummer, som handler om politik – ”Dansen om DF” (metroXpress, torsdag 19. april 2007, side 6) – relaterer sig dog direkte til monitoreringsparameteret, idet forfatteren Mette Bock leverer en analyse af og overblik over den aktuelle politiske situation og derved sætter læseren i stand til bedre at holde styr på, hvad der aktuelt sker inden for det politiske system. Det samme gør Nyhedsavisen i et optryk af journalisten Morten Skærbæks blogindlæg ”Kamp om starthjælp” (Nyhedsavisen, torsdag 19. april 2007, side 9).

Gratisavisernes opinionsstof forholder sig således sporadisk (og i mindre grad end især Jyllands-Posten) til monitoreringsparameteret, mens forudsætningerne for opfyldelse af adgangparameteret må siges at være på en gang dårlige og gode. De er dårlige, fordi omfanget af opinionsstof – og især den del af det, som almindelige borgere kan bidrage med, nemlig debatindlæg/læserbreve – er ganske sparsomt; hvor Jyllands-Posten og Ekstra Bladet i gennemsnit bringer henholdsvis 15,8 og 12,4 politisk orienterede debatindlæg/læserbreve om dagen, bringer gratisaviserne metroXpress, Nyhedsavisen og Urban blot henholdsvis 3,6, 4,2 og 2,8. Alene dette kvantitative forhold betyder, at gratisaviserne kun i ganske ringe grad giver borgerne mulighed for at deltage aktivt i den politiske

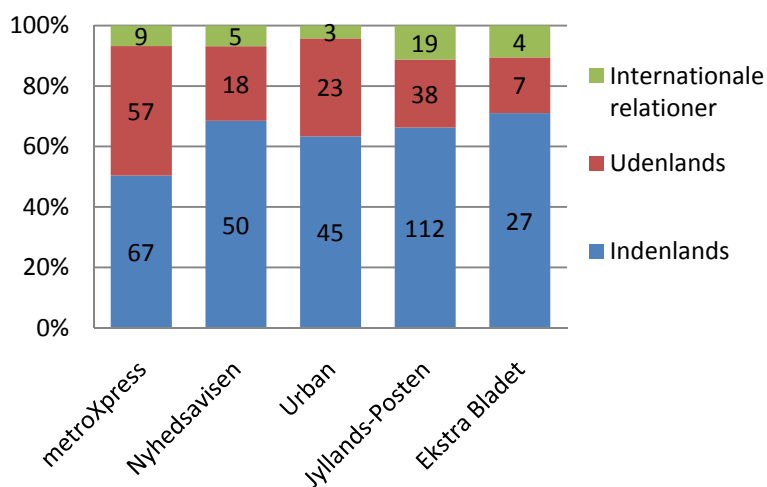
offentlighed ad denne kanal. Omvendt kan de siges at være gode, fordi en relativt stor andel af de debatindlæg/læserbreve, som bliver bragt i gratisaviserne – i særdeleshed i metroXpress og i nogen grad i Urban – rent faktisk er forfattede af almindelige borgere frem for politikere, interesseorganisationer eller andre mere institutionaliserede politiske aktører. Inden for det mikrokosmos af den politiske offentlighed, som debatindlæg og læserbreve i gratisaviserne udgør, er de almindelige borgers stemme altså stærkt repræsenteret. Men det må alligevel konkluderes, at gratisaviserne i kraft af opinionsstoffet kun i ganske ringe grad kan siges at opfylde adgangsparemetet.

Opsummering, konklusion og videre perspektiver

Opsummering og konklusion

MetroXpress opfylder på den ene side kun i mindre grad monitoreringsparameteret, idet avisen med en tiendedel af det redaktionelle indhold helliget det politiske stof må siges at prioritere dette stofområde relativt lavt. På den anden side har den markant flere politiske artikler end de to øvrige gratisaviser, hvilket i sig selv gør det muligt at følge med i en bredere vifte af emner, og meget af det politiske stof er tildelt en fremtrædende placering på forsiden, ligesom der gennem en tung vægtning af de nyhedsformidlende genrer fokuseres på at tegne et opdateret nyhedsbillede. Den monitorerende funktion varetages i metroXpress bedst i et internationalt perspektiv, hvor det franske præsidentvalg eksempelvis dækkes intensivt og på en sådan vis, at avisens læsere er klædt på til at orientere sig i den valgkamp, som ellers må forventes at være fjernt fra de fleste danske læsers personligt erfarede livsverden. Også i forhold til forståelsesparameteret står metroXpress bedst i forhold til det internationale stof, idet en betydelig del af dækningen af valget i Frankrig fokuserer på at formidle baggrunden for det aktuelle valg og derved gøre det muligt for læseren at forstå begivenhederne. At netop metroXpress er den af de tre gratisaviser, som har den mest dybdegående dækning af det politiske system internationalt, forekommer ikke overraskende, avisens organisatoriske baggrund taget i betragtning: Som en del af en avis-virksomhed med udgivelser i 21 forskellige lande i 2007 (Metro International S.A.: 3) har metroXpress således adgang til journalistik fra en lang række redaktioner på sine internationale søsteraviser. Dette må formodes at stimulere et stærkt internationalt fokus i avisen, hvilket en kvantitativ gennemgang af det geografiske fokus i avisernes politiske nyhedsstof synes at bekræfte (jf. figur 18). De tre ovenfor omtalte solo-interviews med franske præsidentkandidater er eksempelvis alle forfattet af redaktionelle medarbejdere fra Metro Frankrig, ligesom kommentaren "Vi lever i frygt" (metroXpress, tirsdag 17. april 2007, side 1) er forfattet af chefredaktør Maggie Samways fra metro USA.

Figur 18: Geografisk fokus i det politiske nyhedsstof (n=484)

Hvad angår borgernes adgang til den politiske offentlighed, opfylder metroXpress ikke i ret høj grad dette parameter. Selvom samtlige debatindlæg/læserbreve i avisen er forfattet af almindelige borgere, er omfanget af denne form for opinionsstof meget begrænset, og befolkningen repræsenteres ydermere kun sporadisk gennem brugen af almindelige borgere som kilder.

Urban's politiske stof kan i nogen grad siges at opfylde monitoreringsparameteret. Den relative prioritering af det politiske stof er en anelse højere end i metroXpress, på trods af at denne avis har knap dobbelt så mange politiske artikler som Urban, og at det politiske stof indtager en noget mindre fremtrædende placering i avisen end hos konkurrenterne. Urban benytter sig altovervejende af de nyhedsformidlende genrer, og især i en national dansk kontekst evner den at holde læserne opdaterede om udviklingerne inden for det politiske system – men dog heller ikke meget mere. Hverken adgangs- eller forståelsesparameteret opfyldes således i nævneværdig grad af Urban, om end især artiklen ”Franskmændene står ved en korsvej” befordrer en bedre forståelse af det politiske system i udlandet (her Frankrig). Opinionsstoffet består fortrinsvis af korte indlæg fra debatterne på Urban's hjemmeside og har i høj grad almindelige borgere som afsendere, men eftersom omfanget af sådanne debatindlæg/læserbreve er meget begrænset i Urban, er borgernes muligheder for deltagelse gennem denne gratisavis begrænsede. En del af opinionsstoffet er dog forfattet af politikere, hvilket styrker læsernes muligheder for monitorering. Det styrker imidlertid også indtrykket af Urban som en gratisavis, der i sit politiske stof altovervejende – nærmest udelukkende – er koncentreret om at

opdatere læseren, mens adgangs- og forståelsesparametrene ikke tilgodeses.

Nyhedsavisen er den af de tre gratisaviser, som i højest grad kan siges at være en politisk ressource. Taget i betragtning, at Nyhedsavisens journalistiske stab med omkring 100 skrivende ansatte (jf. Skyum-Nielsen et al.: 43) var betydeligt større end de øvrige gratisaviser, og at ambitionsniveauet for denne avis var af helt anderledes dimensioner end for konkurrenterne, er dette i et vist omfang forventeligt. Med en forholdsmæssig høj prioritering og fremtrædende placering af det politiske stof og en tung vægtning af de nyhedsformidlende genrer står avisen især stærkt i forhold til at sætte læseren i stand til at monitorere det politiske system. Ved at læse det politiske stof i Nyhedsavisen vil man som læser kunne holde sig velinformeret om, hvad der sker inden for det politiske felt. De kvalitative case studies viser imidlertid, at dette fortrinsvis gælder indenrigspolitiske forhold, mens monitorering af det udenrigspolitiske system – her eksemplificeret med det franske præsidentvalg – ikke i samme grad er mulig. Også i Nyhedsavisens opinionsstof muliggøres monitorering i nogen grad, idet en række debatindlæg/læserbreve er forfattet af politiske aktører, hvis ræsonnementer og holdninger læserne dermed tilbydes et indblik i. Til gengæld opfyldes adgangsparameteret kun i meget begrænset omfang gennem opinionsstoffet, idet antallet af debatindlæg/læserbreve er ganske lavt og tilmed kun i to ud af fem tilfælde har almindelige borgere som afsender. Hvad angår forståeligheden af det politiske system i Nyhedsavisens politiske stof, tilgodeses dette parameter af en høj andel af artikler inden for de fortolkende genrer, som sætter aktuelle både inden- og udenrigspolitiske spørgsmål ind i en aktuel sammenhæng eller forklarer dem for læseren.

Hvis man ser på de tre parametre, er det tydeligt, at gratisaviserne under ét først og fremmest varetager en monitorerende funktion. Det er således dette parameter, som alle de tre analyserede gratisaviser i videst udstrækning opfylder, og i forlængelse heraf kan det konkluderes, at gratisaviserne i hvert fald i forhold til at holde læserne ajour med aktuelle udviklinger inden for det politiske felt og system er en politisk ressource. Selvom Jyllands-Postens politiske stof tæller både flere artikler og især mere opinionsstof, tilbyder gratisaviserne – først og fremmest Nyhedsavisen – deres læsere en lige så god nyhedsopdatering som morgenavisen, mens de synes at varetage denne funktion markant bedre end Ekstra Bladet. Hvor gratisaviserne refererer langt hovedparten af de vigtigste begivenheder i det politiske system, består tabloidavisens politiske stof således altovervejende af læserbreve om ”tørklæde-spørgsmålet”, satirisk kritik af forskellige politiske aktører og sensationalistiske politik-relaterede nyheder såsom ”Gangster dræber borgmester”

(Ekstra Bladet, onsdag 18. april 2007, 1. sektion, side 18), hvilket antyder, at tabloidavisen tilstræber at varetage en underholdningsnærmere end en opdaterings- og oplysningsorienteret funktion. Hvad angår forståelsesparameteret, opfylder alle tre gratisaviser det i tilstrækkelig grad til, at udviklingerne i det politiske system gøres relativt begribelig for læserne, men det fremstår ikke som en styrkeposition for nogen af dem. Det er således kun Nyhedsavisen, som i vid udstrækning tager de fortolkende genrer i brug, mens alle tre gratisaviser i et vist omfang lader forklarende baggrundsoplysninger indgå i nyhedsformidlende artikler. Dette sker dog ikke på et niveau, hvor det kan konkurrere med den baggrundsviden, der stilles til rådighed for læserne i Jyllands-Posten, hvilket især eksemplificeres i morgenavisens temasektion i anledning af det franske præsidentvalg men også kommer til udtryk i den daglige dækning af det politiske område. Endelig er adgangsparemetret det af de tre parametre, som gratisaviserne i videst udstrækning forsømmer at opfylde, hvilket først og fremmest skyldes den meget begrænsede tilstedeværelse af borger-forfattet opinionsstof i gratisaviserne. Omfanget af opinionsstoffet i det hele taget vidner om en begrænset ambition fra gratisavisernes side om at facilitere deltagelse i den politiske offentlighed, og taget i betragtning at kun en mindre del af debatindlæggene/læserbrevene i Nyhedsavisen og Urban er forfattet af almindelige borgere, forstærkes dette indtryk. Anderledes forholder det sig med Jyllands-Posten og Ekstra Bladet, der begge i et betydeligt omfang bringer opinionsstof forfattet af almindelige borgere, og som således udgør et mere inklusivt forum i den politiske offentlighed.

Jeg vil på denne baggrund konkludere, at dette speciales hypotese om, at gratisaviserne er en politisk ressource for de dele af befolkningen, som besidder den laveste kapital, overordnet bekræftes. Jeg har i de indledende læsersammensætningsanalyser påvist, hvordan gratisaviserne udgør en stor del af det samlede avisforbrug i de dele af befolkningen, som besidder den laveste økonomiske, kulturelle og sociale kapital, og med et stærkt fokus på opdatering af læserne, et ikke ubetydeligt aspekt af baggrundsinformation og begrænsede muligheder for almindelige borgeres adgang til nyhedsmediernes indhold er gratisaviserne i overvejende grad en politisk ressource. Gratisavisernes politiske stof må i nogen udstrækning siges at være medvirkende til at sætte læseren i stand til at udøve politisk medborgerskab. De er imidlertid ikke en politisk ressource, der synes at kunne træde i stedet for det, en morgenavis som Jyllands-Posten tilbyder sine læsere – forståelses- og adgangsparemetrene opfyldes i for ringe grad til, at de kan udgøre et egentligt alternativ – men dog en, som i betydeligt højere grad end Ekstra Bladet sætter læserne i stand til at udøve politisk medborgerskab. I forhold til nyhedsmediernes funktion i det politiske demokrati må gratisaviserne således

siges at kunne supplere morgenaviserne, sådan som både Bakker og Schrøder og Phillips også bemærker, at den faktiske brugssituation ofte er, mens de målt alene på det politiske stof udmærket ville kunne erstatte tabloidaviserne. Af de tre gratisaviser er det Nyhedsavisen, som i højest grad er en politisk ressource, hvorfor det i et demokratisk perspektiv kan forekomme beklageligt, at netop denne af gratisaviserne nu er lukket.

Videre perspektiver

Gratisaviserne er altså i overvejende grad at forstå som en politisk ressource – spørgsmålet er så, hvad de videre perspektiver i denne konklusion er, og hvilke forskningsmæssige muligheder der følger af den. Dette vil jeg som afslutning på specialet kort berøre i det følgende.

Først og fremmest kan konklusionen tænkes at have konsekvenser for inklusionen i og sammensætning af den politiske offentlighed. Da Nyhedsavisens nyslåede hovedaktionær Morten Lund første gang mødte sine redaktionelle medarbejdere i maj 2008, beskrev han lidt famlende sine ambitioner på avisens vegne med ordene ”En avis skal være for de svageste. Den skal passe på de svageste. Den skal gøre en forskel for de svageste” (citeret i *ibid.*: 126). Selvom det måske nok er en noget højtt travende karakteristik af en gratisavis, som alt andet lige blev sat i verden af forretningsmænd for at generere profit, kan der i demokratisk henseende måske alligevel være lidt om snakken. Som de indledende analyser af forskellige danske avisers læsersammensætning viser, er gratisaviserne de mest læste aviser i de befolkningsgrupper, som har de laveste indkomster, de korteste uddannelser og de lavest rangerende stillinger. Gratisaviserne har således om ikke ligefrem passet på de svageste så i hvert fald givet dem bedre muligheder for at udøve den form for monitorerende medborgerskab, som Schudson har beskrevet, og dermed indgå aktivt eller observerende i den politiske offentlighed. Analyseresultaterne antyder, at gratisaviserne – ligesom det også tidligere har været tilfældet med den markedsbaserede presse (jf. Hjarvard 1995b: 42) – er medvirkende til at skabe en mere inklusiv politisk offentlighed, hvori også samfundets mindre ressource-stærke medlemmer indgår, hvorfor disse aviser må betragtes som et positivt bidrag til demokratiet. Dette forudsætter imidlertid, at de vedbliver at være et supplement til morgenaviserne og ikke overtager deres plads i befolkningens nyhedsforbrug, for som mine indholdsanalyser viser, synes det politiske stof i gratisaviserne ikke at kunne erstatte det i de traditionelle morgenaviser, hvad angår opfyldelsen af adgangs- og forståelsesparametrene. En sådan substitution synes (jf. Bakker 2008: 434) dog ikke at forekomme i nævneværdigt omfang,

og med det seneste års fald i både antallet af gratisavistitler og de tilbageværendes oplagstal må det forventes, at det heller ikke bliver tilfældet fremover.

Gratisavisernes betydning for den politiske offentligheds sammensætning og for, hvem der gennem (nyheds)mediebrug inkluderes i den, bør imidlertid heller ikke overvurderes. Gratisaviserne er kun en blandt mange medietyper, gennem hvilke borgerne kan orientere sig mod den offentlige verden, og som det fremgår af en helt ny og endnu ikke offentliggjort undersøgelse af Schrøder (refereret i Hoffmann), benytter betydeligt flere danskere tv, internet, radio og tekst-tv end gratisaviser til nyhedsopdatering. Det er således langt fra gratisaviserne alene, som sætter grænserne for inklusion i den medierede politiske offentlighed, men eftersom næsten halvdelen af den danske befolkning (42 procent) mindst ugentligt benytter gratisaviserne, hverken kan eller bør de afskrives betydning på dette punkt. Hvordan det demokratiske potentiale i gratisaviserne konkret udmøntes, kan jeg på baggrund af analyseresultaterne og teorien i dette speciale ikke udtale mig om. Til at besvare dette spørgsmål om gratisavisernes faktiske anvendelse som politisk ressource er der brug for videre studier á la Couldry et al. og Schrøder og Phillips', hvor koblingen mellem brugen af gratisaviser og politiske praksisser undersøges nærmere. Det vil fordr receptionsstudier af gratisaviserne og en yderligere kortlægning af, hvordan forskellige befolkningsgrupper læser dem; af hvilke dele af gratisaviserne, de læser, og af hvordan de informationer, de modtager gennem gratisaviserne, transformeres til politisk praksis. Eller for at formulere det med Schudson, Habermas og Dahlgrens terminologi: Hvordan læserne af gratisavisernes politiske stof gennem mediebrugen forsamles i et monitorerende publikum, der (måske) engagerer sig aktivt i den politiske offentlighed gennem samtale eller handling.

En anden mulighed, som ligger i mere direkte forlængelse af dette speciale, er en større og bredere favnende indholdsanalyse af gratisavisernes politiske stof, som sætter sig ud over nogle af de begrænsninger, min undersøgelse har været underlagt. En sådan undersøgelse ville i første omgang kunne omfatte en komparativ kortlægning af dagsordnerne i henholdsvis gratisaviserne, nyhedsmedierne som sådan, det politiske system og offentligheden. Den viden, som en sammenligning af denne type ville generere, ville kunne uddybe og nuancere de forskellige gratisavisers opfyldelse af forståelsesparameteret ved at afdække, i hvilken grad læserne kunne formodes i forvejen at være bekendte med baggrunden for de forskellige emner, der dækkes i avisernes spalter. Denne analyse ville desuden bidrage med en øget indsigt i, hvilken placering og funktion gratisaviserne har i forhold til dannelsen af den politiske og offentlige dagsorden og dermed i feltet for medialiseret politik. Derud-

over kunne man med fordel underkaste de formidlingsmæssige træk ved gratisavisernes politiske stof en nærmere undersøgelse. Jeg har kun i meget begrænset omfang berørt de æstetiske og retoriske dimensioner af mit empiriske materiale, men en dybere og mere systematisk analyse af disse forhold ville kunne tegne et skarpere billede af, hvordan gratisaviserne konkret formidler det politiske stof. Endelig er nærværende empiriske analyse præget af en række begrænsninger, hvad angår selve dataindsamlingen. Af ressource-mæssige hensyn er både antallet af inddragne medier og den analyserede tidsperiode relativt begrænsede, og en eventuel videreførelse af analysen kunne derfor med fordel inddrage dels flere medier (først og fremmest de to øvrige gratisaviser 24timer og dato, sekundært Nyhedsavisens lørdagsudgave og den eftermiddagsudgave, som metroXpress en overgang udkom i), dels flere tidsperioder (eksempelvis flere uger fordelt over flere år). Derved ville den stikprøve, som analyseresultaterne baseres på, blive større og mere repræsentativ, hvorved konklusionerne ville opnå en større udsigelseskraft og muligvis også flere nuancer, idet det her tillige ville være muligt at spore eventuelle udviklingstendenser over tid i gratisavisernes dækning af det politiske.

Hvis man bevæger sig fra de empiriske til et mere teoretisk perspektiv i specialet, rejser der sig især spørgsmål omkring ressourcebegrebet og dets anvendelse i forbindelse med forskning i forholdet mellem (nyheds)medier og samfund. Som jeg ganske kort har berørt ovenfor, er ressourcebegrebet normativt i den forstand, at man ved at benytte det opstiller en bestemt forståelsesramme omkring det genstandsfelt, man ønsker at undersøge. Det betyder, at man allerede ved at inddrage ressourcebegrebet i formuleringen af sine forskningsspørgsmål anlægger et perspektiv, hvor det, man undersøger, har – eller forventes at have – en nytteværdi og positive konsekvenser for dem, som er i kontakt med det. Det kan derfor diskuteres, hvorvidt ressourcebegrebet overhovedet er velegnet i forbindelse med empirisk forskning af tilstræbt objektiv karakter, eller om ikke det ville være bedre at benytte en mere værdineutral terminologi. Når Wolfgang van den Daele eksempelvis skriver om "Objektive[m] Wissen als politische[r] Ressource" (van den Daele), gøres det således med en implicit forestilling om, at bestemte former for viden bidrager positivt til bestemte politiske dagsordener. Når et flerårigt forskningsprojekt under ledelse af Hjarvard bærer titlen "Aviser og journalistik i forandring: Den trykte presse som politisk og kulturel ressource" (Hjarvard et al. 2007), signaleres ligeledes en forventning om, at aviserne har en nytteværdi for borgere, samfund og demokrati i såvel politisk som kulturelt henseende. Og når jeg selv benytter ressourcebegrebet i hypotesen for dette speciale, kan det forstås som en normativ sproghandling og som udtryk for en forestilling om, at det, som gratisaviserne stiller til

rådighed, har en positiv indvirkning på de segmenter af befolkningen, som besidder den laveste kapital. Man kan forestille sig, at disse tre eksempler – og mange andre, hvor ressourcebegrebet står centralt – måske havde set anderledes ud, om et andet begreb end ressource havde været udgangspunktet; i hvert fald, hvis det er tænkt i dets hverdagslige betydning og ikke i den mindre værdiladede betydning, som eksempelvis Giddens anvender det.

I bestræbelserne på at anvende en mere værdineutral terminologi i denne sammenhæng kan det være givtigt at vende tilbage til Giddens' strukturationsteori. Der kan argumenteres for, at ressourcebegrebet hos Giddens i nogen udstrækning er værdineutralt, for selvom han beskriver ressourcer som det, der muliggør aktørers handlen, hvilket umiddelbart klinger positivt i forhold til borgernes emancipation over for samfundets institutioner, forholder han sig ikke til karakteren af denne handlen. Lige så vel som det kan påvirke strukturerne i samfundet i en retning, hvor demokratiet og dets institutioner styrkes, kan handlen have de lige modsatte konsekvenser, men der vil stadig være tale om ressourcer. Ressourcer er i Giddens' optik altså et materielt eller immaterielt middel, som aktørerne kan anvende, og som kaldes en ressource, uanset intentionen med og konsekvensen af dets anvendelse. Herved adskiller Giddens' ressourcebegreb sig fra hverdagens og antager en nærmest deskriptiv i stedet for normativ karakter. Det er et middel til at nå et mål gennem handling, uanset hvori dette mål og denne handling består. For at vende tilbage til Bødkers eksempel, som jeg nævnte tidligere i min teoretiske afklaring, så kan ressourcebegrebet i Giddens' terminologi således lige så vel anvendes til at beskrive midler til fremme af radikaliserings som til fremme af demokrati; begrebet er her ikke eksklusivt begrænset til at have forbindelse til positivt definerede mål.

Den diskrepans, som dermed eksisterer mellem den teoretiske og den hverdagslige brug af ressourcebegrebet, er en barriere, som den videre forskning af denne art eksplicit må forholde sig til i formuleringen af forskningsspørgsmål. For så vidt begrebet anvendes med en teoretisk eksplicitet og refleksivitet, kan det være et ganske nyttigt værktøj, men spørgsmålet er, hvorvidt det overhovedet er muligt helt at løsrive sig fra de konsekvenser, begrebet med sine positive konnotationer har for selve forståelsen af genstandsfeltet. Bourdieus kapitalbegreb synes måske i virkeligheden at give et bedre udgangspunkt for forskningen, for ligesom ressource hos Giddens betegner kapital hos Bourdieu en besiddelse, der udstyrer individet med handlemuligheder, men som heller ikke forholder sig til, hvilke handlinger der udføres. Også det er altså deskriptivt, men i modsætning til ressourcebegrebet hænger der ikke en normativ klang ved det, som lyder af positivt definerede mål. Ligesom penge,

der for mange vil være den mest nærliggende konnotation ved Bourdieus begreb, er kapital noget, som normalt er positivt at besidde, men som man kan bruge til hvad, man ønsker, så længe man blot besidder tilstrækkeligt af det. Ved at anvende kapital- frem for ressourcebegrebet kan man således bibeholde den teoretiske betydning af sidstnævnte med de forsknings- og forståelsesmæssige gevinster, dette giver, samtidig med at man frigør sig fra dets normative dimension. På denne måde kan Bourdieus kapitalbegreb i det lange løb vise sig at være et mere velegnet arbejdsredskab for den videre mediesociologiske forskning i forholdet mellem på den ene side nyhedsmedier og journalistik og på den anden side medborgerskab og demokrati.

Litteratur

Advice Strategi og Analyse (2005): *Danskernes avislæsning*, København: Advice Strategi og Analyse.

Andersen, Jørgen Goul & Ole Borre (2003): "Valget i perspektiv" i Andersen, Jørgen Goul & Ole Borre (red.) (2003): *Politisk forandring. Værdipolitik og nye skillelinjer ved folketingsvalget 2001*, Århus: System Academic.

Bakker, Piet (2007a): "Free daily journalism - anything new?" i *Journalistica* nr. 4, 22-32.

Bakker, Piet (2007b): "Free Newspaper Readership", paper fra Worldwide Readership Research Symposium 2007, 21.-24. oktober 2007, Wien.

Bakker, Piet (2008): "The Simultaneous Rise and Fall of Free and Paid Newspapers in Europe" i *Journalism Practice* 2 (3), 427-443.

Bakker, Piet (2009): "Newspaper Innovation >> Blog Archive >> The History of Free Dailies", <http://www.newspaperinnovation.com/index.php/2009/03/27/the-history-of-free-dailies/>, 27. marts 2009 (hentet 31. marts 2009).

Berelson, Bernard (1949): "What "Missing the Newspaper" Means" i Lazarsfeld, Paul F. & Stanton, Frank N. (red.) (1949): *Communications Research 1948-1949*, New York: Harper & Brothers.

Berelson, Bernard (1954): "Content Analysis" i Lindzey, Gardner (red.) (1954): *Handbook of Social Psychology. Volume 1: Theory and Method*, Cambridge: Addison-Wesley Publishing Company.

Bourdieu, Pierre [1979] (1984): *Distinction. A Social Critique of the Judgement of Taste*, Cambridge: Harvard University Press.

Bourdieu, Pierre [1983] (1986): "The Forms of Capital" i Richardson, John G. (red.) (1986): *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*, New York: Greenwood Press.

Bourdieu, Pierre [1995] (2005): "The Political Field, the Social Science Field, and the Journalistic Field" i Benson, Rodney & Erik Neveu (red.) (2005): *Bourdieu and the Journalistic Field*, Cambridge: Polity Press.

Bro, Peter, Rasmus Jønsson, Søren Schultz Jørgensen & Poul Anders Pedersen (2005): *Mediernes Valgkamp - Et forsknings- og formidlingsprojekt om folketingsvalget i 2005*, København: Modinet.

Bødker, Henrik (2009): "Journalistik som ressource", oplæg ved internt seminar for FKK-projektet "Aviser og journalistik i forandring: Den trykte presse som kulturel og politisk ressource", 26. januar 2009, København.

Cook, Timothy E. (2005): *Governing with the News. The News Media as a Political Institution*, 2. udgave, Chicago: Chicago University Press.

Couldry, Nick, Sonie Livingstone & Tim Markham (2007): *Media Consumption and Public Connection: Beyond the Presumption of Attention*, Hampshire: Palgrave Macmillian.

Dahl, Henrik (1996): "Sociologi og målgrupper: Nogle erfaringer med at operationalisere Bourdieu" i *Mediekultur* 24, 5-19.

Dahlgren, Peter (2006): "Doing citizenship. The cultural origins of civic agency in the public sphere" i *European Journal of Cultural Studies* 9 (3), 267-286.

Dearing, James W. & Everette M. Rogers (1996): *Agenda-Setting*, Thousand Oaks: SAGE Publications.

Dindler, Camilla (2007): *Media profiles and political agendas. A case study of a national free daily and a traditional newspaper in the context of a new Danish press system*, paper fra Journalism and Politics Conference, 8.-9. november 2007, Staffordshire.

Easton, David (1971): *The Political System. An Inquiry into the State of Political Science*, 2. udgave, New York: Alfred A. Knopf.

Easton, David [1957] (1998): "Om at analysere politiske systemer" i Hansen, Birthe & Carsten Jensen (red.) (1998): *Grundbogen i statskundskab*, København: Akademisk Forlag.

Engebretsen, Martin (2007): *Digitale diskurser. Nettavisen som kommunikativ flerbruksarena*, Kristiansand: Høyskoleforlaget.

From, Unni & Nete Nørgaard Kristensen (2007): *Gratis kulturstof - kultur i gratisavisene*, paper fra 18. Nordiske Medieforskerkonference, 16.-19. august 2007, Helsinki.

From, Unni & Nete Nørgaard Kristensen (under udgivelse): *Kulturjournalistik - dengang og nu*, Frederiksberg: Samfundslitteratur.

Giddens, Anthony (1979): *Central Problems in Social Theory. Action, structure and contradiction in social analysis*, Berkeley: University of California Press.

Giddens, Anthony (1984): *The Constitution of Society. Outline of the Theory of Structuration*, Cambridge: Polity Press.

Giddens, Anthony [1991] (1996): *Modernitet og selvidentitet. Selvet og samfundet under sen-moderniteten*, København: Hans Reitzels Forlag.

Habermas, Jürgen [1962] (1989): *The Structural Transformation of the Public Sphere. An Inquiry into a Category of Bourgeois Society*, Cambridge: Polity Press.

Habermas, Jürgen [1992] (1996): *Between Facts and Norms. Contributions to a Discourse Theory of Law and Democracy*, Cambridge: Polity Press.

Hemmingsen, Maria & Mette Buch Sigtenbjerggaard (2008): "Vi blander os naturligvis lidt" – Om den politiske kommentator som hybrid mellem journalist, ekspert og politisk aktør, upubliceret speciale, København: Institut for Medier, Erkendelse og Formidling, Københavns Universitet.

Hjarvard, Stig (1995a): *Internationale TV-nyheder*, København: Akademisk Forlag.

Hjarvard, Stig (1995b): *Nyhedsmediernes rolle i det politiske demokrati*, København: Statsministeriets medieudvalg.

Hjarvard, Stig (1999): "Politik som mediemontage. Om mediernes forandring af den politiske kommunikation" i Andersen, Jørgen Goul, Peter Munk Christiansen, Torben Beck Jørgensen, Lise Togeby & Signild Vallgård (red.) (1999): *Den demokratiske udfordring*, København: Hans Reitzels Forlag.

Hjarvard, Stig (2008): *En verden af medier. Medialiseringen af politik, sprog, religion og leg*, Frederiksberg: Samfundslitteratur.

Hjarvard, Stig, Nete Nørgaard Kristensen & Mark Ørsten (2004): *Mediernes dækning af invasionen af Irak 2003*, København: Modinet.

Hjarvard, Stig, Ida Schultz, Camilla Dindler, Nete Nørgaard Kristensen, Henrik Bødker, Kim Schrøder & Unni From (2007) "Aviser og journalistik i forandring: Den trykte presse som politisk og kulturel ressource", <http://aviser.mef.ku.dk/om/> (hentet 25. april 2007).

Høst, Sigurd (2000): *Journalistikk i gratisaviser. En sammenlignende analyse*, Frederikstad: Institutt for Journalistikk.

Jensen, Carsten (1998): "Introduktion til statskundskab" i Hansen, Birthe & Carsten Jensen (red.) (1998): *Grundbogen i statskundskab*, København: Akademiske Forlag.

Jensen, Klaus Bruhn & Karl Erik Rosengren (1990): "Five Traditions in Search of the Audience" i *European Journal of Communication* 5 (2), 207-238.

Jørgensen, Marianne Winther & Louise Phillips (1999): *Diskursanalyse som teori og metode*, Frederiksberg: Samfundslitteratur/Roskilde Universitetsforlag.

Keane, John (2000): "Structural Transformations of the Public Sphere" i Hacker, Kenneth L. & Jan van Dijk (red.) (2000): *Digital Democracy – issues of theory and practice*, London: Sage Publications.

Kjørup, Søren (1996): *Menneskevidenskaberne. Problemer og traditioner i humanioras videnskabsteori*, Frederiksberg: Roskilde Universitetsforlag.

Knudsen, Tim (2006): *Fra enevælde til folkestyre. Dansk demokratihistorie indtil 1973*, København: Akademisk Forlag.

Krippendorff, Klaus (2004): *Content Analysis. An Introduction to Its Methodology*, 2. udgave, Thousand Oaks: Sage Publications.

Kristensen, Nete Nørgaard (2003): *Udfordringen af journalistikken i lyset af kildernes professionalisering – slinger i valsen?*, ph.d.-afhandling, København: Institut for Film- & Medievidenskab, Københavns Universitet.

Kristensen, Nete Nørgaard (2004): *Journalister og kilder – slinger i valsen?*, Århus: Ajour/CFJE.

Lauf, Edmund (2001): "Research Note: The Vanishing Young Reader. Sociodemographic Determinants of Newspaper Use as a Source of Political Information in Europe, 1980-98" i *European Journal of Communication* 16 (2), 233-243.

Lund, Anker Brink (2002): *Den redigerende magt. Nyhedsinstitutionens politiske indflydelse*, Århus: Aarhus Universitetsforlag.

Lund, Anker Brink (2003): "Standhaftige dagblade" i Jensen, Klaus Bruhn (red.) (2003): *Dansk Mediehistorie. Bind 4, 1995-2003*, Frederiksberg: Samfundslitteratur.

Marshall, Thomas H. [1950] (2003): *Medborgerskab og social klasse*, København: Hans Reitzels Forlag.

McManus, John H. (1994): *Market-Driven Journalism. Let the Citizen Beware?*, Thousand Oaks: Sage Publications.

McNair, Brian (2000): *Journalism and Democracy. An evaluation of the political public sphere*, London: Routledge.

Meilby, Mogens (1999): "Discountjournalistik med en enkelt kilde" i Kabel, Lars (red.) (1999): *Nye nyheder. Om nyhedsjournalistik og nyhedsdækning i dagblade, radio, tv og online*, Århus: Ajour/CFJE.

Minke, Kim (2008): *Aviskrigen. Dagblade i overlevelseskamp*, Valby: Borgen.

Murdock, Graham, Paul Hartmann & Peggy Gray (1995): "Contextualizing Home Computing: Resources and practices" i Heap, Nick, Tay Thomas, Geoff Einon, Robin Mason & Hughie Mackay (red.) (1995): *Information Technology and Society. A Reader*, London: SAGE Publications.

Neergaard, Helle (2001): *Udvælgelse af cases i kvalitative undersøgelser*, Frederiksberg: Samfundslitteratur.

Pitkin, Hanna Fenichel (1967): *The Concept of Representation*, Berkeley: University of California Press.

Riffe, Daniel, Stephen Lacy & Frederick G. Fico (2005): *Analyzing Media Messages. Using Quantitative Content Analysis in Research*, 2. udgave, Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates.

Schrøder, Kim (2007): "Avislæsning i den digitale tidsalders nyhedslandskab" i *Journalistica* nr. 5, 54-74.

Schrøder, Kim Christian & Louise Phillips (2005): "The Everyday Construction of Mediated Citizenship. People's Use and Experience of News Media in Denmark" i Lowe, Gregory Ferrell & Per Jauert (red.) (2005): *Cultural Dilemmas in Public Service Broadcasting*, Göteborg: Nordicom.

Schudson, Michael (1998): *The Good Citizen. A History of American Civic Life*, New York: The Free Press.

Skyum-Nielsen, Rune, Rasmus Karkov, Morten Runge & Niels Holst (2009): *Alt går efter planen. Sagaen om Nyhedsavisen*, København: Politikens Forlag.

Togeby, Lise, Jørgen Goul Andersen, Peter Munk Christiansen, Torben Beck Jørgensen & Signild Vallgård (2003): *Magt og demokrati i Danmark. Hovedresultater fra Magtudredningen*, Århus: Aarhus Universitetsforlag.

Valtysson, Bjarki (2008): *Access Culture. The Remixable Culture of Prosumers and the Cultural Policy of the European Union*, ph.d.-afhandling, Roskilde: Institut for Kommunikation, Virksomhed og Informationsteknologier, Roskilde Universitetscenter.

van den Daele, Wolfgang (1996): "Objektives Wissen als politische Ressource: Experten und Gegenexperten im Diskurs" i van den Daele, Wolfgang & Friedhelm Neidhardt (red.) (1996): *Kommunikation und Entscheidung : politische Funktionen öffentlicher Meinungsbildung und diskursiver Verfahren*, Berlin: Ed. Sigma.

Wadbring, Ingela (2007a): "Konsekvenser av dagliga gratistidningar på marknaden – svenska erfarenheter" i *Mediekultur* 42/43, 86-101.

Wadbring, Ingela (2007b): "The Role of Free Dailies in a Segregated Society" i *Nordicom Review*, Jubilee Issue 2007, 135-147.

Wahl-Jørgensen, Karin (2004): "Playground of the Pundits or Voice of the People? Comparing British and Danish opinion pages" i *Journalism Studies* 5 (1), 59-70.

Weber, Max [1919] (2003): "Politik som levevej" i Andersen, Heine, Hans Henrik Bruun & Lars Bo Kaspersen (red.) (2003): *Max Weber. Udvalgte tekster, bind 1*, København: Hans Reitzels Forlag.

Ørsten, Mark (2005): "Nyhedsinstitutionen: Et ny-institutionelt perspektiv på den medierede politiske kommunikation" i *Økonomi & Politik* 78 (3), 13-28.

Øvrige kilder

Dansk Oplagskontrol (2009): "Kontrollede oplagstal", http://www.do.dk/asp/oplagstal_pop.asp (hentet 4. marts 2009).

Elmegaard, Thomas (2002a): "Aviserne – det billige skidt", kronik, i *Information*, 5. juli 2002, 1. sektion, side 6.

Elmegaard, Thomas (2002b): "Gratisavisen – det billige skidt", <http://kommunikationsforum.dk/default.asp?articleid=5365> (hentet 3. maj 2009).

Hoffmann, Thomas (2009): "Morgenaviserne får nyhedstæsk af tv, internet og tekst-tv", http://videnskab.dk/content/dk/kultur/morgenaviserne_far_nyhedstask_af_tv_internet_og_tekst-tv (hentet 27. april 2009).

Jensen, Per Mikael (2001): "Velkommen til en helt ny avis" i *metroXpress*, 3. september 2001, side 21.

Knudsen, Lisbeth (2001): "Et discountprodukt" i *Berlingske Tidende*, 25. september 2001, 2. sektion, side 2.

Metro International S.A. (2008): *Annual Report 2007*, <http://hugin.info/132142/R/1215172/253512.pdf> (hentet 5. marts 2009).

Quist, Kåre (2001): "Velkommen" i *Urban*, 24. september 2001, side 2.

Schollert, Peter (2006): "Vi tjener penge for at udgive" i *Jyllands-Posten*, 26. februar 2006, 6. sektion, side 1.

"Statsministerens udtalelse af særlig karakter i henhold til FFO § 19, stk. 3", 24. oktober 2007, http://www.ft.dk/forhandlinger/20071Mo10_2007-10-24_1300.htm (hentet 21. februar 2009).

TNS Gallup (2003): "Definition af Socialklasse 2003", <ftp://ftp.gallup.dk/Socialklasse.pdf> (hentet 23. januar 2009).

TNS Gallup (2009a): "AktualitetsIndex Danmark/Gallup december 2008", http://www2.tns-gallup.dk/Aktualitetstal/AktualitetsIndex_akt2006-dec2008.pdf (hentet 27. februar 2009).

TNS Gallup (2009b): "AktualitetsIndex Danmark/Gallup marts 2009", http://www2.tns-gallup.dk/Aktualitetstal/AktualitetsIndex_jan2009-mar2009.pdf (hentet 12. april 2009).

Trads, David (2001): "Kort. Præcist. Troværdigt." i *metroXpress*, 31. august 2001, side 2.

Bilag 1

Kodeskema

Kodeskema: Gratisaviserne som politisk ressource

Overskrift: _____

Løbenummer: _____ Dato: _____ Medium: _____

Side: _____ Spaltmillimeter: _____

Forfatter: Navn _____ Forfatter: Type: _____

Forsidehenvisning: _____

Formidlingsmæssige kendetegn (max 2): _____ Tekst/ill. : _____ Længde: _____

Genre (max 2): _____

Geografisk fokus: _____ Stednavn: _____

Nyhedskriterium: _____ Anledning: _____

Område (max 3): _____

Tid: _____

Fokus: _____

Kilde 1:

Navn: _____ Type: _____ Parti: _____ Eks. : _____

Kilde 2:

Navn: _____ Type: _____ Parti: _____ Eks. : _____

Kilde 3:

Navn: _____ Type: _____ Parti: _____ Eks. : _____

Kilde 4:

Navn: _____ Type: _____ Parti: _____ Eks. : _____

Antal kilder: _____

Politisk fordel (max 3): _____ Politisk ulempe (max 3): _____

Stikord/noter: _____

_____

_____

Bilag 2

Kodemanual

Kodemannual: Gratisaviserne som politisk ressource

Side 1 af 8

Kodningskategori	Kodningsvariable	Forklaring og/eller kommentar
1. Overskrift		Anfør artiklens overskrift i fuld længde. Har artiklen ingen overskrift, markeres det med ---.
2. Løbenummer	0001-1000: Jyllands-Posten 1001-2000: metroXpress 2001-3000: Nyhedsavisen 3001-4000: Urban 4001-5000: Ekstra Bladet	Angiv artiklens løbenummer.
3. Dato	[Ugedag (fx man)]/dato (fx 16)/måned (fx 04)/årstal (fx 2007]	Eksempel: Mandag d. 16. april 2007 angives som <i>man/16/04/2007</i> .
4. Medium	1) Jyllands-Posten 2) metroXpress 3) Nyhedsavisen 4) Urban 5) Ekstra Bladet [Sidetal]	
5. Side		Anfør, hvilken side analyseenheden står på. Forsiden angives som side 1.
6. Spaltemillimeter	[Artiklens overfladeareal]	Anfør, hvor mange mm ² artiklen fylder (alt inklusiv).
7. Forfatter/ophav	Navn: [Angiv titel/ navn/identifikation] Type: 1) Redaktionel medarbejder/redaktion 2) Telegram-/nyhedsbureau 3) Andet medie 4) Borger 5) Kendis 6) Politiker 7) Andet/kan ikke afgøres	Type: Redaktionel medarbejder: Journalist, redaktør eller anden, som er ansat på det medie, hvorfra analyseenheden stammer. Telegram-/nyhedsbureau: Fx Ritzau Bureau eller Reuters Andet medie: Anvendes, hvis analyseenheden eksplicit er kopieret fra et andet medie; <i>ikke</i> hvis et andet medie blot citeres! Borger: Anvendes fx ved læserbreve, hvor en privatperson står som afsender. Kendis: Anvendes, hvis det eksplicit er angivet, at analyseenheden er forfattet af en kendis (fx kendisklummer eller lignende). Andet/kan ikke afgøres: Anvendes kun, hvis ingen af de fire øvrige kodningsvariable er dækkende.
8. Forsidehenvisning	1) Ja 2) Nej	For artikler inde i avisen: Er der henvisning til analyseenheden fra forsiden (af evt. I. sektion)?
9.	1) Foto	Der skal <i>ikke</i> kodes for eventuelle små portrætter af forfatteren

Kodemanual: Gratisaviserne som politisk ressource

Side 2 af 8

Formidlingsmæssige kendetegn	2) Tegning 3) Grafik (inkl. grafiske kunststudtryk) 4) Faktaboks 5) Andet	ved dennes <i>by-line</i> . Multiple choice: Analyseenheden kan kodes for op til to formidlingsmæssige kendetegn. Er der mere end to, skal de to mest fremtrædende angives.
10. Forhold ml. tekst og illustration	1) Tekst er større end illustration 2) Illustration er større end tekst 3) Tekst og illustration er lige store	
11. Længde	1) Kort artikel 2) Mellemlang artikel 3) Længere artikel	For analyseenheder <i>med</i> illustration: Kort artikel: max 10 linjer i alt og illustration, som <i>ikke</i> er større end tekst Mellemlang artikel: 11-50 linjer i alt og illustration <i>eller</i> max. 10 linjer og illustration, som er større end tekst Længere artikel: alt der ikke er korte eller mellemlange artikler
12. Genre	Nyhedsstof: 1) Notits 2) Nyhed 3) Baggrund/analyse 4) Reportage 5) Interview 6) Portræt 7) Anmeldelse 8) Større forsidehenvvisning 9) Politisk kommentar Opinionsstof: 10) Leder 11) Debatindlæg/læserbrev 12) Kronik/klumme	For analyseenheder <i>uden</i> illustration: Kort artikel: max. 10 linjer i alt Mellemlang artikel: 11-80 linjer i alt Længere artikel: alt der ikke er korte eller mellemlange artikler Større forsidehenvvisning: Enten overskrift og minimum tre linjer tekst <i>eller</i> overskrift og illustration. Andet: Det, der ikke falder ind under de øvrige kodningsvariable. Angiv genre i Noter . Multiple choice: Der kan kodes for op til to gener. NB: Blot fordi en analyseenhed er kort, er den ikke nødvendigvis en notits! Analyseenhedens længde <i>skal</i> kodes i Længde , ikke her.

Kodemanual: Gratisaviserne som politisk ressource

Side 3 af 8

13. Geografisk fokus	13) Andet Lokalt: 1) København 2) Århus 3) Andet lokalt, Danmark 4) Andet lokalt, andet land Regionalt: 5) Region Hovedstaden 6) Region Sjælland 7) Region Syddanmark 8) Region Midtjylland 9) Region Nordjylland 10) Andet regionalt, Danmark 11) Andet regionalt, andet land Nationalt: 12) Danmark 13) Sverige 14) Norge 15) Tyskland 16) Frankrig 17) Storbritannien 18) USA 19) Rusland 20) Kina 21) Irak 22) Iran 23) Israel 24) Afghanistan 25) Pakistan 26) Andet land Internationalt: 27) EU	Lokalt: Fokus på enkelt by, kommune eller lokalsamfund. Regionalt: Fokus på landsdel. Nationalt: Fokus på enkelt land. Internationalt: Fokus på flere lande, internationale relationer eller verdensdele. Hvis flere lande, angiv da disse i Stednavn , evt. vha. koderne under Nationalt . Globalt: Fokus på globalt niveau. Rummet: Extraterrestrielt niveau. Stednavn: Angiv stednavn(e), hvis der ikke er en numerisk værdi for disse; der kan angives op til tre stednavne.

Kodemanual: Gratisaviserne som politisk ressource

Side 4 af 8

	28) FN 29) Nato 30) Relation mellem specifikke lande 31) Andet internationalt 32) Globalt 33) Rummet/andet/kan ikke afgøres Stednavn: [Angiv evt. stednavn(e)]	
14. Nyhedskriterium	1) Aktualitet 2) Væsentlighed 3) Identifikation 4) Sensation 5) Konflikt	Aktualitet: Nyt, aktuelt; fortæller læseren noget, som denne ikke vidste. Væsentlighed: Formidler et væsentligt indhold med betydning på et samfundsmæssigt niveau, ikke kun betydning for den enkelte. Identifikation: Engagerer læseren ved at tale direkte til ham/hende som person, måske ved følelsesladet præsentation. Sensation: Det spektakulære og uventede. Overrasker læserne og får dem til at stoppe op. ”Mand bider hund!” Konflikt: Analyseenheden er affødt af uenighed mellem to eller flere parter, offentlige skænderier, konflikter. Da der kun kan kodes for én af disse variable, kodes for den mest fremtrædende!
15. Anledning	1) Emne allerede på politisk dagsorden 2) Politisk aktør tager sag op/tager initiativ 3) Hændelse i samfundet, herunder borgeres udtalelser 4) Avisen/medierne tager sag op 5) Andet/kan ikke bestemmes	
16. Stof- /politikområde	1) Indenrigs 2) Forvaltning 3) Velfærd 4) Kommunalt 5) Ældre 6) Landbrug 7) Dyrevelfærd	Multiple choice: Der kan kodes for op til tre kodningsvariable.

Kodemanual: Gratisaviserne som politisk ressource

Side 5 af 8

	8) Politi/justits/ret/112 9) Integration 10) Asyl/flygtninge 11) Trafik/transport 12) Sundhed/forebyggelse 13) Fødevarer 14) Bolig 15) Arbejdsmarked/beskæftigelse 16) Finans 17) Skat 18) Økonomi 19) Handel 20) Udenrigs/diplomati 21) EU og andre internationale organisationer 22) Krig/militær/forsvar/terrorisme 23) Bistand/international velgørenhed 24) Industri 25) Miljø 26) Klima 27) Energi 28) Videnskab/forskning 29) Uddannelse 30) Kultur 31) Sport 32) Medier 33) Kirke/religion 34) Kongehus/monarki 35) Politik og personer/politiske aktører 36) Statsbesøg 37) Forhandlinger 38) Familie 39) Andet	
17. Tidslig fokus	1) Dativ 2) Nutid 3) Fremtid	Dativ: Det faktisk skete. Nutid: Det umiddelbart forestående (fx topmøde i dag eller demonstrationer på torsdag).

Kodemanual: Gratisaviserne som politisk ressource

Side 6 af 8

			Fremtid: Det forestående inden for en længere tidshorisont (fx næste måneds klimakonference). Politik: Analyseenhedens fokus er på det politiske indhold (fx detaljer i et finanslovsforslag); analyseenheden forholder sig til den politiske substans. Person: Analyseenhedens fokus er på personer og personspørgsmål inden for det politiske felt (fx politikerbesøg på virksomheder). Proces: Analyseenhedens fokus er på processuelle spørgsmål (fx hvordan et parti prøver at få gennemført sin politik); under denne kodningsvariabel hører historier om spin og politisk strategi. Da der kun kan kodes for én af disse variable, kodes for den mest fremtrædende!
18. Fokus	1) Politik 2) Person 3) Proces		
19. Kilder	Navn: [Angiv titel/navn/identifikation] Type: 1) Kommunalpolitiker (Danmark) 2) Regionspolitiker (Danmark) 3) Landspolitiker (Danmark) 4) Udenlandsk politiker/myndighed 5) Embedsmand/ministerium/off. myndighed 6) Politisk parti 7) Repræsentant for organisation 8) Kommerciel aktør 9) Politisk kommentator 10) Ekspert 11) Meningsmålingsinstitut 12) Berømt (herunder kunstnere og kongelige) 13) Almindelig borger 14) Andet medie/nyhedsbureau/journalist 15) Anonym kilde 16) Andet		Parti: Hvis ikke politisk kilde, marker med --- . Multiple choice: Der kan kodes for op til fire kilde.

Kodemanual: Gratisaviserne som politisk ressource

Side 7 af 8

	Parti: 5) Venstre 8) Det Konservative Folkeparti 10) Dansk Folkeparti 16) Det Radikale Venstre 18) Kristendemokraterne 23) Socialdemokraterne 25) Socialistisk Folkeparti 28) Enhedslisten 29) Andet parti 30) Udenlandsk parti 31) Lokalliste el. lign. 32) Andre EksPLICITET 1) Citeret 2) Refereret	
20. Politisk fordel/ulempe	1) VK-regeringen 2) VKO/"højrefløjen"/"de borgerlige" 3) Anders Fogh Rasmussen 4) Lars Løkke Rasmussen 5) Venstre 6) Bendt Bendtsen 7) Per Stig Møller 8) Det Konservative Folkeparti 9) Pia Kjaersgaard 10) Dansk Folkeparti 11) Oppositionen mod VK-regeringen 12) "Midterpartierne" 13) Marianne Jelved 14) Naser Khader 15) Margrethe Vestager 16) Det Radikale Venstre 17) Bodil Kornbek	Der skal både kodes for, hvem analyseenheden er til fordel og ulempe for. Når en analyseenhed er til fordel for den ene, er den ikke nødvendigvis til ulempe for vedkommendes modstander – og omvendt. Multiple choice: Der kan kodes for op til tre politikere/partier, som nyder fordel af vinkling, prioritering, fremhævelse, etc. i analyseenheden.

Kodemanual: Gratisaviserne som politisk ressource

Side 8 af 8

	18) Kristendemokraterne 19) "Venstrefløjten" 20) Helle Thorning-Schmidt 21) Henrik Sass Larsen 22) Mogens Lykketoft 23) Socialdemokraterne 24) Villy Søvndal 25) Socialistisk Folkeparti 26) Line Barfoed 27) Asmaa Abdol-Hamid 28) Enhedslisten 29) Øvrige partier eller politikere 30) Udenlandsk politiker 32) Andre 99) Ingen	
21. Stikord	[Stikord]	Angiv med 1-2 ord, hvad analyseenheden handler om (fx 'fransk præsidentvalg' eller 'asylregler').

